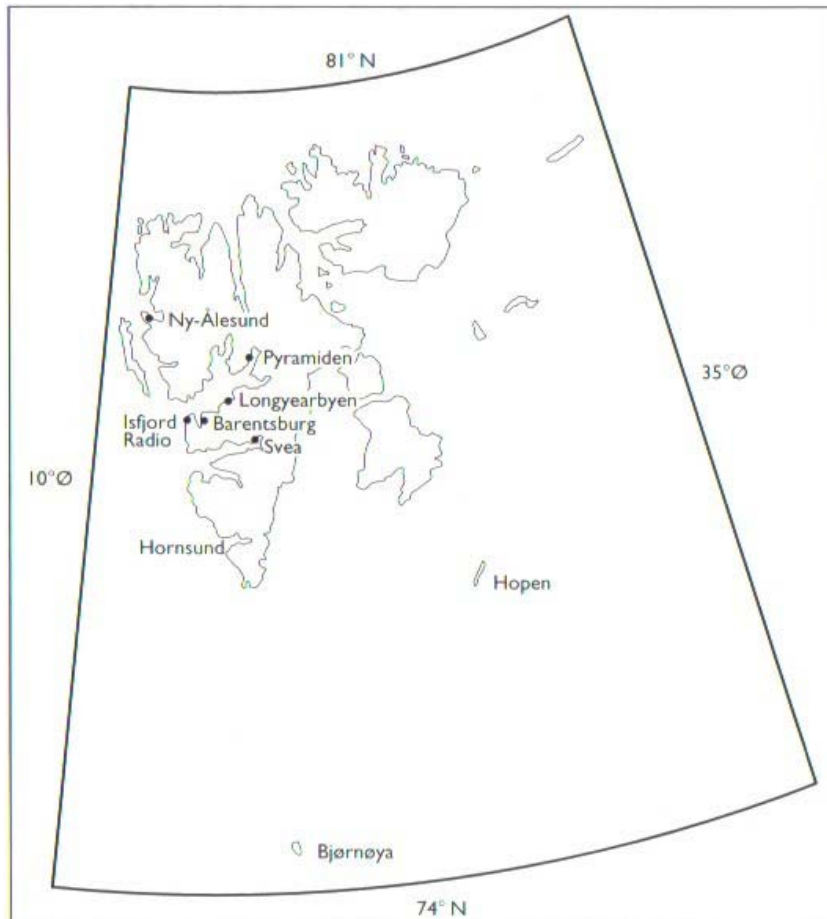




”Gjelder Svalbardtraktaten også økonomisk sone og kontinentalsokkel?”



av

Kathrine Gry Jakobsen, studentnr. 302876

Stor masteroppgave i rettsvitenskap

ved Universitetet i Tromsø

Det juridiske fakultet

Høsten 2009

Innhold.

1. Innledning	5
1.1 Presentasjon av avhandlingens tema og problemstilling	5
1.2 Rettskildebildet og metode	8
1.3 Historisk bakgrunn	10
1.4 Videre framstilling	12
2. De ulike folkerettslig anerkjente maritime soner	
generelt og spesielt om fiskevernsonen utenfor Svalbard	14
2.1 Generelt	14
2.2 Territorialfarvannet	14
2.3 Eksklusiv Økonomisk Sone	15
2.3.1 Fiskevernsonen ved Svalbard	15
2.3.1.1 Generelt	15
2.3.1.2 Opprettelsen av fiskevernsonen	16
2.3.1.3 Håndhevelsen av fiskevernsonen	18
2.3.1.4 Protester fra andre stater vedrørende fiskevernsonen utenfor Svalbard	19
2.3.1.5 Oppsummering av fiskevernsonen	22
2.4 Kontinentalsokkelen	22
3. Norges adgang til å etablere maritime soner utenfor Svalbard	24
3.1 Innledning	24
3.2 Innholdet i Svalbardtraktaten	24
3.2.1 Generelt	24
3.2.2 Det spesielle med Svalbardtraktaten	25
3.3 Innholdet i Havrettskonvensjonen av 1982	27

3.4 Andre synspunkt på hvorvidt Norge kan etablere maritime soner utenfor Svalbard ..	30
3.5 Må Norges etablering av maritime soner utenfor Svalbard gjøres på en bestemt måte?	33
3.6 Særlig om kontinentalsokkelen utenfor Svalbard	37
3.6.1 Generelt	37
3.6.2 Ulike oppfatninger om kontinentalsokkelen utenfor Svalbard	38
3.6.2.1 Innledning	38
3.6.2.2 Kan det etableres en kontinentalsokkel med grunnlag i Svalbards landområder?	38
3.6.2.3 Forandringer i det norske standpunktet?	42
3.6.2.4 Håndheving av regler på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard	43
3.6.3 Oppsummering om kontinentalsokkelen utenfor Svalbard	45

4. Gjelder Svalbardtraktaten i de maritime soner utenfor

Svalbards territorialfarvann? - Ulike standpunkter og det

rettslige grunnlag disse hviler på

rettslige grunnlag disse hviler på	46
4.1 Innledning	46
4.2 Ordlyd	47
4.3 Doktrinen om restriktiv tolkning	48
4.3.1 Restriktiv tolkning etter norsk synspunkt	48
4.3.2 Internasjonal rettspraksis om restriktiv tolkning	56
4.4 Dynamisk eller utvidende tolkning av ordlyden	61
4.4.1 Generelt	61
4.4.2 Wien-konvensjonen av 1969 om traktattolkning	62
4.4.3 Intensjonene, formål og hensikt	63
4.4.4 Begrepet ”territorial waters”	64
4.4.4.1 Rettstilstanden i 1920/25	64

4.4.4.2 Likestilt ordlyd	66
4.4.4.3 Andre typer problemstillinger vedrørende begrepet "territorial waters"	67
4.4.5. Internasjonal rettspraksis om dynamisk tolkning av traktater	68
4.4.6 Kontekst: Innad i traktat og også i forhold til nyere folkerett;	
Wien-konvensjonen av 1969 art. 31 nr. 3 litra c	71
4.5 Svalbardtraktaten i forhold til Havretten	75
4.6 Andre tolkningsmomenter	77
4.6.1 Effektivitetsprinsippet	77
4.6.2 Reelle hensyn	78
4.6.2.1 Uregelmessigheter?	78
4.6.2.2 Administrasjonsproblemer?	79
5 Avsluttende bemerkninger	81
6 Kilder	83

1. Innledning

1.1 Presentasjon av avhandlingens tema og problemstilling

Temaet for avhandlingen er Svalbardtraktaten og dens geografiske virkeområde. Problemstillingen er om bestemmelsene i traktaten gjelder i de maritime sonene utenfor territorialfarvannet. Dette spørsmålet er ikke avklart, og det finnes ulike svar på dette spørsmålet.

Den 9. februar 1920 ble Svalbardtraktaten inngått mellom følgende stater; Norge, USA, Danmark, Frankrike, Italia, Japan, Nederland, Storbritannia, Irland og Sverige.¹ I ettertid har flere andre stater anerkjent og blitt part i traktaten, blant annet Russland. Traktaten er per 13.02.08 undertegnet av 40 medlemsstater.² Traktaten gjelder i øygruppens landterritorium og territoriale farvann, jf. traktatens artikkel 1 jf. art. 2. Traktaten trådte i kraft 14. august 1925.

Traktaten gir Norge suvereniteten over øygruppen Svalbard. Dette følger av traktatens artikkel 1:

“The High Contracting Parties undertake to recognize, subject to the stipulations of the present Treaty, the full and absolute sovereignty of Norway over the Archipelago of Spitsbergen (...)”

Det folkerettslige anerkjente suverenitetsprinsippet innebærer at alle stater er suverene og ikke undergitt andres vilje enn sin egen. Det er bare internasjonal sedvanerett som binder alle stater uten at det kreves en form for formell vedtagelse av den enkelte suverene stat. Suverenitet over for eksempel landterritoriet innebærer at en stat har en generell rett, som omfatter alle beføyelser som ikke er særskilt utelukket i det grunnlaget suvereniteten fastslås i.³ En følge av dette er at staten som oftest vil ha en eksklusiv rett til å vedta og å håndheve, lover og regler innenfor det geografisk angitte området, uavhengig av andre stater, innenfor rammene av internasjonale rettsprinsipper.⁴ Svalbardtraktaten legger

¹ Jf. det opprinnelige navnet på Svalbardtraktaten.

² St. meld. nr. 22 (2008-2009), pkt. 3.1.1.

³ Carl August Fleischer, “Petroleumsrett” Universitetsforlaget, 1983, s. 33-34.

⁴ En stats suverenitetsuttøvelse må aldri stride mot folkerettsregler som til eksempel er ment å ivareta grunnleggende hensyn til fordel for det internasjonale samfunnet. Det er ikke i tråd med folkerettens regler

ytterligere begrensninger på Norges suverenitet enn det som vanligvis følger av folkeretten.⁵ Begrensningene står hovedsakelig i en plikt til å likebehandle norske statsborgere med de andre traktatpartenes statsborgere, når det kommer til rettigheter på øygruppen, jf. traktatens artikkel 2 og artikkel 3. I tillegg gjelder et krav om at de skatter, gebyrer og avgifter som kreves av personer og virksomheter på øygruppen og i territorialfarvannet, bare skal komme Svalbard til gode, jf artikkel 8, annet ledd.

Fra om lag 1945 og utover har det utviklet seg en praksis om at alle kyststater har en kontinentalsokkel som er en naturlig forlengelse av fastlandet. Denne sokkelen skulle være underlagt statens kontroll og jurisdiksjon. Utviklingen førte videre til at det ble avholdt en konferanse om havets folkerett i Genève i 1958.⁶ Her ble det vedtatt en konvensjon om kontinentalsokkel⁷ og retten ble anerkjent som alminnelig gjeldende folkerett av ICJ i 1969.⁸ Den nye oppfatning utvidet staters jurisdiksjonsområde, som tidligere bare hadde omfattet territorialfarvannet. Utenfor dette området anså man havet for å være fritt.⁹ Etter dette kom det ytterlig en maritim sone inn i havretten: *Exclusive Economic Zone*, som kan gå ut til 200 nautiske mil fra grunnlinjene. Denne sonen blir ansett som en av de viktigste pilarene i Havrettskonvensjonen av 1982.¹⁰ Kyststaten vil ha en eksklusiv rett til naturressursene i dette området.¹¹

Spørsmålet er hvorvidt anvendelsesområdet er utvidet i tråd med denne rettsutviklingen: Er det slik at norsk jurisdiksjon i disse områdene er underlagt ovennevnte begrensninger i Svalbardtraktaten eller ikke? Jeg vil i denne avhandlingen også redegjøre for de ulike standpunkter i det internasjonale samfunnet og deres rettslige grunnlag.

dersom en stat bevisst driver en uforsvarlig utnyttelse av fiskeressurser i sine havområder. Jf. blant annet HRK art. 56.

⁵ Jf. The Svalbard Treaty, art. 1.

⁶ NOU 2003: 5, pkt. 5.2.

⁷ Churchill og Lowe, "The Law of the Sea", tredje utgave, Manchester University Press 1999 s. 144-145.

⁸ Se North Sea Continental Shelf, Judgement, I.C.J. Reports 1969, s. 3. (Germany/Denmark v. Germany/Netherlands)

⁹ Øystein Jensen, "Kontinentalsokkelens avgrensning utenfor 200 nautiske mil: Norske og russiske perspektiver i de nordlige havområder", FNI. Norsk Utenrikspolitiske Institutt 2008, s. 565.

¹⁰ S.N. Nanadan, "The exclusive economic zone: A historical perspective", FAO Corporate document repository, (1987).

¹¹ HRK. art. 55 jf. art 56.

Det er ikke helt klart om Norges suverenitet over øygruppen gjennom Svalbardtraktaten gir Norge rett til å etablere maritime soner utenfor Svalbards territorialfarvann. Jeg vil behandle dette spørsmålet først.

Innledningsvis kan det være greit å vise til kjernen av to retninger dette spørsmålet kan resultere i.

Enten følger løsningen av Norges prinsipielle standpunkt som hovedsakelig består i at traktatens innhold ikke kan utvides til å gjelde utenfor de grenser som er fastsatt i traktaten, noe som fører til at Norge har full kontroll- og jurisdiksjonsmyndighet utenfor sjøterritoriet. Norge begrunner sitt standpunkt i Svalbardtraktaten og Havrettskonvensjonen av 1982, del V og VI. Norge hevder å ha støtte for sitt standpunkt fra Canada og Finland.¹² Men hvorvidt dette stemmer er usikkert.¹³

Eller så må løsningen basere seg på enkelte andre staters standpunkter, som hevder at traktaten må tolkes slik at den også gjelder utenfor Svalbards territorialfarvann. I denne sammenhengen vil det være Spania, Storbritannia, Island og Russland¹⁴ som er relevante. Disse har ved ulike anledninger protestert på Norges håndtering og myndighetsutøvelse i disse havområdene. Det kan bemerkes at protestene til de forskjellige stater ikke ser ut til å hvile på samme grunnlag.

Som et tredje moment ved Svalbardtraktat-problematikken, kan nevnes at de øvrige stater reserverer seg mot å ta stilling til denne problemstillingen.¹⁵ Dette vil ikke ha noen betydning i denne sammenhengen.

¹² Se til eksempel Nils Holme, "Problemstillinger i nordområdene" på s. 4. Foredrag i Oslo Militære Samfund, 20. november 2000.

¹³ Se artikkelen "Taler Støre midt i mot", fra tidsskriftet "nytid", publisert 05.05.2006. Tilgjengelig på http://www.nytid.no/arkiv/artikler/20060504/taler_store_midt_imot/

¹⁴ Se blant annet St. meld. nr. 15 (2008-2009), pkt. 5.4.

¹⁵ Jacob Børresen, "Om grunnlaget for norsk suverenitet og jurisdiksjon." Grensene i havet, NORISS 2003 (avsnitt 33.)

1.2 Rettskildebildet og metode

I denne avhandlingen vil Svalbardtraktaten være den mest sentrale rettskilden. Hvordan man tolker denne vil være avgjørende for hvilket resultat man kommer til i denne sammenhengen. Svakheten med traktaten er at den er av eldre dato, kortfattet og til dels vag i sine formuleringer. Det foreligger heller ikke noen særlig grad av andre rettskilder utover det som er angitt som traktatens formål, som kan bidra til å forstå hvordan denne skal tolkes.

Havrettskonvensjonen av 1982 vil i denne sammenhengen også være av sentral betydning. Det er fra dette rettsgrunnlaget kyststater utleder sin rett til å etablere maritime soner utenfor sine landområder. I tillegg vil kilder i tilknytning til Svalbardtraktaten og Havrettskonvensjonen være av betydning, det omfatter folkerettslige tolkningsprinsipper, rettspresis, forarbeider, statspresis og ulike forfatteres analyser av disse problemstillingene.

Problemet med områdene utenfor Svalbards territorialfarvann er at disse ikke er direkte rettslig regulert i noe positivt fastsatt regelverk. Svalbardtraktaten slik den fremstår, regulerer ikke disse områdene. Videre er Norges suverenitet på Svalbard begrenset gjennom traktatens fastsatte regler, derfor er det omtvistet hvorvidt suvereniteten oppfyller de folkerettslige vilkår som kreves for at en kyststat skal kunne etablere de ulike maritime sonene utenfor sin kyst. Slik situasjonen er i dag, begrenser denne usikkerheten muligheten til drive aktivitet i disse områdene i full utstrekning, og er viktig å få avklart.

Det vil være naturlig først å se hen til Wien-konvensjonen av 1969¹⁶, som angir de folkerettslige regler om hvordan traktater skal tolkes. Denne er ment som veiledning for hvordan man skal tolke internasjonale traktater, men vil aldri gi noe direkte løsning på de ulike konfliktene. I første omgang er problemet i mellom disse to avtalene at Svalbardtraktaten er av eldre dato enn Wien-konvensjonen. Etter dette ville Wien-konvensjonen normalt ikke omfatte Svalbardtraktaten, jf. Wien-konvensjonens art. 4. Spørsmålet blir da om man kan benytte Wien-konvensjonens tolkningsprinsipper i Svalbardtraktaten? Det finnes en avgjørelse fra Den Internasjonale Domstolen i Haag av

¹⁶ Vienna Convention on the Law of Treaties 1969, section 3. "Interpretation of treaties." Tilgjengelig på: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf [13.12.2009]

13. desember 1999, "Case concerning Kasikili/Sedudu Island" mellom Botswana og Namibia.¹⁷ Her slår ICJ fast at Wien-konvensjonens bestemmelser gjenspeiler gjeldende sedvanerett slik at de også får anvendelse på eldre traktater.¹⁸ Etter dette fant ICJ at man kunne benytte konvensjonens art. 31 på denne konflikten, som blant annet gjaldt en traktat fra 1890. Ut i fra dette kan man slutte at Wien-konvensjonens prinsipper også er anvendelig ved tolkningen av Svalbardtraktaten.¹⁹

Av Wien-konvensjonen av 1969 artikkel 31 følger nærmere angitte prinsipper som gjelder ved tolkning av traktater. I denne sammenhengen vil konvensjonens artikkel 31 nr. 1, og nr. 3 litra c, være særlig relevant; nr. 1 sier at *ordlyd, kontekst, formål og hensikt* skal vektlegges ved tolkning av traktater, og nr. 3 litra c) sier at *relevante folkerettslige regler* skal tas i betraktning sammen med traktatens *kontekst*. I denne avhandlingen vil det være nødvendig å se nærmere på hvordan en skal tolke Svalbardtraktaten i lys av disse prinsippene. Utfordringen i denne sammenhengen vil være tolkningen av den vage ordlyden i traktaten. Det vil også være utfordrende å finne frem til partenes intensjoner ved traktatinngåelsen, med tanke på at det er betydningen av omstendigheter inntruffet i ettertid av traktaten som er gjenstand for konflikten om anvendelsesområdet til Svalbardtraktaten.

En annen metodiske utfordring i denne avhandlingen vil være å finne ut av hvordan en gammel traktat er å tolke i forhold til den moderne havretten og folkeretten for øvrig. Svalbardtraktaten regulerer ikke kontinentalsokkelen eller den økonomiske sone. Dette fører til at spørsmålet om Svalbardtraktatens anvendelsesområde ikke lar seg løse direkte gjennom traktatens innhold. Havrettskonvensjonen av 1982 er den viktigste rettskilden i havretten i dag. Denne innehar bestemmelser som omhandler både kontinentalsokkelen og økonomisk sone, og hvilke regler som skal gjelde i disse sonene. Bestemmelsene om dette finner man hovedsakelig i Havrettskonvensjonens del V og del VI. Disse delene av konvensjonen anses som internasjonal sedvanerett, med den følge at de gjelder og er bindende for alle. Her omhandles blant annet definisjonen av kontinentalsokkelen, økonomisk sone eller fiskerisoner, og staters rettigheter innenfor disse områder.

¹⁷ "Case concerning Kasikili/Sedudu Island", (Namibia v. Botswana), I.C.J. Reports 1999, p. 1045

¹⁸ I.C.J. Reports 1999, p. 1045. Se dommens side 1059, premiss 18.

¹⁹ Dette er slått fast i flere dommer, se til eksempel nyere dom, "Case concerning the dispute regarding navigational and related rights", (Costa Rica v. Nicaragua), 13. juli 2009.

Det er helt klart at slik som Svalbardtraktaten er uttrykt, ikke omfatter disse områdene. Den gjelder i landområdene som er uttrykt i traktatens artikkel 1 og i deres territoriale farvann.²⁰ I forhold til Svalbardtraktaten og Havrettskonvensjonen, har Havrettskonvensjonens artikkel 311 en egen bestemmelse om forholdet til andre traktater. I denne heter det at bestemmelser i andre traktater som fraviker Havrettskonvensjonens bestemmelser, bare tillates når de er i tråd med konvensjonens egne prinsipper. Det vil da være nødvendig å avgjøre hvorvidt Svalbardtraktatens bestemmelser ligger innenfor rammene til Havrettskonvensjonens prinsipper.

Svalbardtraktaten reiser en del komplekse og sammensatte spørsmål. Disse må løses gjennom ordinær folkerettslig juridisk metode, noe som forutsetter at man kan finne frem til partenes intensjoner ved avtalen og se hvilken kontekst avtalen er utformet i. Da vil den historiske bakgrunnen for inngåelsen av avtalen spille inn ved tolkningen av denne. Også situasjonen som forelå på det tidspunktet traktaten ble fremforhandlet og signert vil være av betydning for tolkningen. Særlig hvilken betydning de begreper anvendt i traktaten hadde på dette tidspunktet. Wien-konvensjonen av 1969 artikkel 31 og 32 åpner for å ta slike hensyn og dokumenter i betraktning, men spørsmålet er om disse gir støtte for å tolke traktaten på en bestemt måte? En nærmere analyse av dette vil bli foretatt i kapittel 4.

1.3 Historisk bakgrunn

Måten Svalbard ble forvaltet på før 1920 og bakgrunnen for at det ble Norge som fikk suvereniteten for øygruppen, er av betydning for å finne frem til partenes intensjoner ved opprettelsen av Svalbardtraktaten. Som sagt åpner Wien-konvensjonen for at slike momenter tas i betraktning ved tolkningen av traktater gjennom dens artikkel 32.²¹ Dette vil klargjøre bakgrunnen for andre traktatparters standpunkter i forhold til deres forståelse av hvordan Svalbardtraktaten skal tolkes i lys av den moderne havretten.

²⁰ Svalbardtraktaten art. 1 jf. art. 2.

²¹ Bestemmelsen åpner for at "circumstances of its conclusion" tas med som tolkningsmomenter i drøftelsen av traktatens anvendelsesområde.

Utgangspunktet er at Svalbard før 1920/1925 var å anse som terra nullius.²² Det vil si at øygruppen ikke var under noen stats herredømme. Det fantes ikke regulering av rettigheter på øygruppen og ingen domstol til å løse eventuelle konflikter. Dette fungerte så lenge aktivitetene på øygruppen hovedsakelig bestod i jakt, fangst og fiske. Det finnes forskjellige teorier om hvem som oppdaget Svalbard-øygruppen og hvem som var de første aktørene på dette området i form av å drive jakt, fangst eller fiske. Den mest anerkjente teorien er at øygruppen ble oppdaget av hollenderen Willem Barentz i 1596, gjennom hans ekspedisjon med formålet om å finne en nordgående sjøvei til Østen. Denne oppdagelsen førte til europeisk konkurranse om fangst av hval og hvalross.²³

En massiv fangstaktivitet av de europeiske aktørene i Svalbardøygruppens farvann resulterte i at hvalbestanden ble utryddet i disse områder på midten av 1700-tallet. Etter dette forflyttet aktørene seg fra Svalbards fjorder til andre maritime områder.²⁴

Bakgrunnen til det som resulterte i Svalbardtraktaten av 1920 var hovedsakelig at regimet, på slutten av det attende og begynnelsen av det nittende århundret, ikke fungerte. I denne perioden ble Svalbard ansett for å være terra nullius, åpen for alle. Området var ikke rettslig regulert, derfor forelå det ikke grunnlag for å stadfeste aktørenes rettigheter og plikter i området. En følge av dette ble mange uløste konflikter, særlig når det kom til kolliderende interesser i kull- og gruvevirksomheten.²⁵

Nødvendigheten av et internasjonalt regime for utnyttelsen av området ble som en følge av dette åpenbar. Det internasjonale samfunnet satte nå problemet på dagsordenen. I 1907 la Norge frem et forslag om å forvalte Svalbard gjennom en rettslig ordning basert på terra nullius. Dette resulterte i diskusjoner om fremtidens håndtering av øygruppen. En mulig løsning var å beholde terra nullius regimet, samtidig som det ble forvaltet av en internasjonal gruppe. Gjennom dette organet skulle samtlige interesser opprettholdes på en rettferdig måte.²⁶ Særlig Tyskland og USA protesterte på dette forslaget. Forhandlingene stoppet i 1915 da 1. verdenskrig brøt ut.

²² Geir Ulfstein "The Svalbard Treaty – From Terra Nullius to Norwegian Sovereignty" Universitetsforlaget 1995, s. 109 flg.

²³ Ulfstein, (1995), s. 34.

²⁴ Ibid.

²⁵ R.R Churchill og G. Ulfstein, "Marine management in disputed areas, The case of the Barents Sea", London 1992, s. 25.

²⁶ Ibid.

Etter forespørsel fra Norge, ble spørsmålet om Svalbards status tatt opp i fredsforhandlingene i Versailles i 1919.²⁷ Det ble opprettet en egen kommisjon som skulle ta for seg problemet særskilt, Spitsbergenkommisjonen. Denne kommisjonen ba Norge om et forslag til løsning på problemet. Norges forslag gikk ut på at forvaltningen av Svalbard skulle baseres på norsk suverenitet. Samtidig skulle den tidligere terra nullius ordningen opprettholdes gjennom et likebehandlingsprinsipp og ikke-diskrimineringsprinsipp når det kom til rettigheter vedrørende jakt og fiske, naturressurser og maritim, industriell og kommersiell virksomhet.

Svalbards beliggenhet er gunstig for militær- og strategisk virksomhet, dette ble ansett som et problem i internasjonal sammenheng. Man ville forhindre at øygruppen ble benyttet til slike formål. Den nye ordningen måtte derfor innebære et forbud mot denne typen virksomhet. Opprettelse av marinebaser og fort skulle ikke tillates gjennom den nye ordningen.

Andre stater fikk anledning til å uttale seg om det mulige regimet på Svalbard.²⁸ Sverige og Nederland foreslo at Svalbard burde forvaltes som et mandat under Folkeforbundet. Danmark aksepterte regimet, mot at Norge aksepterte dansk suverenitet over Grønland. Tyskland ble ikke forespurt som en konsekvens av å være tapende part etter 1. verdenskrig, (men ratifiserte traktaten i 1925). I Sovjet var det borgerkrig, men det daværende regimet²⁹ aksepterte Norges forslag. Traktaten ble etter dette som kjent signert 9. februar 1920.

I etterkant av forhandlinger med Norge, aksepterte Sovjet Svalbardtraktaten og Bergverksordningen i 1924. Men Sovjet ratifiserte ikke disse før i 1935. Til gjengjeld aksepterte Norge Sovjetunionen.³⁰

1.4 Videre fremstilling

Denne avhandlingen vil i hovedsak ta for seg problemene knyttet til Norges kompetanse til å generere soner fra Svalbards territorialfarvann i første omgang, for så videre å se

²⁷ *ibid.*

²⁸ Geir Ulfstein, "Spitzbergen/Svalbard" s. 2-3. (Publisert i The Max Planck Encyclopedia of Public International Law, Oxford University Press, (2008), online edition. Tilgjengelig på: www.mpepil.com)

²⁹ Det ikke-kommunistiske regimet forut det som oppstod som følge av den russiske borgerkrigen.

³⁰ Ulfstein, "Spitzbergen/Svalbard" (2008), s. 3.

nærmere på om dersom dette er tilfellet, hvorvidt Svalbardtraktaten gjelder i disse områdene. I kapittel 2 vil jeg legge frem innholdet i de ulike maritime soner som kan opprettes med utgangspunkt i kyststatens grunnlinjer, og særlig gjøre rede for det spesielle regimet som er opprettet utenfor Svalbard; fiskevernsonen. I kapittel 3 vil jeg slå fast hvorvidt Norge kan etablere maritime soner utenfor Svalbards territorialfarvann. Kapittel 4 vil være det essensielle ved oppgaven, hvor jeg ser nærmere på hvilket tolkningsprinsipp som bør legges til grunn ved tolkning av Svalbardtraktatens anvendelsesområde. I kapittel 5 vil jeg komme med noen avsluttende bemerkninger.

Når det kommer til problemene rundt Bergverksordningens status og de strategiske spørsmålene knyttet til Svalbardtraktaten, vil ikke disse berøres i denne avhandlingen i noen betydelig grad.

2. De ulike folkerettslig anerkjente maritime soner generelt, og spesielt om fiskevernsonen utenfor Svalbard

2.1 Generelt

Når det kommer til blant annet rettigheter, plikter, privilegier og ansvar i havområdene som havretten gir kysstatene, er kyststaten etter nærmere angitte vilkår i Havrettskonvensjonen, gitt store muligheter til å utvide sitt jurisdiksjonsområde et stykke ut i havet og langs havbunnen. Disse er forskjellig etter hvilken sone det er tale om. Man kan si at rettigheter og myndighet avtar gradvis jo lengre ut i havområdet man kommer og etter hvilken type sone det er tale om.³¹ Alle arktiske³² stater har valgt å opprette slike soner ut fra sine landterritorier, øyer og øygrupper. Disse sonene opprettes med utgangspunkt i grunnlinjene.

Det er kysstatene som er rettighets- og pliktsubjekt i forhold til forvaltningen av noen verdens viktigste naturressurser som befinner seg i deres havområder. I dag gjelder Havrettskonvensjonens regler for alle staters kyster gjennom sin status som internasjonal sedvanerett, med unntak av landterritorium som etter Havrettskonvensjonens art. 121 nr. 3 betegnes som *klipper som ikke kan opprettholde noen egen befolkning eller noe eget økonomisk liv*.³³

Jeg vil i det følgende legge frem innholdet i de forskjellige sonene, særlig hvordan forvaltningen av fiskevernsonen foregår i praksis og betydningen av denne, samt de reaksjoner som har vært på Norges opprettelse og forvaltning av denne.

2.2 Territorialfarvannet

Reglene for kyststatens territorialfarvann følger av Havrettskonvensjonens artikkel 2 flg. og fastsetter området yttergrense til 12 nautiske mil. Territorialfarvannet er direkte regulert i Svalbardtraktaten. Her anerkjennes Norges suverenitet på Svalbard til å omfatte

³¹ Ocean Futures, "Maritim jurisdiksjon, konflikter og næringsvirksomhet i nordområdene" Utarbeidet av forskningsselskapet Ocean Futures for NHO 2005, s. 2.

³² Danmark (inkludert Grønland), Sverige, Finland, Norge, Island, Russland, Canada og USA.

³³ C.A. Fleischer, "Folkerett og ressursforvaltning i nord – Norge i geopolitikkens brennpunkt" foredrag på Polhavskonferansen i Tromsø, 19. januar 2006, s. 1.

landområdet og dets territoriale farvann. Begrepet "territorial waters" i Svalbardtraktaten er stridens kjerne i forhold til om traktaten gjelder også utenfor territorialfarvannets yttergrenser. Dette vil bli nærmere drøftet i pkt 3.4.

2.3 Eksklusiv Økonomisk Sone

Reglene for denne sonen har sin bakgrunn i den sedvanerett som ble utviklet i slutten av 1970-tallet og reguleres av HRK del V, art. 55 – art. 75. Sonen strekker seg fra territorialfarvannet og opp til 200 nautiske mil (370 km) fra grunnlinjen³⁴. HRK art. 56 angir hvilke rettigheter og plikter kyststaten har i dette området og hvilke rettigheter andre stater har her, til eksempel rett til fri ferdsel i EØS på samme måte som de har på det åpne hav.³⁵ Kyststaten kan fastsette lover og regler³⁶ for å forhindre og kontrollere forurensing fra skip i sin EØS, men kan ikke *begrense* retten til fri ferdsel gjennom lover og regler, med mindre det er for å beskytte miljøet i særlig sårbare og klart spesifiserte områder. For eksempel et påbud om å følge nærmere angitte koordinater for føring av skipet i et avgrenset område.

2.3.1 Fiskevernsonen ved Svalbard

2.3.1.1 Generelt

Fiskevernsonen er etablert med utgangspunkt i Havrettskonvensjonens art. 55 jf. art. 56. Etter dette vil den høre til kategorien eksklusiv økonomisk sone. Innholdet i fiskevernsonen er derimot mindre enn det som vanligvis forekommer økonomiske soner. (Se pkt. 2.3.1.2 flg.)

Havområdene utenfor Svalbard utgjør et av de største og viktigste fiskeriområdene i denne delen av verden. I disse områdene finner vi fiskearter som nordøstarktisk torsk, polartorsk, hyse, sei, lodde, blåkveite med flere. Disse oppholder seg som regel i Barentshavet, men det er flere av disse som har sine gyteområder utenfor dette havområdet.³⁷

Fiskebestandene migrer mellom havområdene utenfor fastlands-Norge, Svalbard og

³⁴ HRK art. 57

³⁵ HRK art. 58 jf. art. 87

³⁶ HRK art. 58 nr. 3

³⁷ Se Havforskningsinstituttet, <http://www.imr.no>, Barentshavet. Tilgjengelig på: http://www.imr.no/barentshavet/hva_lever_der [02.12.2009]

Russland, og historisk sett har 25 % av alt torskefiske blitt foretatt i havområdene utenfor Svalbard.³⁸

I 1977 valgte Norge og opprette en vernesone 200 nautiske mil fra grunnlinjene til Svalbard, utenfor Svalbards territorialfarvann.³⁹ I det internasjonale samfunnet foreligger ulike syn på denne opprettelsen, blant annet omkring Norges kompetanse til å foreta en slik opprettelse og hvilke skranker som gjelder for norsk myndighetsutøvelse i denne sonen.⁴⁰ Det første spørsmålet vil være hvorvidt Norge hadde myndighet til å opprette denne sonen, det blir da nødvendig å se på grunnlaget dette ble gjort på og hvordan dette stiller seg i forhold til folkeretten.

2.3.1.2 Opprettelsen av fiskevernsonen

Med hjemmel i lov om Norges økonomiske sone kan Norge opprette økonomiske soner i havområdene utenfor *Kongeriket Norge*. Spørsmålet blir da om Norge uttrykkelig anser Svalbard for å være en del av Kongeriket Norge? For det første kan det slås fast at Norge fikk suvereniteten over øygruppen Svalbard da Svalbardtraktaten trådte i kraft 14. august 1925, med de begrensninger i suvereniteten som følger av bestemmelsene i traktaten.⁴¹ Og for det andre kan man slå fast at etter kongelig resolusjon av 7. august erklærte Norge Svalbard for å være en *del av kongeriket Norge*. Som det følger av disse to argumentene, må Svalbard være å anse som en del av Kongeriket Norge, på linje med fastlands-Norge, og Norge kan i utgangspunktet opprette økonomisk sone utenfor Svalbard også. (En nærmere redegjørelse av dette følger i kapittel 3).

Fiskevernsonen ble opprettet ved kgl. res. 3. juni 1977⁴², med hjemmel i lov om Norges økonomiske sone § 1.⁴³ Formålet med denne sonen fremkommer av forskriftens § 1, som sier at sonen opprettes med den hensikt å bevare de levende ressurser i havet og å regulere fiske og fangst som forekommer i dette området. Norge tok ikke med dette sikte på å opprette en økonomisk sone på det nivå som Havrettkonvensjonens art. 56 setter opp. I følge denne artikkelen gir en økonomisk sone kyststaten ytterlige rettigheter i dette området, som til eksempel *eksklusiv rett* for kyststaten til utnyttelse av de resurser som

³⁸ Churchill og Ulfstein, (1992), s. 23-24.

³⁹ Som etter lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone 27. juni 2003, § 2. jf. § 5., strekker seg 12 nautiske mil fra grunnlinjene.

⁴⁰ St. meld. nr. 15 (2008-2009), pkt. 7.4.

⁴¹ The Svalbard Treaty, art. 1 jf. art. 2 flg.

⁴² Forskrift om fiskevernsoner ved Svalbard, forskrift 3. juni 1977 nr. 3.

⁴³ Lov 17. des. 1976 nr. 91. (Soneloven).

befinner seg i havet og havbunnen innenfor dette avgrensede området. Norges rettigheter i fiskevernsonen er således innskrenket i forhold til hva som tilkjennevis gjennom Havrettkonvensjonens bestemmelser angående kyststatens økonomiske sone. Norge har i dette området innført to prinsipper som stammer fra Svalbardtraktaten, likebehandlingsprinsippet og ikke-diskrimineringsprinsippet. Gjennom disse forplikter Norge seg til å behandle alle stater som fisker på dette området på nærmere fastsatte vilkår som normalt ikke gjelder i en stats økonomiske sone.

Bakgrunnen for vernesonen er en diplomatisk avgjørelse fra Norges side som hadde til formål å få til en rask og anvendelig løsning på et problem som det var nødvendig å få rettslig regulert. Situasjonen på denne tiden var at det ble drevet grovt overfiske av bestandene fra flere hold i området, og det forelå en nærliggende fare for utryddelse av viktige bestander. En slik sone ville lettere gi grunnlag og aksept fra andre stater for at Norge kunne forvalte og kontrollere fisket som pågikk i denne sonen på en forsvarlig måte, og i tråd med et prinsipp om best mulig bevaring av fiskebestandene i området.⁴⁴

Norge har gjort det uttrykkelig klart at de anser området for å være under deres stats fulle jurisdiksjonsmyndighet. Videre er det tatt forbehold om at de begrensningene Norge har gjort gjeldende i fiskevernsonen, ikke er en fraskrivelse av de eksklusive rettighetene som følger av folkeretten. Dette følger av Forskrift om fiskevernsonen ved Svalbard⁴⁵ § 2, som uttrykker at dette er en foreløpig løsning, og gir et signal om at området i framtiden skal forvaltes på samme måte som en norsk økonomisk sone etablert fra Norges fastland. Norge anser seg ikke i noen grad forpliktet til å la Svalbardtraktaten få anvendelse i området, men av hensyn til bevaring av fiskebestandene lar de dens regler gjelde inntil videre. De mener med dette å ha åpnet for en fremtidig opprettelse av en *norsk* økonomisk sone i det aktuelle området.

Sedvanerett er en anerkjent måte å fastslå rettsregler og oppnå rettslig status på, og kan opparbeides både på det nasjonale og det internasjonale plan. En slik rettsetablering trenger ingen formell vedtakelse, men anerkjennes gjennom en konsis og langvarig praksis, som det i utgangspunktet ikke er vanskelig å identifisere som rettregel. Når det er tale om en *internasjonal* sedvanerett, kreves det i tillegg aksept av og praksis i det

⁴⁴ Ulfstein, (1995) s. 439-340

⁴⁵ Forskrift 3. juni 1977 nr. 3.

internasjonale samfunnet om rettsregelen eller rettsordningen, samtidig som den som benytter regelen gjør det i den tro at den er gjeldende rett.⁴⁶

I denne sammenhengen kan man stille spørsmålet om det ikke nettopp er etablert en slik tilstand med rettsregler og rettslig status på det nivå som kreves for å kunne anerkjenne internasjonal sedvanerett? Etter som tiden går og Norge ikke gjør alvor av tanken om opprettelse av en norsk økonomisk sone utenfor Svalbard, vil det norske standpunktet svekkes, samtidig som argumentet for at man har med en internasjonal sedvanerett å gjøre, styrkes.

2.3.1.3 Håndhevelsen av fiskevernsone

Reglene i sonen uttrykkes hovedsakelig gjennom forskrifter som gis med hjemmel i NØS-lovens § 4, og følger dessuten også av Svalbardtraktatens art. 2⁴⁷. Forskriftene oppdateres etter det som til enhver tid er i tråd med forsvarlig fiske og som ellers anses som nødvendig for en forsvarlig forvaltning av området. Statene som fisker i området er forpliktet til å gjøre seg kjent med regelverket og følge dette⁴⁸. Norge som forvalter av området fører kontroll med fiskefartøyene i vernesonen.

Kontrollen utføres blant annet gjennom inspeksjoner og krav om rapportering av fisket gjennom dagbokføring som skal gis norske myndigheter senest i det fartøyene forlater sonen. Dersom en stat blir tatt i å bryte reglene vil disse forfølges strafferettslig. Det er den norske kystvakta som i praksis håndhever reglene i vernesonen rundt Svalbard jf. Kystvaktloven § 3 b, jf. § 1. ledd d.⁴⁹

Norge hevder å håndheve reglene i denne sonen fullt ut i respekt av ikke-diskrimineringsprinsippet som utledes av Svalbardtraktaten.⁵⁰

⁴⁶ Statute of the International Court of Justice, art. 38 nr. 1 (b).

⁴⁷ Gjennom innledningen til artikkelens andre ledd, presiseres Norges forvaltningskompetanse når det kommer til Svalbards naturressurser. Ordlyden her må tolkes dit hen at Norge med dette innehar lovgivnings-, doms- og tvangsmyndighet når det kommer til blant annet fiskeressursene. Gjennom dette kan man slutte at det må være opp til Norge å bestemme om regulerings- og håndhevingstiltak skal iverksettes, og på hvilken måte dette skal utføres. (Marie Vangen, "Fiskevernsone ved Svalbard", NORISS februar 2006 s. 15)

⁴⁸ Jf. blant annet bestemmelsene i HRK art. 56, 58 og 77.

⁴⁹ Lov om Kystvakten 13. juni 1977 nr. 42.

⁵⁰ Ulfstein (1995), s. 439.

2.3.1.4 Protester fra andre stater vedrørende fiskevernsonen utenfor Svalbard

Når det kommer til protester på opprettelsen av fiskevernsonen, vil det følgende vise seg at disse i hovedsak har dreid seg om at vernesonen utenfor Svalbard ikke omfatter alle kriterier Havrettskonvensjonen stiller opp for fastsettelsen av en slik sone. Norge, som er kyststat i forhold til øygruppen, har valgt ikke å benytte seg av alle de rettigheter som konvensjonen tillegger en kyststat i en slik sone. Norge har kun benyttet de rettigheter som angår fiskeressursene i denne sonen, og ikke rettigheter angående andre naturforekomster som olje og gass, som mest trolig befinner seg i havbunnen.

Siden opprettelsen av fiskevernsonen i 1977, har enkelte stater protestert på Norges myndighetsutøvelse i denne sonen.⁵¹ Det blir da et spørsmål om hva slags betydning dette har for gyldigheten av sonen? Kan disse protestene svekke den rettslige statusen som sonen har som formål å bære? Det er klart at i juridisk sammenheng vil en aktiv handling være et viktig middel for å forhindre rettsvirkning av rettslig bindende disposisjoner. Passivitet anses ofte som en stilltiende aksept av den rettslige tilstanden.⁵²

Spania har protestert på Norges opprettelse av fiskevernsonen utenfor Svalbard. Rt. 2006 s. 1498 gjaldt to spanske fiskebåtskipperes bøtelagt for unnlatt fangst dagbokføring av torsk i fiskevernsonen ved Svalbard. Spørsmålet i denne saken var hvorvidt Norge hadde tilstrekkelig hjemmel for å opprette en slik sone som fiskevernsonen utenfor Svalbard. Anførlene fra den spanske siden bestod blant annet i at Norge manglet nødvendig *folkerettslig hjemmel* til opprettelsen av fiskevernsonen. I denne sammenhengen at fiskevernsonen mangler hjemmel i Havrettskonvensjonens, artikler 55 og 56. De hevder at Norge ved opprettelsen av vernesonen prinsipielt har unndratt seg sine forpliktelser etter Havrettskonvensjonen. I forhold til dette trekker Høyesterett frem Rt. 1996 s. 624, hvor det ikke ble trukket noen tvil angående Norges folkerettslige hjemmel til å opprette en vernesone rundt Svalbard. I tillegg at det i denne dommen ikke bestrides hvorvidt Norge har den nødvendige kompetansen til å opprette en slik sone, eller treffe de tiltak de finner nødvendig for å opprettholde blant annet et forsvarlig fiske i sonen.⁵³

⁵¹ Blant annet *Spania* (Rt. 2006 s.1498) og *Island* (Rt. 1996 s. 624).

⁵² Alminnelig avtalerettslige prinsipper.

⁵³ Rt. 2006 s. 1498, premiss 53.

Videre i Rt. 2006 s. 1498 bemerker Høyesterett i forhold til den folkerettslige hjemmelen for opprettelsen av sonen at fiskevernsonen opprettet *før* Havrettskonvensjonen ble vedtatt og ratifisert. Noe som betyr at på Norge på dette tidspunktet, i 1977, ikke anså Havrettskonvensjonen som nødvendig hjemmel for å opprette en slik sone. Videre viser Høyesterett til forarbeider⁵⁴ som understreker at statspraksis i tiden før Havrettskonvensjonens internasjonale anerkjennelse, taler for at det har foreligget folkerettslig grunnlag for å opprette 200 mils soner utenfor kyststater. Og at det må foreligge folkerettslig sedvanerett som grunnlag for opprettelse av fiskevernsoner uavhengig av Havrettskonvensjonen.⁵⁵ Høyesterett viser til et ytterligere argument i denne retningen gjennom en uttalelse fra Haag-domstolen av 12. oktober 1984, ”Gulf of Maine-saken” i punkt 96: ”*the superjacent fishery zone, which is included in the exclusive economic zone concept.*”

Høyesterett kommer etter dette til at Norge har folkerettslig grunnlag for å opprette en fiskevernsoner rundt Svalbard og anken må forkastes.

Det er uklart hvilken direkte betydning denne dommen har for fiskevernsonen ved Svalbard. Etableringen fremstår som gyldig, men det videre innhold i denne synes ikke å komme klart frem gjennom denne dommen. Gjennom dommen ble opprettelsen av fiskevernsonen ansett for å være hjemlet med grunnlag i internasjonal sedvanerett, *samtidig* som den ble ansett for å være i tråd med reglene i Havrettskonvensjonen av 1982.

Det er klart at dersom andre staters protester skal få betydning for gyldigheten av for eksempel som her, fiskevernsonen, må protestene være rettslig holdbar. En slik protest som i Rt. 2006 s. 1498, og for så vidt også som den i Rt. 1996. s.624, som Høyesterett finner rettslig uholdbare, kan ikke få noen virkning på gyldigheten av sonen. Så lenge det ikke finnes noen eksempler på protester som har vunnet fram i rettsapparatene, eller lignende, kan man heller ikke si at grunnlaget for opprettelsen av sonen er mangelfull eller svak.

⁵⁴ Ot.prp. nr. 4 (1976-1977) s. 4 og St.prp. nr. 37 (1995-1996) s. 34

⁵⁵ Rt. 2006 s. 1498,premiss 59.

Høyesterett kommer i Rt. 2006 s. 1498 premiss 60 og 61 til at et av grunnlagene for opprettelsen av fiskevernsonen er internasjonal sedvanerett. Dette er et sterkt grunnlag og bindene for alle stater, og understreker at Norges opprettelse av fiskevernsonen er gyldig. Formålet bak opprettelsen er i tillegg i tråd med formålene bak Havrettkonvensjonens regler om økonomiske soner; forsvarlig forvaltning av naturressursene i havområdene, noe som styrker Norges grunnlag ytterligere.

Man kan etter dette spørre seg om hvilken betydning en nasjonal dom vil ha på en folkerettslig problemstilling? Uten å utdype dette for mye, er det klart at det i forhold til folkerettslig anerkjennelse, må være å foretrekke at dommen kommer inn til ICJ for nærmere avgjørelse. Prejudikatverdien til en nasjonal dom i en slik internasjonal sammenheng vil antagelig ha status som tolkningsmoment.

Island er et annet land som har protestert på Norges håndhevelse av fiskevernsonen utenfor Svalbard. Bakgrunnen for disse protestene har et annet grunnlag enn det som er nevnt overfor. Island ble for det første ikke part i traktaten før i 1994⁵⁶, og for det andre har de ikke en historisk fiskerivirksomhet i området å vise til. Det er nettopp på grunnlag av staters historiske fiskerivirksomhet i området at disse tilkjennes de bestemte kvoter.⁵⁷ De skulle som en følge av disse kriteriene ikke ha rett til å drive fiske i vernesonen, men hevder at de som part i Svalbardtraktaten har rett til fiske i vernesonen med bakgrunn i Svalbardtraktatens likebehandlingsprinsipp. Med denne påstanden startet Island fiske i vernesonen utenfor Svalbard på 90-tallet, uten å ha fått tildelt kvoter av norske myndigheter. Dette godtok selvfølgelig ikke Norge og anså det som ulovlig fiske. I tillegg førte det islandske fisket til en overbeskatning av bestandene i vernesonen.⁵⁸ Norge reagerte med forskjellige tiltak⁵⁹ for å få en slutt på dette fisket. Konflikten resulterte blant annet i en dom av Høyesterett⁶⁰ som slo fast at Norges reaksjoner mot Islandske fiskefartøyer i vernesonen var rettmessig. Island kan velge å prøve muligheten av å få denne dommen behandlet i neste rettsinstans, som vil være den internasjonale domstolen i

⁵⁶ Se <http://www.lovddata.no/cgi-bin/udoffles?doc=tra-1920-02-09-001.txt&> [14.12.2009]

⁵⁷ Yngve N. Kristensen, "Torsk, "pirater" og kalde grantater", Institutt for forsvarsstudier Oslo 2005, s. 6-7.

⁵⁸ Brit Fløistad, "Svalbard-traktaten – ulike oppfatninger av traktatens anvendelsesområde" Utredning for Stortinget 2008, s. 23.

⁵⁹ Blant annet kutting av islandske fiskefartøys trål med en "trålekutter", innbringelse og arrestasjon av fiskefartøyene.

⁶⁰ Rt. 2006. s. 624

Haag, men har så langt ikke benyttet denne.⁶¹ Det ulovlige islandske fisket i fiskevernsonen opphørte i september 1994.⁶²

2.3.1.5 Oppsummering av fiskevernsonen

Etter det som er sagt overfor om fiskevernsonen, taler mye for å trekke den konklusjonen at fiskerivirkningskraften i denne sonen i stor grad har funnet et velfungerende regime slik det opprettholdes av Norge i dag, og at det kommet til å bestå i fremtiden. Særlig med hensyn til at det langt på vei har fungert etter sitt formål i over 30 år. I forhold til hvordan ikke-diskrimineringsprinsippet utledet av Svalbardtraktaten er blitt tolket og anvendelsen av dette i denne maritime sonen, er det mye som tyder på at en tilsvarende anvendelse vil bli benyttet i fremtiden. Uavhengig av om det anses som en norsk økonomisk sone⁶³ eller en økonomisk sone etablert med grunnlag i Svalbardtraktaten.⁶⁴ En uttalelse av utenriksminister Jonas Gahr Støre fra 2006 understreker disse poengene:

*”Etablering av en økonomisk sone rundt Svalbard vil ikke gi oss større muligheter enn det vi allerede har til å forvalte ressursene eller til å kontrollere fisket. Det ville også være mulig å videreføre det ikke-diskriminerende regimet vi har i Vernesonen, så etablering av økonomisk sone ville ikke nødvendigvis endre forholdet til de andre partene i Svalbardtraktaten”.*⁶⁵

2.4 Kontinentalsokkelen

Det ble ved proklamasjon 28. september 1945 av president Truman, på vegne av USA, gjort krav på naturrikdommer i kontinentalsokkelen. Ved proklamasjonen slo president Truman fast at USA hadde eksklusive rettigheter langs havbunnen og undergrunnen i

⁶¹ Men har gjentatte ganger kommet med utspill om at de akter å gjøre dette. (Se Yngve N. Kristensen, ”Torsk ”pirater” og kalde granater” (2005), s. 14.)

⁶² Det kan imidlertid bemerkes at Island i ettertid er blitt tildelt kvoter i Fiskevernsonen gjennom ”Smuthull-avtalen” av 15. mai 1999 (Se St.prp. nr. 74 (1998-99) vedlegg 1). Denne avtalen er opprettet mellom Norge, Russland og Island med det formål å få bukt med uregulert fiske fra Islandsk hold (St.prp. nr. 74 (1998-99) kap. 1). Forutsetningen for at Island ble tilkjent disse kvotene var at Island forsikret at de ikke ville bringe spørsmålet angående Svalbards status inn for den internasjonale domstolen i Haag, som Island tidligere antydte og var fryktet av Norge. (Se St.prp. nr. 74 (1998-99) kap. 5 og kap. 9.)

⁶³ Her forutsettes det at ikke-diskrimineringsprinsippet videreføres i en norsk økonomisk sone. (Nærmere om dette, se Jonas Gahr Støre, ”Perspektiver på Nordområdene”, Norges Fiskarlags sekretærkonferanse, Oslo 7. mars 2006.)

⁶⁴ Brit Fløistad, ”Svalbard-traktaten – Ulike oppfatninger av traktatens anvendelsesområde”(2008), s. 24

⁶⁵ Jonas Gahr Støre, ”Perspektiver på Nordområdene”, Norges Fiskarlags sekretærkonferanse, Oslo 7. mars 2006.

sokkelen. Undersjøiske oljeforekomster utenfor Texas og California var bakgrunnen for at USA kom med dette utsagnet og ville med dette sikre seg disse. Dette utløste tilsvarende krav fra andre stater i ettertid og førte videre til at det etablerte seg en praksis vedgående kyststaters rettigheter i slike områder.⁶⁶ Denne praksisen og de nærmere regler om opprettelse av kontinentalsokkel er nå fastsatt i Havrettskonvensjonen av 1982 art. 77.

Kontinentalsokkelen anses som en forlengelse av en stats landterritorium ut i havet. Denne går ut til kontinentalmarginen⁶⁷ eller ut til 200 nautiske mil dersom kontinentalmarginen ikke går utenfor denne grensen. Etter Havrettskonvensjonen art. 77 nr. 1. har kyststaten suverenitet over utforskningen og utnyttelsen på og i kontinentalsokkelen. Se om *kontinentalsokkel utenfor Svalbard* nedenfor i pkt. 3.6.

⁶⁶ C.A. Fleischer, "Fiskerigrensen, folkeretten og den økonomiske sone" Universitetsforlaget, Oslo 1977, s. 35.

⁶⁷ Skillet mellom den tynne oseanskorpa og den tykke kontinentalskorpa

3. Norges adgang til å etablere maritime soner utenfor Svalbard

3.1 Innledning

For å avgjøre om Norge kan etablere maritime soner utenfor Svalbard, er det nødvendig å fastslå hvorvidt Svalbardtraktatens bestemmelser gir Norge adgang til dette, etter nærmere folkerettslige vilkår.⁶⁸ Dersom dette er tilfellet, må man se om det kreves at det foretas på en bestemt måte.⁶⁹

3.2 Innholdet i Svalbardtraktaten

3.2.1 Generelt

En nærmere redegjørelse av innholdet i Svalbardtraktaten er nødvendig for den videre drøftelse av kompetansen Norge er gitt gjennom denne.

Traktaten innehar to sider, den gir suverenitet over øygruppen til Norge på den ene side, mens den på den andre siden gir andre stater rettigheter på øygruppen gjennom de begrensninger i Norges suverenitet som uttrykkes i traktaten. Innledningsvis er det en fordel å utlede de relevante grunnprinsippene, i denne sammenhengen, i traktaten for å klargjøre innholdet i denne.

For det første er Norge gitt suvereniteten over øygruppen gjennom artikkel 1. Det er klart at Svalbard er å anse som en del av kongeriket Norge.⁷⁰ Det er videre gitt at de lover og regler som gjelder på øygruppen, vedtas og håndheves av Norge. Samtidig har Norge ansvaret med å forhindre at disse lover og regler strider mot de bestemmelser i Svalbardtraktaten, som skal ivareta andre staters rettigheter på øygruppen.

For det andre er det gjennom traktaten gitt et ikke-diskrimineringsprinsipp. Dette prinsippet innebærer at andre traktatstater, og borgerne i disse, er gitt like rettigheter på øygruppen når det kommer til adgang og opphold der. Nærmere bestemt, en rett til å drive fangst, fiske og alle typer maritim-, bergverks-, industriell- og handelsvirksomhet på like

⁶⁸ Se pkt. 3.3.

⁶⁹ Se pkt. 3.5.

⁷⁰ Lov om Svalbard av 17. juli 1925 nr. 11, § 1, første ledd

vilkår. Disse aktivitetene er underlagt norsk lovgivning, men på en slik måte at det ikke skal gjøres forskjell på partene med grunnlag i nasjonalitet.

Etter dette er det klart at Norge faktisk har suverenitet over øygruppen, noe som er en forutsetning for en kyststat for å kunne etablere maritime soner. Dette er i flere sammenhenger slått fast av ICJ.⁷¹ Russland er den eneste stat som til en viss grad argumenterer mot dette prinsippet.⁷²

3.2.2 Det spesielle med Svalbardtraktaten.

Utgangspunktet for traktater er at de skal regulere spesielle problemstillinger slik at rettstilstanden uttrykkes gjennom traktatens ordlyd og fremstår som klar for involverte parter. Problemet er at Svalbardtraktaten er av eldre dato og inneholder få og til dels vage artikler. Dette fører til at den i dagens rettskildelære fremstår som mangelfull. De traktater som fremforhandles i moderne tid er mer omfattende og detaljert. Man søker i dag å få med et grunnlag i traktater som kan anvendes på enhver tenkelig problemstilling som kan oppstå i den sammenheng den utformes. Dette er en konsekvens av de konflikter man har sett oppstå tidligere i mangel av nettopp et slikt omfattende regelverk. Noe som i høy grad er tilfellet i forhold til tolkningen av og anvendelsesområdet til Svalbardtraktaten. I tillegg har rettsutviklingen ført til at nyere rettslige regimer naturlig nok i ikke er tatt i betraktning i dette eldre stiftelsesdokumentet. En eventuell rett til å etablere maritime soner utenfor landområdet, må etter folkerettens nærmere regler om dette ta utgangspunkt, i de rettigheter en kyststat har på land.⁷³ Det vil derfor være nødvendig å klargjøre disse som Norge er gitt gjennom Svalbardtraktaten.

Det er naturlig å begynne med intensjonene bak avtalen før man avgjør hvilken kompetanse Norge er gitt gjennom traktaten. I følge disse var de forhandlende stater:

⁷¹ "the principle is applied that the land dominates the sea" (I.C.J. Reports 1969, s. 51, para. 96). Dette er gjentatt i "Aegean Sea Continental Shelf Case" (I.C.J. Reports 1978 s.36, para. 86)

⁷² Det er ikke klart hva som er det nøyaktige innholdet av det russiske argumentet, men det fremstår som russerne anser Svalbardtraktaten som *lex specialis*. Videre hevder russerne at innholdet av havrettskonvensjonen er *lex generalis*. Derfor hevder russisk side at Svalbardtraktatens regler, som ikke gir Norge noen rett til blant annet kontinentalsokkel utenfor Svalbard, fortrenger de generelle regler om at suverenitet på landområdet automatisk gir kyststaten rettigheter i de folkerettslige anerkjente maritime soner utenfor dens landområder. Altså bestemmelsene i Svalbardtraktaten er spesielle i forhold til bestemmelsene i Havrettskonvensjonen av 1982 og går foran disse. (*lex specialis derogat legi generali*). Se nærmere om dette A.N. Vylegzhanin og V.K. Zilanov, *Spitsbergen: Legal regime of adjacent marine areas*, oversatt av W.E. Butler, Eleven International Publishing 2007 s. 57-58.

⁷³ Se pkt. 2.2.1.

”Desirous, while recognising the sovereignty of Norway over the archipelago of Spitzbergen, including Bear Island, of seeing these territories provided with an equitable regime, in order to assure their development and peaceful utilisation.”⁷⁴

Intensjonene angir at det er ment som en grunnpilar at Svalbard i første rekke skal forvaltes av Norge på en måte som sikrer øygruppens utvikling og en fredfull utnyttelse av denne. Det siste er ikke aktuelt å ta opp i denne sammenheng, da det med dette siktes til et forbud mot militær og strategisk utnyttelse av øygruppen. Med å sikre øygruppens utvikling må det i første rekke siktes til en forsvarlig utnyttelse av ressursene på området, slik at disse ikke settes i fare for ødeleggelse eller utryddelse. Intensjonene kan knyttes opp mot hensikten og formålet med traktaten, da disse begrepene faller naturlig sammen, og hovedsakelig betyr det samme. Det vil i det følgende variere hvilket av disse begrepene jeg benytter, men vil i hovedsak knytte seg til det som er *ment* med traktaten.

Innledningen til traktaten bruker ordene ”*equitable regime*” som må oversettes til rettferdig eller rimelig regime. Uansett hva man legger til grunn, er dette begrep som åpner for en grad av skjønn. Det vil naturligvis være uenighet om hva som er rettferdig eller rimelig, alt etter hvilket standpunkt man har i forhold til tolkningen av traktaten, men en objektiv tolkning av hva som anses som rettferdig og rimelig må legges til grunn.

En objektiv tolkning av et rettferdig og rimelig regime må ta utgangspunkt i det som er formålet med Svalbardtraktaten. Formålet fremstår klart som en forvaltning av øygruppen som i størst mulig grad bevarer miljøet og forvaltningen av området må gjennomføres på en rettferdig måte. Miljø kan forstås rent fysisk, de vil si naturen og de organismer som befinner seg i denne. Men det kan også forstås slik at begrepet i tillegg omhandler forholdene mellom de personer som oppholder seg i og rundt øygruppen. Det sistnevnte er like viktig som å bevare som naturen dersom, regimet skal fungere etter sitt formål. Ser man dette i sammenheng med at øygruppen skal forvaltes på en rettferdig eller rimelig måte, vil dette innebære at, så langt det er mulig, må tas sikte på at reglene på øygruppen, både når det kommer til fastsetting og håndhevelse fremstår som upartisk og velbegrunnet. Dersom de fremstår på en slik måte, vil personene som oppholder seg i øygruppens områder sjelden føle seg urettferdig behandlet, og konflikter unngås i større grad. Det er Norge, gjennom Svalbardtraktaten, som er ansvarlig for utformingen av reglene på

⁷⁴ The Svalbard Treaty Preamble.

Svalbard. De er da ansvarlige for at reglene som gjelder på Svalbard ikke strider mot disse prinsippene.

Slik norske myndigheter har forvaltet Svalbard, er det ikke noe som tyder på at de på noe tidspunkt har handlet utenfor disse prinsippene. Da særlig med tanke på de områdene som uttrykkelig er angitt i traktaten, landområdene og deres territorialfarvann. Det finnes ikke grunnlag for å hevde at norske myndigheter har forsømt sine plikter når det kommer til bevaring av naturen, eller til utforming av regler eller håndhevelsen av disse. I sin regelutvikling synes det som om Norge har vært seg bevisst om disse prinsippene og strategisk fulgt hensynene, slikt de forpliktet seg til gjennom traktaten.

Samtidig som Norge ble anerkjent suvereniteten gjennom traktaten, frasa de andre traktatpartene seg de rettighetene de tidligere hadde hatt i et terra nullius regime. En følge av dette var at de også gav fra seg muligheten til selv å kunne kreve suverenitet over øygruppen i framtiden.

Når Norges kompetanse på landområdene er klar, og følger uttrykkelig av Svalbardtraktaten, blir spørsmålet om dette grunnlaget gir Norge rett til å etablere maritime soner utenfor dette området?

Traktaten må forstås slik at suvereniteten bare begrenses gjennom det som uttrykkes i traktaten. Utenom disse, er det meningen at suvereniteten skal være "full and absolute".⁷⁵ I de gjenværende områdene hvor traktaten ikke opererte med sine begrensninger, var det opp til Norge å fastsette regler gjennom de prosedyrer som Norge ellers benytter i sin statsforfatning.

3.3 Innholdet i Havrettskonvensjonen av 1982

FNs havrettskonvensjon ble vedtatt 10. desember 1982, og trådte i kraft 14. november 1994,⁷⁶ og har per 6. november 2009, 160 medlemstater.⁷⁷ Norge ratifiserte konvensjonen 26. juni 1996.⁷⁸ Bakgrunnen for opprettelsen av denne traktaten var at mange kyststater på

⁷⁵ Jf. The Svalbard Treaty art. 1, jf. art 2 og art. 3.

⁷⁶ United Nations Convention on the Law of the Sea

⁷⁷ Se <http://www.un.org>, Chronological lists of ratifications, accessions and successions to the Convention and the related Agreements as at 06 November 2009. Tilgjengelig på:

http://www.un.org/Depts/los/reference_files/chronological_lists_of_ratifications.htm [02.12.2009]

⁷⁸ Ibid.

1900-tallet fikk et behov for å utvide sine farvann, med formålet å utnytte mineralressurser, beskytte fiskebestander eller kontrollere utslipp. I tillegg hadde man gjort teknologiske og økonomiske fremskritt som gjorde det mulig å utnytte ressurser som tidligere ikke hadde vært tilgjengelige.⁷⁹ Det ble da nødvendig med et internasjonalt regelverk som kunne regulere disse nye områdene og fastsette hvem som var berettiget disse. Traktaten fastslår at det er kyststatens rett og plikt å ta vare på naturressursene som finnes i deres tilhørende marine soner, noe som i første rekke begrunnes i hele klodens beste interesse. Det tidligere regimet med åpent hav og like rettigheter for alle stater, fungerte heller dårlig i forhold til en forsvarlig og bærekraftig utvikling.⁸⁰

Havrettskonvensjonen definerer en stats rettigheter som følger av dens suverenitet i artikkel 2. Denne slår fast at en kyststats suverenitet strekker seg fra statens landterritorium og indre farvann ut til beltet av hav som ligger utenfor dette og beskrives som territorialfarvannet.⁸¹ Videre slås det fast at suverenitet over territorialfarvannet er utgangspunkt for den videre anvendelsen av Havrettskonvensjonens og andre regler i folkeretten.⁸² Etter ordlyden i Svalbardtraktaten, oppfyller denne disse vilkårene. Norges suverenitet omfatter utrykkelig de områdene som omtales i Havrettskonvensjonens artikkel 2.

Videre må man gå nærmere inn i folkerettens regler og se om Svalbardtraktaten gir Norge den nødvendige kompetansen til å etablere maritime soner utenfor Svalbards territoriale farvann. Kompetansen eller retten til å etablere maritime soner utenfor sine landområder og territoriale farvann følger av Havrettskonvensjonens artikkel 2, jf. art.55 og art. 76. nr. 1.

Det er etter Havrettskonvensjonens art. 55 og art. 76 jf. 77, *kyststaten* som kan opprette en eksklusiv økonomisk sone og kontinentalsokkel utenfor territorialfarvannet og innehar suverene rettigheter i disse områdene. Hvem er så kyststaten i dette tilfellet? Det er vanskelig å si annet enn at kyststaten i forhold til Svalbard er Norge, da suvereniteten er gitt til Norge gjennom Svalbardtraktatens artikkel 1. Det finnes ikke noe i traktaten som setter Norges suverenitet i tvil. Suvereniteten er som nevnt full og absolutt, og begrenses

⁷⁹ Se Fiskeri- og kystdepartementet om Havrettskonvensjonen. Tilgjengelig på http://www.regjeringen.no/nb/dep/fkd/tema/fiske_og_fangst/internasjonalt_samarbeid_om_fiskeri/havrettskonvensjonen.html?id=445763. [02.12.2009]

⁸⁰ C.A. Fleischer, "Folkeretten og norsk ressursforvaltning I nord", Tromsø (2006), s. 1.

⁸¹ HRK art. 2 nr. 1

⁸² HRK art. 2 nr. 3

bare av de regler som uttrykkelig kommer frem i traktaten. Det ikke noe som tyder på at Norges suverenitet over øygruppen er mindre enn den som ellers tilkommer stater gjennom folkeretten.⁸³

Det som er klart er at Norge gjennom Svalbardtraktaten har visse forpliktelser overfor de andre medlemsstatene når det kommer til blant annet ikke-diskriminering av personer og selskaper på nærmere angitte næringsområder innenfor de positivt fastsatte grenser i traktaten. Det vil si at ved vurderingen mellom for eksempel to søknader om oppstart av samme næringsvirksomhet på øygruppen, hvorav den ene søkeren er norsk og den andre britisk, skal ikke den norske søkeren gis forrang i kraft av å være norsk. I tillegg er det klart at lovgivningen som anvendes på disse områdene er norsk.⁸⁴

Slik situasjonen på Svalbard fremstår, med tanke på Norges suverenitet der, kan det ikke være tvilsomt at Norge også har kompetanse til å etablere soner utenfor øygruppens landområder og territoriale farvann. Dersom det, mot dette, hevdes at denne retten ikke uttrykkelig er gitt gjennom traktaten, ved at den ikke direkte sier at Norge kan etablere soner utenfor øygruppens territoriale farvann. Må denne kompetansen uansett kunne utledes av at traktaten gir Norge rett til å regulere de områdene som ikke direkte begrenses gjennom innholdet i traktaten. Slik Svalbardtraktaten er uttrykt, sier den ingenting om en slik begrensning. Begrensningene, som er angitt traktatens artikkel 2 flg., kan ikke på noen måte forstås slik at de vil begrense en rettighet som omfatter utvidelse av Svalbards territorium. Disse maritime områdene som ble utviklet etter traktatinngåelsen, var ukjent for alle stater på denne tiden. Poenget er at det er statenes suverenitet som er utgangspunktet for retten til etableringen av de maritime sonene. Norge har uomtvistelig suvereniteten over Svalbard, det er ingenting som tyder på at de angitte begrensninger på denne gjennom traktaten forhindrer Norge i å opprette disse sonene.

Man kan ut i fra det som er skrevet overfor og ut i fra innholdet i traktaten, uten at jeg vil gå nærmere inn i de enkelte artiklene, beslutte at det ikke finnes noe som tilsier at Norge ikke kan generere maritime soner utenfor Svalbard.

Det blir da et spørsmål om det foreligger andre omstendigheter ved Svalbardtraktaten som forhindrer Norge i å etablere maritime soner utenfor Svalbards territorialfarvann? Dette vil i hovedsak være argumenter framsatt av Russland.

⁸³ Utenom de begrensninger som følger uttrykkelig av Svalbardtraktatens art. 2-9.

⁸⁴ St. meld nr. 15 (2008-2009) pkt 7.4

3.4 Andre synspunkt på hvorvidt Norge kan etablere maritime soner utenfor Svalbard.

Russland har et syn på dette som skiller seg ut fra den vanlige forståelse når det kommer til territorialfarvannet utenfor Svalbard. De har en inngående drøftelse angående dette spørsmålet, og er kanskje det eneste landet som setter spørsmålstegn vedrørende Norges status i dette marine området. Jeg vil derfor kort klarlegge de russiske synspunkter, for å få frem argumentasjonen og bakgrunnen for dette standpunktet.

Russland reiste spørsmålet om hvorvidt uttrykket ”territorial waters of territories” i Svalbardtraktaten kunne forstås på samme måte ”territorial waters/seas” i folkeretten.⁸⁵ I folkerettens forstand vil en stat ha eksklusive rettigheter innenfor territorialfarvannets grenser, men dette ikke er tilfellet i området utenfor Svalbard. Her er det som kjent like rettigheter for de stater som er medlem av traktaten. Med dette som grunnlag, kommer russisk side frem til at territorialfarvannet utenfor Svalbard ikke passer inn i den folkerettslige definisjon av ”territorial waters”. Etter dette hevder russiske side at Norge mangler den nødvendige forutsetningen etter folkeretten å opprette marine soner utenfor denne grensen. Det russisk side synes å mene med dette, er at opprettelsen av en maritim sone som til eksempel økonomisk sone eller kontinentalsokkel, avhenger av territorialgrensen. Når territorialfarvannet ikke oppfyller kravene etter folkeretten, kan man ikke videre opprette marine soner utenfor denne.

Russisk side gjør en nærmere analyse av begrepsbruken i traktaten når det kommer til uttrykket ”territorial waters of territories”⁸⁶. De hevder at Norges suverenitet på Svalbard bare gjelder på landområdene til øygruppen, og det at traktaten benytter ordlyden ”territorial waters of territories” er et bevis på dette. Bakgrunnen for denne slutningen ligger i at dersom det under utarbeidelsen av traktaten var ment at suvereniteten skulle omfatte territorialfarvannet, ville man valgt å benytte den folkerettslige uttrykksmåte for dette; ”territorial sea”. Begrepet som er brukt i traktaten indikerer følgelig, etter russisk sides oppfatning, at Norges suverenitet ikke er ment å gjelde i territorialfarvannet tilhørende Svalbard. De hevder at innholdet av begrepet ”territorial sea of Spitsbergen”, eller kanskje også ”territorial sea of Norway” ville vært benyttet dersom man hadde ment

⁸⁵ A.N. Vylegzhanin og V.K. Zilanov, *Spitsbergen: Legal Regime of Adjacent Marine Areas*, (Eleven International Publishing, 2007), s. 41 flg.

⁸⁶ *Ibid.* s. 42-43.

å gi Norge suverenitet utover Svalbards landområder. De bemerker at begrepet brukt i traktaten skiller seg fra det som var den klassiske uttrykksmåte i den internasjonale havretten når det kom til å stadfeste en stats territorialfarvann, også før 1958, da begrepet ble folkerettslig kodifisert. Etter dette hevder russisk side at de som har utarbeidet traktaten må ha vært bevist på den folkerettslige standarden av begrepet "territorial sea", og ikke fulgt denne, men har valgt å utforme ordlyden slik den fremstår. De har dermed satt opp en rettslig sperre for at Norges suverenitet skulle kunne strekkes utover landområdene. De må med andre ord ha valgt å ordlegge seg på en annerledes for å unngå at Norges suverenitet skulle omfatte territorialfarvannet.

De hevder videre at norsk suverenitet i territorialfarvannet i alle fall ikke kan gjelde i full utstrekning, slik som den vil gjøre i andre kyststaters "territorial sea". Det argumentet bygges opp av at Norge ikke har den eksklusive rett til naturressursene som ellers følger en stats suverenitet over territorialfarvannet, men at Norge i dette tilfellet er begrenset av likebehandlingsprinsippet i traktaten. Norge har tilsvarende traktatfestede begrensninger når det kommer til vitenskaplig forskning⁸⁷ og kontrollmyndighet i forhold til gjennomfart i territorialfarvannet.⁸⁸ Russisk side hevder at dette er klare indikasjoner på at Norges suverenitet i territorialfarvannet ikke fyller de folkerettslige krav og har et annet innhold enn det klassiske suverenitets-begrepet.

Det settes også spørsmålstegn vedrørende utstrekningen av territorialfarvannet utenfor Svalbard fra russisk side. De hevder at det ikke finnes nødvendig folkerettslig grunnlag for å fastsette denne grensen ut til 12 nautiske mil.⁸⁹ Men når Norge har gjort dette og ingen har protestert på dette, må det antas at det er anerkjent gjennom passivitet eller stilltiende aksept.⁹⁰ I tillegg hevdes det fra russisk side at Norge ikke innehar suverenitet i hele "Svalbard-boksen"⁹¹, men bare på de landområder og i territorialfarvannet som befinner seg inni denne. Det må bemerkes at dette heller ikke hevdes å være tilfellet fra norsk side, og at muligheten for en slik tolkning er blitt forkastet av ICJ.⁹²

⁸⁷ The Svalbard Treaty, art. 5

⁸⁸ A.N. Vylegzhanin og V.K. Zilanov, *Spitsbergen, Legal Regime of Adjacent Marine Areas*, (Eleven International Publishing, 2007), s. 43-44.

⁸⁹ Ibid, s. 44.

⁹⁰ Ibid. s. 55.

⁹¹ The Svalbard Treaty, art. 1. "... all the islands situated between 10° and 35° longitude East of Greenwich and between 74° and 81° latitude North..."

⁹² Se the Case Concerning the Continental Shelf (Tunisia v. Libya). [1982] I.C.J. Reports 18, para.73: "(...)the coast of the territory of the State is the decisive factor for title to submarine areas adjacent to it."

Av disse argumentene kan man sammenfatte Russlands standpunkt til å inneholde en påstand om at Norge ikke er kompetent til og ensidig etablere eksklusiv økonomisk sone eller gjøre krav på kontinentalsokkelen utenfor Svalbards territorialfarvann. Russland hevder at det områdene utenfor Svalbards territorialfarvann ikke kan klassifiseres som annet enn fritt hav.⁹³ De anser ikke at Norge har den nødvendige kompetansen som kreves for å gi de regler eller håndheve disse til beskyttelse av miljøet, utenfor øygruppens territorialfarvann.⁹⁴ Norge er avhengig av samarbeid og videre samtykke fra de øvrige traktatstater dersom de skal etablere eller utvide maritime soner utenfor Svalbard.⁹⁵ Norge er i tillegg nødt til å involvere de øvrige traktatparter i blant annet den videre utarbeidelsen vedrørende en slik etablering eller utvidelse.⁹⁶

Disse argumentene mister sin rettslige holdbarhet når en tar i betraktning at ”territorial waters” var det begrepet som fram til 50-tallet var den folkerettslige betegnelsen på indre farvann og ”territorial sea.” Bruken av dette begrepet i Svalbardtraktaten er ikke enestående i folkerettslig sammenheng, slik det fremholdes fra russisk side.⁹⁷ Det var et anerkjent folkerettslig begrep også på den tiden Svalbardtraktaten ble inngått. Begrepet ble benyttet av Den Internasjonale Lovkommisjonen i 1956 og ved Folkeforbundets kodifikasjonskonferanse i Haag i 1930.⁹⁸ Begrepet ”territorial waters” omfattet i denne perioden; delvis det indre farvann og delvis både det indre farvann og ”territorial sea”. Dette betyr at slike maritime soner eksisterte også på den tiden Svalbardtraktaten ble opprettet.⁹⁹ Etter dette er det ikke holdbart å si at bruken begrepet ”territorial waters” i stedet for ”territorial sea” i Svalbardtraktaten, utelukker en rett for Norge til å etablere maritime soner utenfor Svalbard etter folkeretten.

Storbritannia har i nyere tid gitt uttrykk for at de anser at Svalbard kan etablere maritime soner utenfor Svalbard men at disse må underlegges Svalbardtraktatens regler.¹⁰⁰

⁹³ A.N. Vylegzhanin og V.K. Zilanov, *Spitsbergen: Legal Regime of Adjacent Marine Areas*, (Eleven International Publishing, 2007) s. 42.

⁹⁴ Se Torbjørn Pedersen og Tore Henriksen, ”Svalbard’s Maritime Zones: The End of Legal Uncertainty?” Publisert i *The International Journal of Marine and Coastal Law* 24 (2009) 141-161. (på side 147).

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ A.N. Vylegzhanin og V.K. Zilanov, *Spitsbergen: Legal Regime of Adjacent Marine Areas*, (Eleven International Publishing, 2007) s. 42-43.

⁹⁸ Se Torbjørn Pedersen og Tore Henriksen, ”Svalbard’s Maritime Zones: The End of Legal Uncertainty?” Publisert i *The International Journal of Marine and Coastal Law* 24 (2009) 141-161, på side 158-159.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Brit Fløistad, (2008). s. 22

3.5 Må Norges etablering av maritime soner utenfor Svalbard gjøres på en bestemt måte?

Norge opprettet i 1977 en fiskevernsonen utenfor Svalbards territorialfarvann. Her ble reglene i Havrettskonvensjonen av 1982 delvis videreført. Norge benytter seg ikke av alle de rettigheter som tilkommer kyststaten blant annet når det kommer til utforsknings- og utvinningsrettigheter til alle naturressurser som følger av konvensjonens artikkel 56. Norge regulerer i dag kun de rettigheter som angår fiskeressursene i dette området. Spørsmålet blir da om Norges unnlattelse av å regulere blant annet ressursene i områdene undergrunn, som petroleums- og gassforekomster, er et brudd på bestemmelsen i Havrettskonvensjonens artikkel 56? Og videre om kyststaten er forpliktet til å benytte seg av alle de rettigheter som tilkommer den gjennom havrettskonvensjonens nærmere bestemmelser?

Det er havrettskonvensjonen del V og del VI som inneholder de nærmere regler om etablering og håndhevelse av eksklusiv økonomisk sone og kontinentalsokkel. I 1977 etablerte Norge som sagt en fiskevernsonen utenfor Svalbard, med utgangspunkt i reglene som gjelder for økonomisk sone. Det må bemerkes at selv om Havrettskonvensjonen ikke trådte i kraft før i 1982, var reglene som offisielt gjaldt etter dette tidspunktet likevel anerkjent og antageligvis internasjonal sedvanerett allerede i 1977.¹⁰¹ Når dette er sagt, kan det stilles spørsmål om Norges etablering av fiskevernsonen er i tråd med disse reglene, da reglene i vernesonen i hovedsak bare regulerer fiskeri. Hva er konsekvensen av at Norge ikke benytter alle rettigheter og plikter i denne spesielle økonomiske sonen?

Først vil det være illustrerende å vise til noen av reglene som gjelder for økonomisk sone etter Havretten, og hvilke av disse reglene som er videreført i fiskevernsonen, og hvilke som ikke er videreført.

Havrettskonvensjonens artikkel 56 nr. 1 fastsetter at kyststaten i den eksklusive økonomiske sonen har; (a) suverene rettigheter til formål som angår utforskning og utnyttelse, bevaring og håndhevelse av naturressursene, både levende og ikke-levende, i vannet, på havbunnen og i undergrunnen, og eksklusive rettigheter når det kommer til andre aktiviteter med økonomiske utforsknings- eller utnyttelsesformål i denne sonen,

¹⁰¹ Se nærmere om dette Rt. 2006 s.1498.

som produksjon av vann-, strømnings-, eller vindkraft. I tillegg har kyststaten etter artikkel 56 nr.1 (b), (iii) ansvar for beskyttelse og bevaring av det marine miljø i denne sonen.

Av disse reglene det særlig hevdet fra Norge at sonen er opprettet med det formål å bevare og beskytte det marine miljøet i havområdene utenfor Svalbard, da Norge anså dette som nødvendig slik tilstanden i området forelå på dette tidspunktet. Det var som sagt fare for at fiskeressursene i området ble utryddet.

De gjeldende regler i fiskevernsonen angår i hovedsak bare medlemmene i Svalbardtraktaten. Hvordan dette stiller seg til Havrettskonvensjonen, går jeg nærmere inn på i kapittel 4. Reglene i Havrettskonvensjonen art. 56 videreføres i fiskevernsonen, men bare i forhold til fiskeressursene. Norge benytter ikke sin rett til utforskning og utnyttelse av alle ressurser. De benytter ikke området i forhold til for eksempel kraftproduksjon eller noen form for petroleumsvirksomhet.

Norge som kyststat ikke har benyttet seg av alle *rettigheter* som følger i en økonomisk sone, dette er klart. I tillegg følger det noen *plikter* i kyststatens økonomiske sone, som i hovedsak omhandler bevaring av miljøet. Dette blir da et todelt spørsmål. For det første må det spørres om det at Norge ikke benytter sine rettigheter fullt ut, kan få noen konsekvenser, for eksempel at fiskevernsonen etter dette må anses for å være ugyldig med de konsekvenser som følger da. For det andre, må det spørres om Norge oppfyller sine plikter i denne sonen fullt ut, og følgene av dette dersom man kommer til at det ikke er tilfellet.

Rettigheter er av en karakter hvor det må være opp til den berettigede å avgjøre i hvilken utstrekning han ønsker å benytte seg av disse. Når rettigheter tilkommer en part, slik Norge forutsetter det tilkommer dem i fiskevernsonen, er det bare denne parten som kan benytte seg av disse. Ingen andre kan i noen tilfeller si seg berettiget til å benytte disse, selv om parten som innehar disse velger og ikke gjøre bruk av de i full utstrekning. Dette er klart. Det er vanskelig å se at Norges valg om ikke å benytte sine rettigheter i fiskevernsonen,[økonomisk sone], i full utstrekning, skal kunne føre til at gyldigheten av sonen settes i tvil. Norge kunne også tenkes å bli anklaget for brudd på Havrettens regler som en følge av dette, men det ville neppe føre frem. En rettighet er ingen plikt, det må være opp til den enkelte berettigede å avgjøre i hvilken grad denne skal utnyttes. Fiskevernsonen er avgrenset, og det er klart hvilket område Norge regulerer. At

rettighetene i dette avgrensede området ikke benyttes i den grad Havrettskonvensjonens artikkel 56 gir adgang til, kan ikke ha noen innvirkning på sonens gyldighet. Det kan heller ikke være grunnlag for å si at dette fører til et brudd på forpliktelsene etter Havrettskonvensjonen. Norge velger også å dele sine rettigheter i denne sonen med de øvrige medlemmer i Svalbardtraktaten, og disse fordeles etter de nærmere regler i traktaten. Vanligvis er disse rettighetene forbeholdt kyststaten, men Norge har av forskjellige grunner¹⁰² valgt å dele disse med de øvrige medlemmer av Svalbardtraktaten. Heller ikke det kan få noen avgjørende betydning på statusen til fiskevernsonen, da Norge som berettiget ikke er forpliktet til å benytte disse rettigheter alene.

Plikter på den andre siden, må sies å være av en annen karakter enn det som må forstås med rettigheter. Gjennom Havrettskonvensjonens artikkel 56 forpliktes kyststaten til å bevare og beskytte det marine miljø,¹⁰³ til å ta hensyn til andre staters rettigheter og plikter i området¹⁰⁴ og til å handle i tråd med de øvrige bestemmelser i Havrettskonvensjonen.¹⁰⁵ Fiskevernsonen er, som sagt, opprettet først og fremst med det formål å bevare og beskytte det marine miljø i dette avgrensede området. Norge har fastsatt nærmere regler og kanskje i størst grad forskrifter, som har til hensikt å ivareta dette formålet. Dette er til eksempel regler om føring av fangstdagbok, fangstrapportering og maskevidde.¹⁰⁶ Det er ikke noe som tyder på at Norge ikke fyller nettopp disse forpliktelsene. Neste forpliktelse er å ta hensyn til andre staters rettigheter og plikter i fiskevernsonen. I forhold til Havrettskonvensjonen vil disse rettighetene og pliktene være rett til gjennomfart, overflygning, å legge undervannskabler og – rør, og lignende bruk av området som i folkeretten anses som lovlig.¹⁰⁷ Slik regelverket i fiskevernsonen er utformet, baserer det seg på likebehandlings- og ikke-diskrimineringsprinsippene utledet av Svalbardtraktaten. Slik sett har Norge delt sine rettigheter i denne sonen med de øvrige traktatparter, og disse går langt utover hva Norge forplikter å tillate fra andre stater i forhold til hva som følger av Havrettskonvensjonen. Slik Havrettskonvensjonen må forstås, stenger den ikke for en slik utviding av andre staters rettigheter. Pliktene som følger av Havrettskonvensjonen må være uttrykk for det minimum av plikter en stat må følge for og ikke bli holdt ansvarlig

¹⁰² Se nærmere om dette i pkt. 2.3.1 flg.

¹⁰³ Jf. HRK art. 56 nr. 1, b), iii).

¹⁰⁴ HRK. art. 56 nr. 2.

¹⁰⁵ HRK. art. 56 nr. 2.

¹⁰⁶ Forskrift om fiske i fiskevernsonen: FOR-1994-09-21-880 og FOR-1994-09-21-881.

¹⁰⁷ HRK. art. 58. nr. 1.

for brudd på denne. Det er heller ingen ting som tyder på at måten Norge håndterer fiskevernsonen på, bryter med noen av de øvrige regler i konvensjonen.

I forhold til fiskeressursene er det ikke noe som tyder på at Norge bryter med sine forpliktelser etter Havrettskonvensjonen. Det siste en må se på da, er om Norge har noen forpliktelser i forhold til bevaring av de øvrige ressurser, som de ikke overholder. Til eksempel olje og gass. Dette er naturforekomster som ikke er fornybare. Det er ikke sikkert, men anses som sannsynlig at undergrunnen i områdene utenfor Svalbard innehar store mengder av disse ressursene. Så lenge ikke Norge setter i verk virksomhet for å utrede eller søke etter slike forekomster, er det vanskelig å se at Norge ikke overholder sine plikter for en forsvarlig utnyttelse og bevaring av det marine miljø. Et slikt spørsmål kan ikke være aktuelt så lenge utnyttelse av denne type ressurser ikke er aktuell. Det kan ikke etter havretten forstås slik at Norge har en plikt å søke etter slike forekomster. Plikten må ligge i fremgangsmåten dette skjer på dersom Norge bestemmer at slik utforskning skal starte. Skjer dette, vil en plikt til å gjøre dette i tråd med prinsippet om en forsvarlig utnyttelse av ressursene utløses, da med tanke på at en slik virksomhet utføres på en måte som i størst mulig grad bevarer miljøet. Dette vil også bety at man er forpliktet til å foreta avveininger mellom den skaden virksomheten påfører miljøet og utkommet av de tiltak man setter i verk, som er økonomiske. Bevaring av miljøet veier mye tyngre enn økonomiske hensyn. Dette følger av Havrettskonvensjonen i sin helhet, da bærekraftig utvikling av verdenshavene synes å være selve grunnpilaren i denne konvensjonen.

Det kan bemerkes at dersom en sone skulle erklæres for ugyldig opprettet, måtte det ha vært noe å utsette på til eksempel kyststatens kompetanse til å etablere denne eller feil avgrensning med tanke på sonens utstrekning.

Dersom en stat ikke overholder sine forpliktelser kan ikke dette resultere i at sonen blir kjent ugyldig. Følgen av dette måtte være at den aktuelle stat blir brakt inn for Den Internasjonale Domstolen i Haag eller lignende. Hvor staten kan bli kjent skyldig i traktatbrudd, med påfølgende krav som hører med til den typen brudd det var tale om. (Erstatningskrav, krav om å følge forpliktelsen i ettertid m.v.)

Av dette følger det at de maritime soner, da særlig eksklusiv økonomisk sone, ikke må opprettes på en bestemt måte. Så lenge sonen er innenfor rammen av reglene i Havrettskonvensjonen, og ikke bryter med noen av de forpliktelser som tillegges

kyststaten gjennom denne er det opp til kyststaten å bestemme i hvilken utstrekning sonen skal benyttes.

3.6 Særlig om kontinentalsokkelen utenfor Svalbard

3.6.1 Generelt

Det er i forhold til Svalbardtraktaten svært omdiskutert hvorvidt Svalbard har en egen kontinentalsokkel som strekker seg ut fra Svalbards fastland, eller om kontinentalsokkelen i dette området er en forlengelse av den norske. Norge har i alle fall inntil nylig hevdet det siste, mens hoveddelen av de andre traktatparter hevder det første. Spørsmålet er blitt særlig aktuelt på det politiske planet ettersom olje- og gassproduksjonen er i ferd med å flyttes nordover til Barentshavet.¹⁰⁸

Norge fikk i april i år, etter et omfattende arbeid av norske forskere, gjennomslag for sitt grunnlag for fastsetting av Norges kontinentalsokkels yttergrenser. Det er gjennom Havrettskonvensjonen opprettet en gruppe, *Kommisjonen for kontinentalsokkelens yttergrenser*¹⁰⁹ (heretter: Kommisjonen), som godkjenner forskningsmateriale som skal gi grunnlag for å fastslå hvor disse yttergrensene skal settes. Videre gir Kommisjonen en anbefaling om hvor yttergrensene skal gå. Etableringen av yttergrensene må gjøres i samsvar med vilkårene i Havrettskonvensjonens art. 76 nr. 8 jf. Annex II.¹¹⁰

Norge fikk etter Kommisjonens anbefaling godkjent store deler av det forskningsmaterialet som ble lagt til grunn, med bare noen mindre justeringer.¹¹¹

Etter at Kommisjonen har godkjent Norges grunnlag for fastsetting av yttergrenser og gitt en anbefaling om hvor disse skal gå, er det ikke slik at spørsmålet er endelig avgjort og andre stater er forpliktet til å respektere innholdet av denne anbefalingen. Men Norges grunnlag står uansett betydelig sterkere etter dette arbeidet er blitt gjort og godkjent av Kommisjonen.

¹⁰⁸ Ocean Futures, "Maritim jurisdiksjon, konflikter og virksomhet I nordområdene", 2005 s. 3

¹⁰⁹ UNCLOS art. 76 nr.8 jf. Annex II, Commission on the Limits of the Continental Shelf, art. 1

¹¹⁰ ibid.

¹¹¹ Utenriksdepartementet, Framleggelse av anbefaling fra Kontinentalsokkelkommisjonen, Oslo 15. april 2009. Tilgjengelig på:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dep/utenriksminister_jonas_gahr_store/taler_artikler/2009/sokkel_kommisjon.html?id=564054 [02.12.2009]

3.6.2 Ulike oppfatninger om kontinentalsokkelen utenfor Svalbard

3.6.2.1 Innledning

Når det kommer til kontinentalsokkelen utenfor Svalbard, har det vært ulike oppfatninger om hvorvidt denne er en forlengelse av Svalbards landterritorium, eller om denne må sies å være en forlengelse av det nordnorske landterritorium. Jeg vil i det følgende se nærmere på disse oppfatningene. Videre jeg se om det er forekommet noen forandringer i det norske standpunktet gjennom innleveringen av Norges rapport til Kommisjonen.

3.6.2.2 Kan det etableres en kontinentalsokkel med grunnlag i Svalbards landområder?

Utgangspunktet for dette spørsmålet er diskusjonen omkring kontinentalsokkelen som ligger i området utenfor Svalbard. At denne ikke reguleres direkte gjennom Svalbardtraktaten er ikke omtvistet. Essensen av problemstillingen ligger først og fremst i konflikten om denne delen av kontinentalsokkelen stammer fra Svalbards fastland, eller om det er en naturlig forlengelse av den som strekker seg fra kysten av Nord-Norge. Norske myndigheter fremholder i denne sammenheng at sokkelen utenfor Svalbard er en forlengelse av den norske. Det kan se ut som dette standpunktet har endret seg, dersom man ser nærmere på innholdet av den dokumentasjonen som Norge fremla for Kommisjonen. Se nærmere om dette i pkt. 3.6.3.

Det kan være interessant å se nærmere på grunnlaget for det tidligere, og mer bastante standpunktet om at sokkelen utenfor Svalbard er en del av den norske sokkelen,¹¹² og spørre seg hvorfor Norge ser ut til å ha dempet styrken av sitt standpunkt i denne sammenhengen?

Det rettslige grunnlag for den norske kontinentalsokkel finner man gjennom Norges erklæring om suverene rettigheter over kontinentalsokkelen utenfor Norge i Kgl. res. 31. mai 1963. Kriteriene for fastsettelsen av kontinentalsokkelen var på denne tiden angitt i Geneve-konvensjonen av 29. april 1958 (Kontinentalsokkelkonvensjonen). Formålet med resolusjonen var å konstatere overfor andre stater at Norge anså at de hadde statshøyhet over de angitte områder av havbunnen og dens undergrunn. Gjennom dette ville Norge

¹¹² Dette synet uttrykkes blant annet gjennom Utenrikspolitisk redegjørelse, St. forh. 23. november 1977, s. 685.

formelt sikre seg disse rettighetene.¹¹³ Også i denne sammenhengen er det i resolusjonen brukt begrepet ”utenfor kysten *Kongeriket Norge*”¹¹⁴ (min utheving). Noe som i forhold til det som uttrykkes i Svalbardloven også inkluderer Svalbard.¹¹⁵ Som en følge av resolusjonen av 31. mai 1963, ble det i tillegg gitt en midlertidig lov om utforskning og utnyttelse av underjordiske naturforekomster.¹¹⁶

Når det kommer til den nåværende norske reguleringen av petroleumsforekomster i de norske områder, fremkommer det etter en nærmere analyse av lovverket, at Norge ikke anser at det eksisterer en egen Svalbard-sokkel. Dette viser seg når man gjennom petroleums-lovgivningen¹¹⁷, som regulerer slik virksomhet på Norges kontinentalsokkel. Her uttrykkes blant annet at norsk kontinentalsokkel anses som ”*havbunnen og undergrunnen i de undersjøiske områder som strekker seg utover norsk sjøterritorium gjennom hele den naturlige forlengelse av landterritoriet til ytterkanten av kontinentalmarginen (...)*”¹¹⁸ I tillegg heter det i loven at den ”*kommer til anvendelse på petroleumsvirksomhet knyttet til undersjøiske petroleumsforekomster underlagt norsk jurisdiksjon.*”¹¹⁹ Videre, og her kommer poenget, fastslås det at ”*[l]oven ikke gjelder på Svalbard, herunder dets indre farvann og sjøterritorium.*”¹²⁰ Det som er realiteten av en slik unndragelse av petroleumslovens virkningsområde fra de maritime områdene som er spesielt nevnt i Svalbardtraktaten, er at dette er en klar indikasjon på at man anser loven for å gjelde på sokkelen utenfor yttergrensene til territorialfarvannet. Følgelig anser norsk lovgiver ikke Svalbard for å ha egen kontinentalsokkel.¹²¹

Standpunktet om at Svalbard ikke har egen kontinentalsokkel, men er en fortsettelse av fastlandssokkelen, møter motstand først og fremst gjennom Havrettkonvensjonen. Av denne følger det at også øyer gir grunnlag for etablering av en kontinentalsokkel.¹²² At øygruppen Svalbard ligger oppå sokkelen som stammer fra fastlandet til Nord-Norge, kan på ingen måte fortrenge øygruppens rett til å opprette en selvstendig kontinentalsokkel. Det at mange av øyene i Svalbard-øygruppen er større enn enkelte selvstendige stater i

¹¹³ NOU 2003: 5, pkt. 5.2. flg.

¹¹⁴ Som også er drøftet i forhold til Fiskevernsonen, se pkt. 2.3.1.2.

¹¹⁵ Se Lov 17. juli 1925 nr. 11, Svalbardloven, § 1.

¹¹⁶ Lov av 21. juni 1963 nr 12, Kontinentalsokkeloven.

¹¹⁷ Lov av 29. november 1996 nr. 72, Petroleumsloven.

¹¹⁸ Ibid. § 1-6, litra (l).

¹¹⁹ Ibid. § 1-4 første ledd, første punktum.

¹²⁰ Ibid. § 1-4, femte ledd.

¹²¹ Brit Fløistad, ”Svalbard-traktaten – Ulike oppfatninger om traktatens anvendelsesområde” 2008, s. 15

¹²² HRK art 121. nr. 2.

Europa, er et ytterligere støttemoment for at øygruppen innehar grunnlag for etablering av en kontinentalsokkel.

Et annet moment som svekker et slikt norsk standpunkt, er at Norge tidligere har benyttet Svalbard som utgangspunkt for fastsettelsen av midtlinjen mellom Svalbard og Grønland.¹²³ Denne avtalen ble signert 20. februar 2006, og trådte i kraft 2. juni 2006. Avtalen er mellom den norske regjering som den ene parten, og den danske regjering sammen med det lokale selvstyret på Grønland som den andre parten.¹²⁴ Etter dette virker Norges standpunkt om at Svalbard ikke har en egen kontinentalsokkel lite troverdig. Man kan ikke i en sammenheng hevde at det ikke finnes grunnlag for å etablere kontinentalsokkel utenfor for Svalbard, mens man i en annen sammenheng har tatt forutsetning for at et slikt grunnlag eksisterer.

Når det kommer til en delelinje mellom fastlands-Norge og Svalbard, er professor Carl August Fleischer en som hevder dette som et argument mot blant annet at det ikke eksisterer en særskilt Svalbard-sokkel. Dette er på bakgrunn av at han hevder at en delelinje skaper vanskeligheter i forhold til selve gjennomføringen av reglene. Det er vilkårene som utledes av folkeretten¹²⁵ Fleischer sikter til, og mener det er disse som må legges til grunn for en slik delelinje. I følge reglene i Havrettskonvensjonen skal områdene mellom to staters overlappende soner deles gjennom avtale med grunnlag i denne, med formål å komme til en løsning som anses som rettferdig og rimelig for begge parter. Fleischer understreker at reglene i Havrettskonvensjonen og folkeretten ellers forutsetter at delelinjen fastsettes gjennom forhandlinger mellom de aktuelle stater. I dette tilfellet, som gjelder fastlands-Norge og Svalbard, er ikke den ene ”parten”, Svalbard, en stat i begrepets rette forstand. Da vil en grunnleggende forutsetning mangle for å gjennomføre slike forhandlinger som Havrettskonvensjonen og folkeretten sikter til. Videre hevder Fleischer at dersom en delelinje mellom fastlands-Norges og Svalbards kontinentalsokkel ikke kan opprettes på denne måten, men må følge metoden om deling gjennom midtlinjeprinsippet, vil det være et brudd på forpliktelsene etter

¹²³ Continental Shelf Submission of Norway, in respect of areas in the Arctic Ocean, the Barents Sea and the Norwegian Sea, pkt. 6.2. Tilgjengelig på:

<http://www.regjeringen.no/upload/kilde/ud/prm/2006/0374/ddd/pdfv/299461-sokkel.pdf> [14.12.2009]

¹²⁴ Torbjørn Pedersen og Tore Henriksen, *Svalbard's Maritime Zones: The End of Legal Uncertainty?*

Publisert i: *The International Journal of Marine and Coastal Law* 24 (2009) 141-161, på s. 142.

¹²⁵ HRK art. 74 nr. 1 (økonomisk sone) og art. 83 nr.1 (kontinentalsokkel).

Havrettskonvensjonen som etter dette er et argument mot at det foreligger en egen Svalbard-sokkel.¹²⁶

Dette argumentet svekkes av at det i folkeretten og statspraksis ellers, foreligger lignende tilfeller hvor man har løst problemene. Se til eksempel hvordan Canada har delt kontinentalsokkelen sin med noen av sine kystprovinser.¹²⁷ Her benyttet en voldgiftsdomstol, som fikk til oppgave å fastsette de maritime grenser mellom Newfoundland og Nova Scotia, analogi av folkerettsregler.¹²⁸ Storbritannia har også opprettet maritime grenser mellom Anguilla og de britiske Jomfruøyene, mellom Guernsey og Jersey og mellom Isle of Man, (England) og Skottland.¹²⁹ I forhold til grensesettingen mellom Storbritannias fiskerisone og Isle of Mans fiskerisone er denne fastsatt ensidig av Storbritannia. Selv om det var forskjellige regelsett i disse to sonene,¹³⁰ ble grensene fastsatt uten at det førte med seg noen videre problemer.¹³¹ Det følger av dette at også Norge bør klare å fastsette grenser mellom Svalbards kontinentalsokkel og fastland-Norges sokkel. Dette må selvfølgelig skje med utgangspunkt i de nærmere regler som følger av Havrettskonvensjonen. Norge kan på ingen måte søke å sette grensene slik at fastlands-Norge tilkjennes større områder enn det som følger en objektiv anvendelse av de fastsatte regler i Havrettskonvensjonen. I forhold til dette argumentet kan man i tillegg trekke det som har skjedd gjennom fastsetting av grensene mellom fastlands-Norge og fiskevernsonen utenfor Svalbard. Her har man opprettet en delelinje som ikke følger midtlinjeprinsippet. Men man har nettopp, som Fleischer hevder er i strid med folkeretten, opprettet en delelinje som ikke er gjort med grunnlag i reglene om forhandling mellom statene i Havrettskonvensjonen eller folkeretten. Dette viser at man har, og da følgelig også må kunne opprette en delelinje mellom stater uten at forhandlingsprinsippet i folkeretten følges.

Også Ulfstein er klar over problemet med at opprettelsen av en delelinje mellom fastlands-Norge og Svalbard ikke vil være direkte i tråd med forhandlingsprinsippet i

¹²⁶ Fleischer, "Petroleumsrett" (1983) s. 56 flg.

¹²⁷ Award of the Tribunal in the Second Phase of the Arbitration Between Newfoundland and Labrador and Nova Scotia, 26 March 2002, 128 I.L.R. 504.

¹²⁸ Award of the Tribunal in the Second Phase of the Arbitration Between Newfoundland and Labrador and Nova Scotia, 26 March 2002, 128 I.L.R. 504.

¹²⁹ D.H. Anderson, The Status Under International Law of the Maritime Areas Around Svalbard, *Ocean Development and International Law*, 40:373-384, 2009 s. 378.

¹³⁰ Se nærmere om dette: Churchill og Ulfstein, *Marine Management in Disputed Areas, The case of the Barents Sea*, (1992) s. 44.

¹³¹ *Ibid.*

Havrettskonvensjonen. Han tar utgangspunkt i at Svalbard ikke er en egen stat, men mener at Svalbard må anses som et eget regime, og ut i fra dette ser det ut til at han konkluderer med at det da er å naturlig å da anse kontinentalsokkelen utenfor Svalbard som en forlengelse av Svalbards landterritorium. Når det er tilfellet, argumenterer han for at det da vil være mulig, og kanskje også nødvendig, å fastsette en delelinje mellom fastlands-Norge og Svalbard.¹³²

Ytterlig argument som Ulfstein hevder støtter standpunktet om at Svalbard har egen kontinentalsokkel, er at det er opprettet delelinje mellom Svalbard og Russland. Denne har utgangspunkt i Svalbards kystlinje. Dette er et relevant argument i seg selv, men det er ingen naturlig følge ut i fra dette at Svalbardtraktaten da må gjelde på denne sokkelen. Uansett om traktaten gjelder på denne delen av sokkelen eller ikke, måtte en slik delelinje med Russland uansett blitt etablert med utgangspunkt i Svalbards kystlinje.¹³³

3.6.2.3 Forandringer i det norske standpunktet?

Norge er godt i gang med arbeidet for å få fastsatt landets kontinentalsokkels yttergrenser gjennom Havrettskonvensjonens nærmere regler for dette. I november 2006 fremla Norge en rapport¹³⁴ til Kommisjonen.¹³⁵ Rapporten inneholder også yttergrensene for sokkelen nord for Svalbard.¹³⁶ Som sagt overfor, er grensene mellom Svalbard og Grønland fastsatt gjennom bilateral avtale. Det samme gjelder de østlige grenser mot Russland som er i ferd med å fremforhandles i egen avtale. Partene har derimot ikke kommet frem til enighet så langt.¹³⁷

Går man inn i det materiale Norge har utarbeidet i denne, er det mye som tyder på at det Norske synet har endret seg. I presentasjonen fra Norge til Kommisjonen, omtales Norges

¹³² Ulfstein (1995) s. 423 flg.

¹³³ Brit Fløistad, "Svalbard-traktaten – ulike oppfatninger om traktatens anvendelsesområde", s. 17

¹³⁴ Continental Shelf Submission of Norway, in respect of areas in the Arctic Ocean, the Barents Sea and the Norwegian Sea. Tilgjengelig på:

<http://www.regjeringen.no/upload/kilde/ud/prm/2006/0374/ddd/pdfv/299461-sokkel.pdf> [14.12.2009]

¹³⁵ Jf. HRK art. 76 nr. 8 og Havrettskonvensjonens Annex II, 'the Commission on the Limits of the Continental Shelf' (CLSC).

¹³⁶ Torbjørn Pedersen og Tore Henriksen, *Svalbard's Maritime Zones: The End of Legal Uncertainty?*

Publisert i: *The International Journal of Marine and Coastal Law* 24 (2009) 141-161, på s. 142.

¹³⁷ Ibid.

fastland og Svalbard separat.¹³⁸ Dette taler for at Norge ikke lenger anser sokkelen utenfor Svalbard som en forlengelse av den norske. I alle fall ikke like uttrykkelig og bastant som de tidligere har gjort. Det avviker fra det som ble ansett som Norges offisielle standpunkt om at sokkelen utenfor Svalbard uomtvistelig er norsk kontinentalsokkel.¹³⁹

3.6.2.4 Håndheving av regler på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard

Et videre spørsmål, om man kommer til at Svalbard har egen kontinentalsokkel som kan genereres ut fra Svalbards fastland etter det som fremkommer av innholdet i rapporten fra norske myndigheter, er i hvilken utstrekning dette er med på å bidra til å fastslå i hvilken utstrekning norsk kyststats-jurisdiksjon gjelder i området? Den norske fremleggelsen gav i denne sammenhengen andre stater som kunne være uenig i Norges syn på hvilke deler av kontinentalsokkelen de hadde rett til, anledning til å reagere eller protestere på det norske grunnlaget i rapporten.¹⁴⁰ Da det ikke forekom noen reaksjoner eller protester på Norges fremlegg for Kommisjonen, må dette tas som et argument for stilltiende aksept fra de andre stater vedrørende Norges rett til å etablere denne sonen. Mangelen av reaksjoner og protester er sannsynligvis et argument for at problemet i hovedsak dreier seg om Svalbardtraktaten gjelder på sokkelen utenfor Svalbard. Ikke om Norge kan etablere soner utenfor Svalbards territorialfarvann. Noe som jeg tidligere har slått fast må følge av andre momenter enn disse.¹⁴¹

Når det etter dette fremkommer at Norges rett til å etablere kontinentalsokkel utenfor Svalbard, ikke er utfordret av andre stater. Vil det være naturlig at en rett til å utøve kyststats-jurisdiksjon i disse områder følger med denne retten. Protestene mot at Norge har en slik rett i disse områdene må sees i sammenheng med andre staters argumenter for at traktaten også gjelder utenfor Svalbards territorialfarvann. De begrensninger på Norges suverenitet gjennom traktaten antas av andre stater å ha betydning på Norges utøving av kyststats-jurisdiksjon i disse områder.¹⁴² Det er i tillegg blitt antydning at de øvrige traktatstater sammen med Norge, bør ta del i prosessen om den nærmere reguleringen av

¹³⁸ Se Kommisjonens anbefaling om fastsetting av yttergrenser av Norges kontinentalsokkel s. 7, pkt. 4.1 og pkt 5

¹³⁹ Se St.forh. 23. november 1977, s. 685 og det som er ansett som uttrykk for Norges offisielle standpunkt i St.mld. nr. 30 (1973-74) s. 67.

¹⁴⁰ Torbjørn Pedersen og Tore Henriksen, *Svalbard's Maritime Zones: The End of Legal Uncertainty?* Publisert i: *The International Journal of Marine and Coastal Law* 24 (2009) 141-161, på s. 158.

¹⁴¹ Se kapittel 3.

¹⁴² Torbjørn Pedersen og Tore Henriksen, *Svalbard's Maritime Zones: The End of Legal Uncertainty?* Publisert i: *The International Journal of Marine and Coastal Law* 24 (2009) 141-161, på s. 159-160.

områdene utenfor Svalbards territorialfarvann. Videre at det er flaggstaten, og ikke kyststaten, som skal føre kontroll med at deres fartøy opererer innfor rammene av reglene som fastsettes.¹⁴³ En slik utradisjonell ordning kan komme i konflikt med reglene som fastsettes i Havrettkonvensjonens artikkel 61, da det er fare for at Norges forpliktelser undergraves og forhindrer en regelmessig ordning om bevaring og håndtering av områdene.¹⁴⁴

Dersom man finner at Svalbardtraktaten gjelder også utenfor Svalbards territorialfarvann, er det ikke grunnlag for å hevde at de øvrige traktatstater skal ta del i lovgivningsprosessen eller håndhevingen av de regler som gjelder i disse områdene. Uansett hva man kommer til, er det Norge som etter Svalbardtraktaten fastsetter den nærmere lovgivning som gjelder i områdene og som har til oppgave å føre kontroll med at disse etterleves. Norge vil dersom traktaten gjelder i disse områdene derimot blant annet være forpliktet til å likebehandle de aktuelle stater, og kan ikke kreve høyere skatter enn det som fremkommer av traktatens regler. Men man kan ikke legge til grunn at Norge etter Svalbardtraktaten er forpliktet til å samarbeide med de øvrige stater om hvilken lovgivning som skal gjelde i disse områder.

Norges rett til ensidig å fastsette de regler som skal gjelde for alle traktatparter, og som følger av traktatens artikkel 1 jf. artikkel 2 og 3, vil føre til at Norge lettere kan følge opp sine forpliktelser etter Havrettkonvensjonens artikkel 61. De er ikke avhengig av å ta øvrige traktatstaters syn blant annet på hva som er en forsvarlig utnyttelse av naturressursene i dette området i betraktning. Det kan lett tenkes et slikt krav ville komplisere prosessen betydelig, da det vanskelig kan fastslås nøyaktig hva som ligger i et slikt begrep. Dessuten viser Norges håndtering av fiskevernsonen utenfor Svalbard at Norge er i stand til å foreta forsvarlige vurderinger i forhold til Norges forpliktelser etter blant annet Havrettkonvensjonens artikkel 61.

Etter dette kan man slå fast at Norges kyststatsrettigheter i de maritime sonene utenfor Svalbards territorialfarvann, må gjelde i samme utstrekning som utenfor fastlands-

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ Ibid.

Norge¹⁴⁵ og i Svalbards territorial farvann. Dette må bli resultatet uavhengig om man finner at Svalbardtraktaten gjelder utenfor Svalbards territorialfarvann eller ikke.

3.6.3 Oppsummering om kontinentalsokkelen utenfor Svalbard

Uavhengig om sokkelen utenfor Svalbard anses som en forlengelse av Norges fastland, eller en forlengelse av Svalbards landområder, vil det være Norge som er regulerende myndighet på denne. Det samme vil gjelde økonomisk sone. Regimet er per i dag meget velfungerende når det kommer til fiskerivirksomhet, som allerede nevnt, mens det i forhold til petroleumsvirksomhet fortsatt foreligger stor grad av usikkerhet om hvordan dette skal håndteres. Dersom det er Svalbardtraktaten som er rettsgrunnlag, vil norske myndigheter måtte respektere ikke-diskrimineringsprinsippet og skattereglene i traktaten. Noe som vil føre til at den norske stat mister muligheten til å innbringe enorme summer, sett i forhold til hva de ville kunne gjort dersom det var norske regler som gjaldt langs hele sokkelen.¹⁴⁶

Nyere utvikling tyder på at Norge selv er på vei bort i fra standpunktet om at Svalbard ikke har egen kontinentalsokkel. Dette viser seg blant annet gjennom rapporten Norge har sendt inn til Kommisjonen for fastsettelse av Norges kontinentalsokkel og nyere norsk statspraksis gjennom blant annet grenseavtalen mellom Norge og Danmark som nevnt ovenfor.

¹⁴⁵ Med forbehold om at Norge i de maritime soner utenfor Svalbards territorial farvann kan være forpliktet til likebehandling mellom traktatstatene, samt. de andre begrensninger på Norges suverenitet som følger av traktaten.

¹⁴⁶ Brit Fløistad, "Svalbard-traktaten – ulike standpunkter om traktens anvendelsesområde", s 25.

4. Gjelder Svalbardtraktaten i de maritime soner utenfor Svalbards territorialfarvann? - Ulike standpunkter og det rettslige grunnlag disse hviler på

4.1 Innledning

Norges krav på eksklusive suverene rettigheter i havområdene rundt Svalbard-øygruppen er absolutt kontroversielt. Det finnes flere måter å angripe problemstillingen på, og det foreligger uenighet om hvilket resultat som skal legges til grunn.

Spørsmålet som er aktuelt i forhold til tolkningen av traktaten, er dens geografiske virkeområde. Det finnes to alternative tolkningsresultat; (1) Svalbardtraktaten gjelder området som er uttrykkelig angitt i traktatens ordlyd eller (2) traktaten tolkes til å omfatte også de maritime sonene som etableres med grunnlag i Svalbard-øygruppen. Ut i fra det siste alternativet, åpnes det i større grad for å tolke Svalbardtraktaten slik at den gjelder i alle maritime soner som kan etableres fra Svalbard i henhold til havrettens regler om opprettelse av slike. Mer presist, også i den økonomiske sonen og langs kontinentalsokkelen.

Det første alternativet, som er Norges standpunkt, er at man er bundet av traktatens ordlyd, og dette fører til at traktaten kun gjelder ut til territorialfarvannets yttergrenser. Det andre alternativet innebærer at man benytter en mer dynamisk metode som fører til en utvidende tolkning av begrepene i traktaten enn det som fremkommer direkte av ordlyden. Ved en slik tolkning er det først og fremst hensynet til partenes intensjoner da traktaten ble inngått som ivaretas.

Begge alternativene har grunnlag i folkeretten. De bygger på prinsippene for traktattolkning i Wien-konvensjonen av 1969, reglene i Havrettskonvensjonen av 1982, samt internasjonal rettspraksis. Det som skiller disse tolkningsalternativene fra hverandre, er hvor strengt en skal holde seg til ordlyden i Svalbardtraktaten.

Jeg vil i det følgende legge fram de ulike standpunkt om temaet, hvem som fremsetter disse og hvilket rettslig grunnlag de mener ligger til grunn for ytringen. Rettsgrunnlagene for problemet er ikke klare og entydige. Også politiske interesser vil da være med på å

belyse de ulike staters standpunkter. Disse vil tas med i betraktning i min fremstilling, men jeg vil fokusere på de rettslige faktorene som legges til grunn for de ulike standpunktene. Videre vil relevansen av slutningene som blir trukket av det *rettslige* materialet drøftes.

I dette kapitlet vil jeg først redegjøre for det norske standpunktet av tolkningen til Svalbardtraktaten og dens anvendelsesområde. Videre kommer andre staters standpunkter vedrørende hvor strengt en skal holde seg til ordlyden i traktaten. Resultatene av de standpunktene som ikke ser seg strengt bundet av ordlyden i Svalbardtraktaten er de samme; Svalbardtraktaten gjelder også utenfor territorialfarvannet. Men synspunktene er begrunnet forskjellig.

4.2 Ordlyd

Utgangspunktet for problemstillingen er ordlyden som er benyttet i Svalbardtraktaten. Denne er klar slik den fremstår, traktaten gjelder på Svalbards landområde og tilhørende territoriale farvann. Den generelle utviklingen som har funnet sted i tiden etter traktatinngåelsen i 1920 fører til problemer. Utvidelsen av staters territorium, gjennom blant annet internasjonal sedvanerett og Havrettskonvensjonen av 1982, har ført til at traktaten av 1920 er gjenstand for forskjellige tolkninger og standpunkter vedrørende traktatens anvendelsesområde. Disse nye områdene reguleres ikke direkte gjennom traktatens ordlyd. Det viser seg at resultatet varierer etter hvilken tolkning man legger til grunn. Følger man doktrinen om restriktiv tolkning, taler mye for at man er bundet av ordlyden i traktaten på en slik måte at den bare kun gjelder i de områder som fremkommer i traktaten; landområdet med tilhørende territorialfarvann. Foretar man en formålsbasert tolkning av ordlyden i traktaten, hevdes det derimot at traktaten også gjelder i de maritime soner utenfor Svalbards territorialfarvann; eksklusiv økonomisk sone og kontinentalsokkel. Jeg vil i det følgende legge frem de ulike tolkningsalternativene.

4.3 Doktrinen om restriktiv tolkning

Det hevdes at det som er uttrykt gjennom reglene i Svalbardtraktaten må tolkes strengt, slik at ingen andre omstendigheter kan spille inn i tolkningen av ordlyden. Det kan med andre ord ikke tas i betraktning hva som til eksempel kunne vært ordlyden dersom man på den tiden traktaten ble inngått, var klar over at en ytterligere utvidelse av staters territorier ville finne sted. Spørsmålet er om en slik streng tolkningsregel er en riktig oppfatning av prinsippene om traktattolkning etter folkeretten? For å finne svaret på dette, vil jeg først belyse grunnlaget for en slik ytring som legges til grunn av Norge, for så å se på andre staters syn på en slik tolkning og til slutt trekke inn nyere rettspraksis fra Den Internasjonale Domstolen i Haag om restriktiv tolkning av traktater.

4.3.1 Restriktiv tolkning etter norsk synspunkt

I dette punktet vil jeg legge frem argumentene for det norske synspunktet så nyansert som jeg finner nødvendig. Til slutt vil jeg ta en selvstendig vurdering av hvordan Fleischer og Norge har forstått de folkerettslige tolkningsprinsippene.

I folkeretten har det vært et anerkjent prinsipp at begrensninger i en stats suverenitet over landområder krever en klar traktatmessig hjemmel.¹⁴⁷ Dette er en følge av suverenitetsprinsippet¹⁴⁸, om at enhver stat er suveren og kan regulere sin egen rettsstilling og egne rettsforhold. Den suverene staten kan ikke underkastes noen internasjonal myndighet eller pålegges begrensninger av suvereniteten, med mindre det forligger særskilt avtale for dette. Bestemmelser som innskrenker en stats suverenitet, gjennom til eksempel en traktat, som er tilfellet i denne sammenhengen, skal tolkes i tråd med sin naturlige språklige betydning.¹⁴⁹ Videre hevdes det fra norsk side at det fremkommer av folkeretten at det ved tvilstilfeller skal legges til grunn den forståelse av traktaten som innebærer den minste begrensning på en stats myndighetsutøvelse.¹⁵⁰ Med andre ord skal det i slike tilfeller foretas en restriktiv tolkning av traktater. Dette innebærer etter norsk standpunkt at bare de begrensninger som fremkommer uttrykkelig av traktatens ordlyd

¹⁴⁷ St. meld. nr. 9 (1999-2000), pkt 4.1.1.

¹⁴⁸ FN-Sambandet, Hva er folkerett? Tilgjengelig på: <http://www.fn.no/Temaer/Internasjonal-rett/Hva-er-folkerett> [04.12.2009]

¹⁴⁹ Wien-konvensjonen av 1969. art. 31 nr. 1.

¹⁵⁰ St. meld. nr. 9 (1999-2000), pkt. 4.1.1.

kan innskrenke Norges suverenitet, og at det ikke åpnes for en generell utvidelse av denne.¹⁵¹

Norske myndigheter hevder at ordlyden i bestemmelsene gir de andre stater rettigheter ut til territorialfarvannet, men ikke utenfor området yttergrenser. Slik det følger direkte av traktaten. Selv om partene som utviklet traktaten ikke kunne forutse muligheten for jurisdiksjon utenfor territorialfarvannet, var de klar over prinsippene om restriktiv tolkning av traktater. Partene måtte også vært bevisst på at den suvereniteten de anerkjente Norge gjennom traktaten var av generell karakter og ville gjelde på alle områder som ikke var uttrykkelig begrenset av traktatens innhold.¹⁵² Det synes som poenget her er at de andre traktatpartene må ta konsekvensene av det faktum at de anerkjente Norge suvereniteten over Svalbard. De kunne ikke vite hvilken utvikling som kom til å inntreffe, men de måtte vært klar over rekkevidden av suvereniteten som ble anerkjent. Svalbard skulle tilhøre Norge i samme utstrekning som fastlands-Norge når det kom til de områder som ikke var begrenset gjennom traktaten. Et annet poeng som fremkommer i denne sammenheng, synes å være at det ville være i strid med det som ble stadfestet i 1920, om man på et senere tidspunkt begrenser suvereniteten ytterligere. Noe Norge ser ut til å mene er tilfellet dersom man ikke tolker traktaten restriktivt.

Gjennom Havrettskonvensjonen er det slått fast at det kan opprettes maritime soner fra øyer.¹⁵³ Svalbard vil etter Svalbardtraktaten være en øy som hører til under Norges suverenitet¹⁵⁴, og Norge må følgelig være den kyststat som kan generere maritime soner ut fra Svalbard. Norge har også uttrykt dette standpunktet gjennom en utenrikspolitisk redegjørelse¹⁵⁵ hvor det uttales at Norge som kyststat på Svalbard, har ”den vanlige adgang som følger av folkeretten til å uttøve fiskerijurisdiksjon i havområdene utenfor kysten”.¹⁵⁶ I tillegg er det i følge Havrettskonvensjonen bare kyststaten som kan iverksette tiltak for å gjennomføre en forsvarlig utnyttelse av fiskeressursene og denne som har et særlig ansvar i forhold til de ressursene som befinner seg i sitt marine område.¹⁵⁷ Og etter Svalbardtraktaten vil ansvaret for områdene utenfor Svalbard tillegges Norge, som er kyststat i dette henseende.

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² Se Geir Ulfstein, ”The Svalbard Treaty”, s. 421-422, og St. meld. nr. 40 (1985-1986) s. 9.

¹⁵³ HRK art. 121. nr. 1

¹⁵⁴ Svalbardtraktaten art. 1

¹⁵⁵ St. forh. 23 november 1977, s. 686

¹⁵⁶ Brit Fløistad, ”Svalbard-traktaten – ulike oppfatninger om traktatens anvendelsesområde”, s.10

¹⁵⁷ Ibid.

I en rekke offisielle uttalelser fra norske myndigheter understrekes synet om at Svalbardtraktatens suverenitetserklæring gir Norge adgang til å forvalte områdene utenfor Svalbards territorialfarvann i full utestrekning, uten begrensninger. Eksempler på dette er utenriksminister Jonas Gahr Støres foredrag ”Ansvar og muligheter i nord”, hvor han uttaler:

”Nordområdene vil være Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. Regjeringen vil styrke arbeidet med å *hevde norsk suverenitet*, (min utheving), og å sikre bærekraftig forvaltning av de rike fiskeri- og energiresursene.”¹⁵⁸

Dette er i samsvar med det som kommer frem av den samlede regjerings synspunkt og viser at det overordnede mål når det kommer til de politiske aspekter ved Svalbard er å føre:

”(…) en konsekvent og fast håndhevelse av suvereniteten, korrekt overholdelse av Svalbardtraktaten og kontroll med at traktaten blir etterlevd, bevaring av ro og stabilitet i området, bevaring av områdets særegne villmarksnatur og opprettholdelse av norske samfunn på øygruppen”.¹⁵⁹

I tillegg har utenriksminister Gahr Støre slått fast at Svalbardtraktaten gjennom uttrykket territorialfarvann, kun sikter til territorialfarvann, og ikke områdene utenfor dette.¹⁶⁰ I regjeringens nordområdestrategi uttrykkes et tilsvarende synspunkt, om at man er bundet av traktatens ordlyd, gjennom til eksempel en uttalelse fra Utenriksdepartementet¹⁶¹ hvor det understrekes at de norske myndigheter alltid har lagt til grunn at ”traktaten, i samsvar med sin ordlyd, bare kommer til anvendelse på øyene og i territorialfarvannet.”

Carl August Fleischer er en anerkjent juridisk professor i Norge. Han er tilhenger av at Svalbardtraktaten skal tolkes gjennom et restriktivt tolkningsprinsipp. Fleischer forståelse av hvordan Svalbardtraktaten skal tolkes er også representativt for hvordan norske

¹⁵⁸ Jonas Gahr Støre, ”Ansvar og muligheter i nord”, Kongsberg, 23. januar 2007, tilgjengelig på http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/taler_artikler/utenriksministeren/2007/ansvar-og-muligheter-i-nord.html?id=446072 [03.12.2009].

¹⁵⁹ St. meld nr. 40 (1985-1986) Svalbard og Innst. S. nr. 196 (1999-2000), vedlegg 3, siste avsnitt.

¹⁶⁰ Jonas Gahr Støre. ”The rule of law and sound management in the High North”. (Det norske videnskapsakademi. Symposium. 25. januar 2007).

¹⁶¹ Utenriksdepartementet. Regjeringens nordområdestrategi 2006, s 12. Tilgjengelig på: http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/rapporter_planer/planer/2006/regjeringens-nordomradestrategi.html?id=448697 [03.12.2009]

myndigheter hevder problemet må løses. Fleischers argumentasjon for en restriktiv tolkning bygges opp med utgangspunkt i det som uttrykkes gjennom traktaten. Det følger av Svalbardtraktatens artikkel 1 at partene anerkjenner, med de begrensninger som følger av nærværende traktat, Norges fulle og absolutte *suverenitet* over øygruppen Svalbard. Ut av dette finner Fleischer det naturlig å trekke konklusjonen at suvereniteten skulle være full og absolutt i den utstrekning at spørsmål som ikke var regulert i traktaten ville falle inn under Norges ensidige myndighetsområde. Samtidig som det var klart at de spørsmål som var uttrykt i traktaten, måtte reguleres i forhold til de begrensninger som traktaten stiller opp.¹⁶²

Av dette trekker Fleischer to slutninger: *For det første* at hovedregelen i utgangspunktet er klar; de andre traktatparters rettigheter er uttrykkelig gitt i traktatens art. 2 flg. Det er disse som er begrensningene på Norges suverenitet. Utenfor rammen av disse må det være prinsippet om Norges fulle og uinnskrenkede suverenitet som gjelder. Dersom noe annet skulle komme til anvendelse, hevder Fleischer at dette måtte uttrykkes særskilt.¹⁶³

For det andre hevder Fleischer at det ikke finnes grunnlag for å tolke begrensningene¹⁶⁴ i traktaten utvidende og gjøre dem til generelle prinsipper. Utenfor de rammer som begrensningene gjelder, kan Norge håndheve sin suverenitet fullt ut og norske myndigheter kan håndheve sin lovgivningsmakt etter hva de finner nødvendig. Det må mye til for å tillate innskrenkninger i suvereniteten.¹⁶⁵

Han hevder videre at disse argumentene utledes av traktatens ordlyd og følger dessuten også av traktatens forarbeider, og intensjonene bak at Norge i det hele tatt ble tildelt suvereniteten. Det er også i samsvar med omfattende folkerettslig teori og rettspraksis¹⁶⁶ at norsk suverenitet på Svalbard er den alminnelige regel og at begrensningene i Norges suverenitet her ikke kan utvides utenfor de fastsatte rammer i traktaten.¹⁶⁷ Og at det gjennom disse instrumentene bekreftes at man skal strekke seg langt for å tolke traktaten gjennom den uttrykte ordlyd.

¹⁶² D.H. Anderson, (2009), s. 374-375.

¹⁶³ Fleischer, "Petroleumrett" (1983) s. 194-196.

¹⁶⁴ The Svalbard Treaty art. 2 flg.

¹⁶⁵ Fleischer, "Petroleumrett" (1983) s. 194-196.

¹⁶⁶ Se neste avsnitt

¹⁶⁷ Fleischer, "Petroleumrett" (1983) s. 194-196.

Fleischer henter støtte fra folkerettslig teori som underbygger dette standpunktet. Oppenheim¹⁶⁸ uttaler at prinsippet *in dubio mitius* må anvendes ved tolkning av traktater. Dette betyr at det ved tolkningstilstand om en traktat, skal en velge det tolkningsalternativ som er mest i tråd med traktatens ordlyd. En kan si det tolkningsalternativ som er minst kontroversielt i forhold til traktaten. Oppenheim fremhever videre i denne sammenheng at i de tilfeller hvor meningen av en regel i en traktat er uklar, bør man legge til grunn det tolkningsalternativ som er minst bebyrdende for den forpliktende part, (i forhold til Svalbardtraktaten vil denne parten være Norge). Eller man bør velge det tolkningsalternativ som griper minst inn i det som; (1) angår det territoriale og personelle regimet, eller (2) involverer generelle restriksjoner for partene.¹⁶⁹ Et tilsvarende synspunkt finner man hos O'Connell¹⁷⁰ som sier at det er en presumpsjon mot innskrenkende tolkning i forhold til suverenitetens karakter¹⁷¹, til eksempel slik den er gitt Norge i Svalbardtraktaten.¹⁷²

Fleischer er klart tilhenger av en restriktiv tolkning av traktaten. Han mener også at det fremgår av folkerettslige prinsipper om traktatolking sammenholdt med Svalbard-situasjonen, at traktaten ikke gjelder i forbi territorialfarvannets yttergrenser. Fleischer avviser med dette enhver mulighet for at det kan foreligge en åpning for å tolke traktaten med grunnlag i hva traktatpartene må ha ment. For eksempel med innholdet av begrepet "territorial waters" ved opprettelsen av avtalen. Innholdet av dette begrepet kan etter Fleischers syn, kun være det som følger av de folkerettslige fastsatte grenser for territorialfarvannet etter folkeretten. Altså havområdet fra staters grunnlinjer og ut til 12 nautiske mil.¹⁷³ Når territorialfarvannets grenser er klart fastslått, hevder Fleischer at det stenger for å utvide grensene til å gjelde utenfor 12 nautiske mil. Omstendighetene i forhold til Svalbard er at på den tiden traktaten ble opprettet, var territorialfarvannet statens ytterste territorium. Dette området er som sagt omfattet i Svalbardtraktatens virkeområde. Det hevdes derfor av andre stater at det er naturlig å forstå traktaten slik at den må gjelde i Svalbards ytterste territorium til enhver tid. Sett i lys av den nyere

¹⁶⁸ Ibid. s. 195.

¹⁶⁹ Ibid.

¹⁷⁰ Fleischer, "Petroleumsrett" (1983) s. 195.

¹⁷¹ Ibid. s. 195.

¹⁷² Akkurat denne påstanden er verdt å merke seg. En nyere dom fra Den Internasjonale Domstolen i Haag (I.C.J. Judgement 13. juli 2009. Case concerning the dispute regarding navigational and related rights (Costa Rica v. Nicaragua)), avskjærer at det finnes en presumpsjon for restriktiv tolkning av traktater. Se mer om dette i pkt.4.3.2.

¹⁷³ Jf. HRK art. 3.

havrettsutvikling, vil dette i dag bety også Svalbards eksklusive økonomiske sone og kontinentalsokkel.¹⁷⁴

Bakgrunnen for Fleischers syn ser ut til å være at han oppfatter de folkerettslige prinsipper for traktatfortolkning som strenge. Begrensninger på en stats suverenitet kan etter dette kun tillates når det kommer klart og uttrykkelig frem i det dokumentet som ellers fastsetter suverenitetens innhold og rekkevidde.¹⁷⁵ Han hevder at folkeretten ikke tillater å utvide begreper som har klare grenser. Dersom det var tilfellet, ville disse fastsatte grensene miste sin betydning og fremstå meningsløse. Som et ytterligere argument, påpeker Fleischer at det skal mye til for å tillate slike utvidelser når de går på beskostning av en stats suverenitet. I tillegg er Norges suverenitet på Svalbard allerede begrenset gjennom traktaten.

Fleischers argument om at Svalbardtraktaten må tolkes restriktivt er i samsvar med det som de norske myndigheter holder fast ved:

”Det er et akseptert folkerettslig prinsipp for traktatfortolkning av vesentlige begrensninger av suvereniteten over landterritorium forutsetter en klar traktatmessig hjemmel. Slike bestemmelser skal tolkes ut fra sin naturlige språklige betydning. I tvilstilfelle skal den forståelse som innebærer den minste begrensning på myndighetsutøvelsen legges til grunn. Traktatens artikkel 1 gir Norge den fulle og uinnskrenkede suverenitet over øygruppen, og traktaten gir ikke grunnlag for noen generell innskrenking av Norges suverenitet. Der ikke annet er særskilt fastslått i traktaten, har Norge derfor full rådighet i samsvar med folkerettens vanlige regler.”¹⁷⁶

Til dette standpunktet er det gjort følgende bemerkninger.¹⁷⁷ For det første, i følge regelen om forståelse som innebærer den minste begrensning på myndighetsutøvelsen er i ettertid blitt avvist av Lord McNair¹⁷⁸; ”It is difficult to defend the rule on a basis of logic. Every treaty obligation limits the sovereign powers of a State. With rare exceptions, a treaty imposes obligations on both parties;... if a so-called rule of interpretation is applied to restrict the obligations of one party...it reduces the reciprocal benefit...due to the other party...which seems to me absurd.” Det han synes å mene med dette er at regelen om

¹⁷⁴ Dette standpunktet kommer jeg tilbake til i pkt. 4.3.2.

¹⁷⁵ Brit Fløistad, ”Svalbard-traktaten – ulike oppfatninger om traktatens anvendelsesområde” s, 13

¹⁷⁶ Se Justis- og politidepartementet, St. meld. nr. 9 (1999-2000), pkt. 4.1.1.

¹⁷⁷ Se D.H. Anderson, (2009), s. 379-380.

¹⁷⁸ Her gjengis det uttalelser fra boken til A.D. McNair, Law of Treaties, s. 765, (Clarendon Press, 1961). Se D.H Anderson (2009) s. 379.

denne type tolkning ikke samsvarer med det som måtte følge etter en logisk fortolkning av traktater. Etter McNairs mening, innebærer enhver forpliktelse i en traktat en form for begrensning på de suverene rettigheter hos en stat. Bare ved sjeldne unntak vil en traktat ikke pålegge forpliktelse på begge sider. Dersom en slik tolkningsregel skal gjelde for å innskrenke forpliktelsene til bare en av partene, vil den gjensidighetstanken som lå bak traktaten ikke lenger være like klar for begge parter, noe som ikke er på linje med en logisk forståelse skulle tilsi.

For det andre viser det seg gjennom rettspraksis uttalelser som går i retning av ikke å anerkjenne en slik streng restriktiv tolkning av traktater.¹⁷⁹ For det tredje fremkommer ikke det omtalte prinsippet om restriktiv tolkning i Wien-konvensjonen av 1969¹⁸⁰. Og for det fjerde kommer det frem, i tillegg til det tredje poenget, av en voldgiftsdom fra 2005¹⁸¹ at formålet og hensikten til en traktat, sett i sammenheng partenes intensjoner er de vesentlige elementer ved tolkningen. Ved tolkningen av en traktat fra 1839 angående å fastslå Nederlands forpliktelser og Belgias rettigheter, ble det ikke lagt til grunn restriktiv tolkning av traktaten, men ved å undersøke nærmere, etter de vanlige regler som følger av Wien-konvensjonen av 1969 art. 31 og 32, nøyaktig hvilke rettigheter som er gitt til Belgia. Voldgiftsdomstolen tok i denne saken direkte avstand fra doktrinen om restriktiv tolkning.

Disse poengene viser at nyere praksis går mot Norges oppfatning av hvordan internasjonale regler for traktattolkning skal benyttes. Etter denne nye utviklingen er det mest vesentlige å identifisere rettigheter og plikter, til i dette tilfellet Norge og de andre traktatpartene, gjennom å tolke ordlyden i traktaten med bakgrunn i traktatens kontekst, og i lys av traktatens formål og hensikt.¹⁸² Dette vil bli nærmere drøftet i pkt. 4.3.2 flg.

En annen kjent norsk juridisk professor, Geir Ulfstein, er enig med Fleischer og det norske synspunktet; Innholdet i norsk suverenitet på Svalbard tilsvarer den suvereniteten som stater vanligvis har over sine landområder. Ulfstein resonerer seg riktignok frem til dette på en annerledes måte enn Fleischer. Han tar utgangspunkt i suvereniteten Norge har over

¹⁷⁹ Lac Lanoux Arbitration, (France v. Spain) 24 I.L.R. (1957), 101. Se nærmere om folkerettslig rettspraksis om restriktiv tolkning i pkt. 4.3.2.

¹⁸⁰ D.H. Anderson, (2009), s. 380.

¹⁸¹ the Iron Rhine Arbitration fra 2005, se nærmere om denne i pkt. 4.3.2.

¹⁸² D.H. Anderson, (2009), s. 380.

Svalbard og om den på noen måte skiller seg ut i fra den som stater ellers har over sine territorier.¹⁸³ Ulfstein konkluderer med at suvereniteten her ikke skiller seg ut, dette på bakgrunn av at de begrensninger som ligger på norsk suverenitet på Svalbard fremkommer gjennom likebehandlings- og ikke-diskrimineringsreglene i traktaten. Disse rettighetene ikke har karakter av å være suverene rettigheter, i tillegg til at de andre partene ikke er gitt noen rett til å utøve noen form for jurisdiksjonsmyndighet på området. Når dette er tatt i betraktning, vil det kun være Norge som har rettigheter av suveren karakter på øygruppen. Det kan derfor ikke settes noe spørsmålstegn omkring Norges suverenitet som sådan på øygruppen.¹⁸⁴ Ulfstein trekker også inn fortalen til traktaten, regimet rundt Svalbard slik det var før inngåelsen av traktaten, forarbeidene og hensikten og formålet med traktaten, som elementer for å si om den suvereniteten Norge er gitt på Svalbard er av en spesiell karakter i forhold til den som ellers tilkommer stater. Også etter dette konkluderer han med at det meste taler for at suvereniteten gitt Norge gjennom Svalbardtraktaten er en "ordinary sovereignty".¹⁸⁵

Selv om disse to professorene er enig om karakteren av Norges suverenitet på Svalbard, skiller disse to veier når det kommer til anvendelsesområdet til traktaten. Begge fortsetter kursen med å argumentere for at suvereniteten Norge er gitt på øygruppen fører til at Norge kan generere maritime soner utenfor Svalbard. Uenigheten ligger i om Svalbardtraktaten gjelder i disse sonene. Her mener Ulfstein at traktaten åpner for at man kan trekke traktatens fastsatte grenser utover de som er uttrykt i traktaten. Man er ikke bundet av ordlyden i traktaten sett i sammenheng med det som er den fastsatte betydning av de begreper som benyttes i traktaten. Her siktes det til at "territorial waters" ikke nødvendigvis kun gjelder ut til 12 nautiske mil, som Fleischer hevder. Ulfstein forstår begrepet slik det er benyttet, at det gjelder havområder som kan etableres ut fra Svalbard generelt. Og derfor også de maritime soner som har oppstått og fått internasjonal anerkjennelse etter traktatinngåelsen. Følgelig vil begrensningene på Norges suverenitet gjelde også i disse sonene, mens Fleischer hevder at traktatens innhold og ordlyd stenger for dette, som sagt overfor.

Sammenfattet kan man av Fleischers argumenter utlede at det synes som om det skal mye til for å begrense en suverenitet gitt gjennom en traktat. Særlig når de begrensninger som

¹⁸³ Suverenitet slik den forstås i henhold til internasjonal sedvanerett.

¹⁸⁴ Geir Ulfstein, "The Svalbard Treaty", s. 124

¹⁸⁵ Ibid. s 126-128

er ment å gjelde er uttrykt i traktaten. Utenom de fastsatte begrensninger, må suvereniteten antas å være fullstendig og inneholde de resterende rettigheter som ellers følger av en stats suverenitet.

Det er klart at Norges suverenitet på Svalbard-øygruppen bare begrenses gjennom det som er fastsatt i traktatens art. 2 flg. Utenfor disse rammene, er suvereniteten på linje med den suvereniteten Norge har over fastlands-Norge. Det er fortsatt ikke avklart hvor langt man kan tolke de begrensninger gitt i traktaten eller hvilke tolkningsprinsipper som skal legges til grunn i dette tilfellet. Norges standpunkt er klart. Begrensningene kan ikke utvides til også å gjelde i de maritime sonene utenfor territorialfarvannet. Restriktiv tolkning, som legges til grunn av Norge, åpner ikke for en ytterligere begrensning på Norges suverenitet. For at prinsippet om restriktiv tolkning skal være anvendelig på en traktat, må man konkludere med at tolkningsprinsippene som følger av Wien-konvensjonen av 1969, artikkel 31 og artikkel 32, ikke bidrar til løsning av tolkningsproblemet.¹⁸⁶

4.3.2 Internasjonal rettspraksis om restriktiv ordlydsfortolkning

Mange konflikter angående tolkning av internasjonale traktater ender som sagt opp i Den Internasjonale Domstolen i Haag. Disse kan være med å bidra til hvordan Svalbardtraktaten er å tolke. Problemer knyttet til tolkningen av eldre traktater er ikke noe nytt fenomen i internasjonal sammenheng. Prinsippene er anerkjente, men ikke klare. Det er derfor nødvendig å hente presiseringer fra rettspraksis hvordan disse i dag skal anvendes.

En avgjørelse av Den Internasjonale Domstol fra 1932, "Interpretation of the Statute of the Memel Territory"¹⁸⁷, angikk fortolkningen av Memels status. Denne er av interesse i forhold til tolkningen av Svalbardtraktaten og suvereniteten Norge er gitt i denne. I denne saken var det på den ene siden fastsatt i traktat at Memel-området skulle ligge under Litauens suverenitet, mens det på den annen side samtidig var fastsatt i traktaten spesielle rettigheter som ga området et omfattende selvstyre (autonomi). I forhold til Svalbardtraktatens utforming er det en klar parallell mellom disse, gjennom traktatens art. 1 som gir Norge suverenitet over øygruppen, samtidig som denne gis begrensninger i de etterfølgende artiklene som gir andre stater rettigheter i området.

¹⁸⁶ Dette kommer jeg tilbake til i pkt. 4.3.2.

¹⁸⁷ Interpretation of the Statute of the Memel Territory, Merits, Judgment, 1932, P.C.I.J., Series A/B, No. 49

I Memel-saken kom Den Internasjonale Domstol til at det var det alminnelige prinsipp om suvereniteten som måtte gjelde når man gikk utenfor rammen av de særskilte og konkrete bestemmelser som fravek suvereniteten. Når traktaten ikke sa noe om begrensninger, måtte prinsippet om Litauens suverenitet gjelde. Ser man denne uttalelsen i forhold til Svalbardtraktaten, kan slutte at en slik tolkning vil tilsi at der Svalbardtraktaten ikke setter noen begrensninger, må Norges suverenitet gjelde.¹⁸⁸

Denne eldre avgjørelsen synes å være et av argumentene Norge og Fleischer trekker frem for å underbygge sitt standpunkt om restriktiv tolkning.¹⁸⁹ Men det som utledes fra denne dommen gir heller ingen løsning av problemet. En har fortsatt ikke fastslått hvordan man skal forstå de begrensninger på Norges suverenitet gjennom Svalbardtraktaten. Eller mer presist, om disse kan utvides. Uavhengig om man kan legge et restriktivt tolkningsprinsipp til grunn eller ikke, vil det være nødvendig å klargjøre innholdet og utstrekningen av de begrensninger som fremkommet av traktaten. Dette må gjøres etter de alminnelige tolkningsprinsipper som følger av Wien-konvensjonens artikkel 31 og 32. Før jeg går nærmere inn på en slik tolkning, vil jeg ta for meg nyere internasjonal rettspraksis om synet på et restriktivt tolkningsprinsipp.

Det finnes en dom av den Den Internasjonale Domstolen i Haag fra 2009, som tar for seg restriktiv tolkning av internasjonale traktater.¹⁹⁰

Denne saken gjaldt en konflikt angående skipsfarts- og beslektede rettigheter til Costa Rica ved elven San Juan. Utgangspunktet var en traktat av 1858¹⁹¹, hvor artikkel VI anerkjente Nicaragua full suverenitet over elven San Juan. Samtidig gav denne Costa Rica en evigvarende rett, [*perpetual right*], til fri skipsfart i det området av elven som grenset mot Costa Rica.

Konflikten gjaldt hovedsakelig en tolkning av begrep brukt i traktaten¹⁹², og hva som lå i disse. I følge Nicaraguas tolkning begrenset Costa Ricas rettigheter til fri skipsfart bare seg til skipsfart i kommersielt øyemed. Costa Rica tolket begrepet slik at det i tillegg omfattet transport av passasjerer, inkludert turister.

¹⁸⁸ Fleischer, "Petroleumsrett" (1983), s. 196-197

¹⁸⁹ Se til eksempel: Fleischer, "Petroleumsrett" (1983), s. 196-197.

¹⁹⁰ "Case concerning the dispute regarding navigational and related rights", (Costa Rica v. Nicaragua), I.C.J. Reports nr. 133. (2009).

¹⁹¹ Treaty of Limits.

¹⁹² "con objectos de comercio", engelsk oversettelse i forhold til Nicaraguas synspunkt: "with articles of trade." Engelsk oversettelse i forhold til Costa Ricas synspunkt: "for the purposes of commerce."

Nicaragua hevder at siden Costa Ricas rettighet representerer en begrensning i deres suverenitet, måtte det snevreste alternativet legges til grunn, det vil si en restriktiv tolkning. Dette argumentet er ikke ICJ overbevist om.¹⁹³ Og uttaler videre i denne sammenhengen:

”While it is certainly true that limitations of the sovereignty of a State over its territory are not to be presumed, this does not mean that treaty provisions establishing such limitations, such as those are an issue in the present case, should for this reason be interpreted a priori in a restrictive way. A treaty provision which has the purpose of limiting the sovereign powers of a State must be interpreted like any other provision of a treaty i.e. in accordance with the intentions of its authors as reflected by the text of the treaty and the other relevant factors in terms of interpretation.”

Denne uttalelsen kan få betydning i spørsmålet om tolkningen av Svalbardtraktaten. Det er i følge ICJ ingen presumsjon for at begrensningene i en stats, (i forhold til Svalbardtraktaten, Norges), suverenitet gjennom en traktat må tolkes restriktivt og til fordel for den suverene staten. Det mest hensiktsmessige er å tolke en traktat med utgangspunkt i det som var intensjonene til partene ved traktatens inngåelse, sett i sammenheng med ordlyden i traktaten, og andre relevante regler for traktattolkning.

Når dette utgangspunktet er uttrykkelig fastslått, i en ny dom, er det mye som taler mot Norges standpunkt om at Svalbardtraktaten først og fremst må tolkes restriktivt etter sin ordlyd. Etter det som følger av denne dommen, er det ikke dette som er det avgjørende. Går det som kan utledes av traktatpartenes intensjoner ved traktatinngåelsen i en annen retning enn hva som framgår av en restriktiv ordlydsfortolkning, må man benytte det alternativet som er mest i tråd med partenes intensjoner.

En annen dom fra internasjonal rettspraksis som er relevant i denne sammenhengen er en voldgiftsdom fra 2005, ”Iron Rhine Arbitration”¹⁹⁴. Denne konflikten mellom Belgia og Nederland dreide seg hovedsakelig om rettigheter og plikter knyttet til den historiske jernbanelinjen ”Iron Rhine” på Nederlands territorium. De to statene ønsket å få fastslått i hvilken utstrekning Nederlandsk lovgivning og jurisdiksjonsmyndighet gjaldt i forhold til enkelte bruksfunksjoner av den spesifiserte delen av jernbanelinjen. Særlig utstrekningen av Belgias rett til gjennomfart skulle nærmere fastsettes gjennom tolkningen av det

¹⁹³ I.C.J. Reports nr. 133. (2009) premiss 48.

¹⁹⁴ Arbitration regarding the Iron Rhine (”Ijzeren Rijn”) railway, (Belgium v. Netherlands). Award of the arbitral tribunal dated May 24, 2005.

rettslige grunnlaget. Dette var en traktat av 1839¹⁹⁵, som ble opprettet i sammenheng med separasjonen av de respektive staters territorier. Konflikten gjaldt som sagt hvordan begrepene brukt i denne skulle tolkes. Nederland fremholdt at begrepene måtte tolkes gjennom et restriktivt tolkningsprinsipp. Denne avgjørelsen kan derfor være relevant veiledende rettskilde i forhold til hvordan begrepene i Svalbardtraktaten bør forstås.

Også i denne saken fastslås det at Wien-konvensjonen av 1969, artikkel 31 og artikkel 32, er anvendelig på traktater opprettet før Wien-konvensjonen, da denne er å anse som internasjonal sedvanerett.¹⁹⁶

Domstolen uttaler i forhold til Wien-konvensjonens artikkel 31, at vilkårene som her er oppstilt ikke har noen hierarkisk funksjon. Men at det ikke er tvilsomt at det er ordlyden i traktaten som i første rekke skal legges til grunn for tolkningen av traktater, sett i sammenheng med dens kontekst og samtidig traktatens formål og hensikt.¹⁹⁷ Når dette fastslås som en generell regel for traktattolkning, er det et tydelig at en restriktiv tolkning ikke under noen omstendighet skal være utgangspunktet for tolkning av traktater.

I denne saken finnes det også, som i forhold til Svalbardtraktaten, en del diplomatiske forhandlingsdokumenter som til en viss grad viser hva som ble sagt og foretatt før den endelige signeringen av traktaten av 1839. Slike dokumenter finner ikke domstolen relevante for den videre behandling av konflikten, da disse ikke har tilstrekkelig status som forarbeider etter Wien-konvensjonens artikkel 32. Bare dokumenter av en slik karakter kan tillegges vekt ved tolkningen etter folkeretten. Dette viser at all den dokumentasjon som finnes av forhandlinger gjort i forkant av Svalbardtraktaten, neppe vil bli tillagt særlig vekt dersom en tolkning av denne traktaten kom opp for en internasjonal domstol. Fleischer har i sin argumentasjon om Svalbardtraktatens anvendelsesområde, utførlig tatt for seg denne typen dokumenter som bevis for hva som må være hensikten med traktaten.¹⁹⁸ Etter det som blir sagt i denne dommen, er disse dokumentene ikke et relevant tolkningsmoment. De eneste dokumentene av betydning, utenom traktatteksten, vil være forarbeidene til traktaten, som har nettopp en slik status som Wien-konvensjonen artikkel 32 forutsetter. Disse gir som sagt innledningsvis lite eller ingen videre veiledning i forhold til om traktatens anvendelsesområde gjelder i de maritime soner som oppstod

¹⁹⁵ "1839 Treaty of Separation"

¹⁹⁶ "Iron Rhine Arbitration" s. 23, premiss 45.

¹⁹⁷ Ibid. s. 24, premiss 47.

¹⁹⁸ Se blant annet Fleischer, "Svalbards sokkel og sone i lys av Svalbardkonferanse og traktattekst", (2006).

etter traktatinnngåelsen i 1920 eller ikke. Når dette er gjort klart, finner jeg det ikke hensiktsmessig å ta med noen av de argumentene som stammer fra slike dokumenter i denne avhandlingen.¹⁹⁹

I denne avgjørelsen tar domstolen for seg oppfatningen om restriktiv tolkning, og sier uttrykkelig at det aldri har vært hensikten at denne doktrinen skulle ha en hierarkisk overhøyhet i forhold til andre tolkningsprinsipper²⁰⁰. Noe som ser ut til å ha vært lagt til grunn av Fleischer og Norge.²⁰¹ Internasjonal rettspraksis har derimot uttalt at en restriktiv tolkning, til fordel for den suverene stat, skal benyttes i *tvilstilfeller*, hvor traktatens kontekst, formål og hensikt ikke bidrar til løsning av begrepenes innhold. Det påpekes i tillegg at restriktiv tolkning *ikke er et alternativ* i Wien-konvensjonen av 1969 bestemmelser. De rådende tolkningsprinsipper etter Wien-konvensjonen er helt klart traktaters formål og hensikt sett i sammenheng med partenes intensjoner.²⁰² En for streng anvendelse av prinsippet om restriktiv tolkning kan tvert om komme i strid med en traktats formål og hensikt.

Også denne avgjørelsen går klart frem og avskjærer oppfatningen om at restriktiv tolkning er utgangspunktet for tolkning av traktater. Dette tolkningsprinsippet tillates bare i unntakstilfeller, hvor de øvrige tolkningsprinsipper ikke gir noen veiledning for hvordan ordlyden i traktater er å forstå. Dette er for så vidt ingen endring av internasjonal rettspraksis. Det synes heller å være en presisering av at i de tilfeller internasjonale domstoler har lagt dette prinsippet til grunn, er det blitt gjort med bakgrunn i at ingen av de andre tolkningsprinsippene bidro til en løsning av problemet som var opp til avgjørelse. Enkelte stater anfører disse avgjørelsene²⁰³ som grunnlag for at innholdet i traktaten i deres konflikt skal avgjøres på grunnlag av prinsippet om restriktiv tolkning. Dette skyldes rett og slett en misforståelse. De har ikke forstått at dette er en unntaksregel, og at hovedreglene følger av Wien-konvensjonen.

I denne avgjørelsen viser domstolen til en annen internasjonal voldgiftsdom av 1957.²⁰⁴ Denne dommen illustrerer den type spenninger som oppstår når en stat gjennom en traktat

¹⁹⁹ Iron Rhine Arbitration, s. 25, premiss 48.

²⁰⁰ Iron Rhine Arbitration, s. 26, premiss 53.

²⁰¹ Se overfor i pkt. 4.3.1.

²⁰² Iron Rhine Arbitration, s. 26, premiss 53.

²⁰³ Til eksempel "Interpretation of the Statute of the Memel Territory-case", P.I.C.J., Series A/B, No 49 (1932) nevnt overfor.

²⁰⁴ Lac Lanoux Arbitration, 24 International Law Reports (1957), s. 101.

anerkjennes suvereniteten over et territorium, og denne samtidig begrenses. Etter denne anses en stats suverenitet som det klare utgangspunkt; Det er en presumpsjon for territorial suverenitet. En slik presumpsjon må vike for alle internasjonale forpliktelser, uavhengig av hvor de stammer fra, (en traktat og havrettskonvensjonen i forhold til problemstillingen i denne avhandlingen), men da også kun for slike forpliktelser.²⁰⁵

Etter dette bekreftes det ytterligere at det er forpliktelsene Norge har etter traktaten som vil være avgjørende å klarlegge. Nærmere bestemt hvilke rettigheter de øvrige traktatparter her etter Svalbardtraktaten. For å finne frem til disse må ordlyden i traktaten tolkes etter Wien-konvensjonens tolkningsprinsipper i artiklene 31 og 32 og ikke etter prinsippet om restriktiv tolkning. Dette vil bli gjort i det følgende.

4.4 Dynamisk eller utvidende tolkning av ordlyden

4.4.1 Generelt

Etter det som er fremkommet overfor, om at det ikke foreligger noe grunnlag for å si at restriktiv tolkning er hovedregelen for tolkning av traktater, vil det være naturlig å se hen til det andre tolkningsalternativet. Ikke bare ble en presumpsjon for restriktiv tolkning direkte avskjært gjennom avgjørelsene nevnt overfor.²⁰⁶ Det ble i tillegg lagt til grunn at tolkning av traktater skulle skje med utgangspunkt i traktatens ordlyd, sammenholdt med traktatens kontekst, formål og hensikt. En nærmere analyse av tolkningsalternativet dynamisk eller utvidende tolkning vil derfor være av stor betydning når det kommer til om anvendelsesområdet til Svalbardtraktaten kan utvides.

Når dette er sagt, må en også være bevisst på at mye tyder på at partene i 1920 mente å regulere Norges suverenitet på Svalbard i alle områder som eksisterte i forhold til øygruppen. Traktaten benytter begrepet ”territorial waters” som på den tiden traktaten ble opprettet var yttergrensene for en stats territorium. Dette kan være et argument for å tolke begrepet utvidende, slik det må omfatte territoriets yttergrenser til enhver tid.

Formålet og hensikten med traktaten kan da ha vært at begrensningene på norsk suverenitet i Svalbard-området, skulle gjelde *hele Svalbard til enhver tid*. Man kan si det

²⁰⁵ Ibid.

²⁰⁶ Blant annet: Iron Rhine Arbitration og Case concerning the dispute regarding navigational and related rights, (Costa Rica v. Nicaragua).

slik; det ikke er omtvistet at økonomisk sone og kontinentalsokkel opprettes med utgangspunkt i øygruppen, og derfor må sies å være en del av Svalbard. Både juridisk og geologisk. Spørsmålet er da om man kan trekke den slutning at Norges suverenitet, i Svalbards økonomisk sone og på kontinentalsokkelen, bør begrenses av traktatens regler?

En slik tolkning, som utvider innholdet i begrepene benyttet i Svalbardtraktaten må ta utgangspunkt i traktatens ordlyd. Nærmere bestemt begrepet ”territorial waters”. Det er dette som er gjenstand for tolkning, og hva man legger i dette vil være avgjørende for spørsmålet om Svalbardtraktatens anvendelsesområde. Innholdet av dette må tolkes etter Wien-konvensjonens artikkel 31 og 32, som nærmere angir hvilke prinsipper en skal benytte når man søker å finne virkeområdet til traktater. Begrepet ”territorial waters” må sees i sammenheng med Wien-konvensjonens artikkel 31 nr. 3 litra c. Denne sier at alle relevante internasjonale regler som er anvendelige mellom partene i traktaten skal tas i betraktning. I denne sammenhengen vil det være Havrettskonvensjonen av 1982, som angir reglene for opprettelse av de ulike maritime soner. Videre må man avgjøre om det er noe i Havrettskonvensjonen som kan få betydning for hvordan man kan tolke Svalbardtraktaten og på forholdet mellom disse to traktatene.

4.4.2 Wien-konvensjonen av 1969 om traktattolkning

Det er slått fast at det er Wien-konvensjonens artikkel 31 og 32 som er hovedreglene for traktattolkning. Jeg vil kort gjøre rede for de som er aktuelle i denne sammenhengen.

Artikkel 31 nr. 1 sier at trakter skal tolkes i *god tro* i forhold til at den *opprinnelige betydning* av traktatens begreper blir lagt til grunn, sett i sammenheng med traktatens *kontekst* og i lys av dens *formål* og *hensikt*.

Disse vilkårene må vurderes samlet. Vilkåret opprinnelige betydning eller ”ordinary meaning”, som er det autentiske begrepet, kan ikke legges til grunn uten å ta hensyn til andre omstendigheter rundt traktatinngåelsen. Dette er et argument mot en streng ordlydsfortolkning av traktater. God tro, kontekst, formål og hensikt skal tas i betraktning når man søker å finne fram til hva som ligger i traktaters ordlyd. Ordlyden alene er ikke tilstrekkelig. Bakgrunnen for at det åpnes for en mindre fastlåst tolkningsmetode gjennom slike skjønnsmessige momenter, er trolig at man er klar over at rettstilstander varier og ofte utvikles over tid. Når man da tillater at andre omstendigheter tas i betraktning ved

tolkningen, søker man å komme til et rimelig resultat uten at man er tvunget til å legge avgjørende vekt på det som følger direkte av traktatens ordlyd. En slik fremgangsmåte er ikke særegen for traktattolkning. Det er kjent at en slik utforming av regler ofte forekommer ellers. Ved bruk av slike begreper kan retten utvikle seg og nye rettstilstander kan klargjøres fortløpende, uten at det er nødvendig å ha positivt fastsatte regler for enhver situasjon som oppstår.

Wien-konvensjonens artikkel 31 nr. 3 litra c sier at relevante folkerettesregler skal tas i betraktning ved traktattolkning. I denne sammenhengen vil det som sagt være Havrettkonvensjonens regler om opprettelse av og rettigheter i maritime soner som vil være av relevans.

4.4.3 Intensjonene, formål og hensikt

Intensjon, formål og hensikt er begreper som i hovedsak betyr noe av det samme. Jeg har derfor ikke noe klart skille mellom disse begrepene i den videre fremstillingen.

Professor Ulfstein hevder som nevnt at man må vektlegge intensjonene ved inngåelsen av traktaten når anvendelsesområdet til denne skal tolkes. I tillegg til dette mener han at begrepet territorialfarvann kan tolkes utvidende, og inkludere de andre typer maritime soner, som nevnt overfor. Det kan ikke være tvilsomt at intensjonen med traktaten var å regulere hele Svalbard-området slik det bestod på den tiden traktaten ble inngått. Bestemmelsene om ikke-diskriminering når det kom til fiske-, gruverettigheter mv. i traktatens art. 2 og art. 3 gjelder ut til territorialfarvannet, som var så langt en stat på denne tiden hadde jurisdiksjon. Dette hevdes å være et plausibelt argument for at bestemmelsene åpner for at de tolkes dynamisk med bakgrunn i at det må ha vært intensjonen at det som til enhver tid anses som Svalbard, skal reguleres av traktaten.

Andre hensyn voldgiftsdomstolen uttrykkelig tar i betraktning, er at utgangspunktet for denne traktaten var en slags *quid pro quo* - avtale. Dette betyr at en part gav en ytelse til den andre, samtidig som han mottok en motytelse. Her ser man også klare paralleller til omstendighetene rundt Svalbardtraktaten. Norge fikk suvereniteten over Svalbard, samtidig som de øvrige parter fikk rettigheter på øygruppen. Det gjøres i denne saken også klart at godtro – regelen i Wien-konvensjonens artikkel 31 nr. 1, og som også er

internasjonalt rettsprinsipp, vil måtte tas i betraktning i behandlingen vedgående tolkningen av traktatens rekkevidde.²⁰⁷

4.4.4 Begrepet ”territorial waters”

4.4.4.1 Rettstilstanden i 1920/25

Noe av det mest sentrale i forhold til tolkningen av anvendelsesområdet til Svalbardtraktaten, vil som sagt være hva som kan legges i betydningen av bruken av begrepet ”territorialfarvannet” i traktaten²⁰⁸. Det er klart at slik traktaten ble utformet i 1920, skulle territorialfarvannet være anvendelsesområdets yttergrenser. Bakgrunnen for dette var som sagt at det på denne tiden ikke fantes andre regimer som tilhørte en stats suverenitet. Problemet er igjen at traktaten ikke regulerer den etterfølgende utviklingen som har oppstått i ettertid av opprettelsen av denne, nemlig utviklingen av den moderne havrett.

Det hevdes fra flere hold at det er naturlig å tolke begrepet territorialfarvann utvidende sett i lys av slik situasjonen var i 1920, og slik den er i dag. Siden territorialfarvann var den ytterste grense for en stats jurisdiksjon ut i havet da, er det naturlig å tillegge traktaten den betydning at den må gjelde Svalbards maritime yttergrenser også i dag.²⁰⁹ Det vil da bety at traktaten gjelder ut til kontinentalsokkelens yttergrense. Ordlyden i traktaten, sett i sammenheng med at partene regulerte hele Svalbards territorium i Svalbardtraktaten, kan tilsi at *hensikten* til partene var å regulere alle maritime soner utenfor øygruppen. Derfor må ordlyden, isolert sett, tillegges mindre vekt da partene på denne tiden ikke kjente til at ytterligere maritime soner ville oppstå i ettertid.²¹⁰

Når det gjelder standpunktet at territorialfarvannet ikke kan erstatte begrepet om den økonomiske sone, er det som sagt professor Fleischer som står i spissen for denne argumentasjonen. Han legger til grunn at det er den betydningen av begrepet territorialfarvann som er etablert i folkeretten som må legges til grunn ved tolkningen av traktaten. I folkeretten defineres dette som en grense ”som ikke overstiger 12 nautiske mil

²⁰⁷ Iron Rhine Arbitration, s. 25, premiss 48.

²⁰⁸ Dette vil bli drøftet i pkt.4.4.4.

²⁰⁹ Ulfstein (1995) s. 427-429.

²¹⁰ Ibid.

målt fra grunnlinjen”.²¹¹ Som vist overfor tolker Fleischer traktaten restriktivt etter sin ordlyd. Han avskjærer enhver mulighet for at traktaten åpner for å trekke inn andre momenter ved tolkningen, som hva traktatpartene i sin tid kan ha ment med begrepet territorialfarvann. Fleischer hevder at en slik åpning i traktaten er det samme som å reise et spørsmål om hvorvidt traktatpartene kan ha hatt som intensjon om å holde muligheten åpen for en tolkning av traktaten som ville føre til en begrensning i norsk suverenitet. Noe som vil tilsi en tolkning som fører til at norske myndigheter måtte holde muligheten åpen for traktatpartens like rett til ressurser også utenfor det området som er regulert i traktaten. En slik tolkning avises antageligvis av Fleischer på grunnlag av et rettslig prinsipp om at en stats suverenitet ikke kan begrenses gjennom tolkning, men må komme uttrykkelig frem i traktatteksten.²¹²

Når man ser på den nyere internasjonale rettspraksis, som jeg har lagt frem i pkt. 4.3.2, er dette en feilaktig forståelse av de internasjonale prinsipper for traktattolkning. Det er slått fast av de internasjonale domstoler²¹³ at det ikke foreligger en presumpsjon for restriktiv tolkning av traktater. Dette prinsippet kan bare benyttes i de tilfeller en ikke finner løsning av problemet gjennom de alminnelige tolkningsprinsipper som følger av Wien-konvensjonen artikler 31 og 32.

På motsatt side av Fleischer står professor Ulfstein. Han åpner nettopp for en slik tolkning av begrepet territorialfarvann som fører til at traktatens anvendelsesområde strekker seg utenfor yttergrensene fastsatt i traktaten. Slik at anvendelsesområdet også omfatter den økonomiske sone og kontinentalsokkelen. Bakgrunnen for at Ulfstein åpner for dette er at han trekker inn hva som kan ha vært traktatpartenes hensikt da de utformet hvor langt partenes lik rett til ressursene skulle strekke seg. Hensikten finner han gjenspeiler seg i begrepet ”territorial waters” sett i sammenheng med traktatens kontekst. Han trekker frem som et poeng at da traktaten ble utformet, valgte partene å regulere dette likerettsprinsippet så langt ut som det på denne tiden eksisterte mulighet for suverenitetsutøvelse, og i dette hensende, innfortolke at de må ha ment at lik rett til

²¹¹ HRK art. 3

²¹² Brit Fløistad, ”Svalbard-traktaten – ulike oppfatninger om traktatens anvendelsesområde”, s.13

²¹³ I.C.J. Judgement, 13. juli 2009, Case concerning the dispute regarding navigational and related rights, (Costa Rica v. Nicaragua) s. 25.

ressurser måtte utvides i tråd med den utvikling som fant sted i fremtiden. Han vektlegger med andre ord partenes intensjoner i større rad enn den uttrykte ordlyd i traktaten.²¹⁴

Et av de mest sentrale argumentene for å tolke traktaten til å gjelde utenfor territorialfarvannet er påstanden om at dersom det i 1920-25 hadde eksistert en tanke om kyststaters jurisdiksjon utenfor territorialfarvannet, ville Svalbardtraktaten også regulert disse områdene.²¹⁵ En slik påstand må vurderes i forhold til Wien-konvensjonens artikkel 31 nr. 1. Ordlyden i forhold til traktatens kontekst, formål og hensikt. Dette standpunktet tar utgangspunkt i at dersom de øvrige traktatpartene hadde vært kjent med begrepene om en kyststats rett til eksklusiv økonomisk sone og kontinentalsokkel, og rettighetene på disse områdene, høyst sannsynlig ville gått inn for at traktaten også skulle gjelde her. Standpunktet er hypotetisk og det er vanskelig å legge dette til grunn for å komme til en klar løsning på problemet. Standpunktet svekkes ytterligere om man tar med i vurderingen at man ikke kan si hvordan Norge ville stilt seg til en slik omfattende rettighet for de øvrige traktatparter på de aktuelle områder.²¹⁶ Ville de akseptert eller motsatt seg dette? Uansett svaret på dette spørsmålet, vil det forbli et hypotetisk spørsmål. Man kan aldri sikkert si hva som ville vært utfallet dersom man var kjent med at staters marine områder ville bli utvidet i fremtiden. Derfor er det lite hensiktsmessig å fastslå noe i forhold til dette spørsmålet.

4.4.4.2 Likestilt ordlyd

Det hevdes at den franske tekst i Svalbardtraktatens art. 2 og 3 har et videre innhold enn den engelske. Nærmere bestemt at den franske teksten omfatter områder generelt, (også maritime), og er ikke begrenset til bare å gjelde landområder.²¹⁷

Dette argumentet setter et utgangspunkt for den videre tolkning av Svalbardtraktaten i forhold til om traktaten gjelder i øygruppens 200-mils sone og kontinentalsokkel. Dersom dette argumentet er rettslig holdbart, åpner det i større grad for å argumentere i retning av at traktaten gjelder i disse sonene. Som jeg har kommet til overfor, er det ingenting i

²¹⁴ Brit Fløistad. "Svalbard-traktaten – ulike oppfatninger om traktatens anvendelsesområde" s. 13-14

²¹⁵ Geir Ulfstein, "The Svalbard Treaty", s. 427.

²¹⁶ Ibid.

²¹⁷ R.R Churchil og Geir Ulfstein, "Marine management in disputed areas", s. 34.

traktaten eller folkeretten som forhindrer Norge i å generere 200-mils soner eller kontinentalsokkel fra Svalbards landområder.

R.R. Churchill mener at når den franske tekst bruker ordet ”règions” åpnes det for en mer dynamisk bruk av begrepet. Den engelske tekst bruker ordet ”territories”, som er et snevrere uttrykk etter Churchills forståelse. Han mener at ”règions” kan oversettes til ”områder” og at det derfor er mulig å innfortolke sjøområder i begrepet, følgelig kan også de nye maritime soner reguleres av den franske tekstens ordlyd. Den norske juristen Geir Ulfstein legger også frem dette som et argument for at (alle) sjøområder reguleres av traktaten når det henvises til ”les *règions* visées à l’article 1er”, (”the *territories* specified in art.1”), (som til eksempel art. i 2 (1)).²¹⁸

Uten å gå for dypt inn i denne argumentasjonen, kan det bemerkes at dette i alle fall er et moment som støtter argumentasjonen om at ”territorial waters” i Svalbardtraktaten er ment å omfatte alle maritime soner utenfor Svalbard.

4.4.4.3 Andre typer problemstillinger vedrørende begrepet ”territorial waters”

Norge utvidet i 2003 bredden av territorialfarvannet utenfor Svalbard fra 4 til 12 nautiske mil.²¹⁹ Det synes som noe av det mest avgjørende for hvor langt man skal anse anvendelsesområdet til Svalbardtraktaten å gjelde, avhenger av hvordan man tolker begrepet ”territorial waters” i traktaten. Begrepets innhold i forhold til dagens folkerett er klar. Det er området utenfor grunnlinjene som kan strekke seg opp til 12 nautiske mil utenfor landområdet til en stat. Dette er en følge av det anerkjente prinsippet i folkeretten, land dominates the sea.²²⁰ Utgangspunktet er at suverenitet over landområder automatisk fører til at kyststaten også innehar suvereniteten over territorialfarvannet. Etter dette er det naturlig å tolke artikkel 1 i Svalbardtraktaten slik at statene også anerkjenner Norge suvereniteten over øygruppens territorialfarvann.²²¹ Uansett hvordan man tolker dette,

²¹⁸ Geir Ulfstein, ”The Svalbard Treaty” s. 412, andre avsnitt.

²¹⁹ Se Lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone av 27. juni 2003 nr. 57 og Innst. O. nr. 76 (2002-2003)

²²⁰ Se ”Fisheries case”, (United Kingdom v. Norway), [1951] I.C.J. Reports 116, p. 133: ”It is the land which confers upon the coastal state a right to the waters off its coasts.”

²²¹ D.H. Anderson, (2009), s. 376.

refererer traktatens artikler 2 og 3 til det territoriale farvannet til territoriene nevnt i artikkel 1. Faktum er at Svalbardtraktaten gjaldt alle marine områder som var kjent i folkeretten i 1920. Etter dette tidspunktet, har det forekommet en del endringer i internasjonal rett.²²²

Men i forhold til Svalbardtraktaten er det ikke alle som er enige i at innholdet i begrepet nødvendigvis er så fastlåst, når man tar andre forhold i betraktning. Jeg har allerede nevnt hvordan anser seg fri eller bundet av ordlyden av traktaten, men jeg vil i dette delkapitlet gjøre nærmere rede for andre grunnlag for å tillegge begrepet "territorial waters" et videre innhold enn det som følger av folkeretten i dag.

4.4.5 Internasjonal rettspraksis om dynamisk tolkning av traktater.

Når det kommer til argumentet om at traktaten må tolkes dynamisk²²³, kan man se nærmere på internasjonal rettspraksis for å belyse standpunktet. Den Internasjonale Domstolen og den faste Voldgiftsdomstol i Haag har ved flere anledninger behandlet saker som angår forholdet mellom en stats landområder og tilhørende soner. I denne sammenhengen har Domstolene gjentatte ganger understreket den nære tilknytningen mellom disse sonene: "(...) it is the land which confers upon the coastal state a right to the waters off its coasts,"²²⁴ "(...) continental shelf rights are legally both an emanation from and an automatic adjunct of the territorial sovereignty of the coastal State. It follows that the territorial regime – the territorial status – of a coastal State comprises, ipso jure, the rights of exploration and exploitation over the continental shelf to which it is entitled under international law."²²⁵

En slik nær sammenheng mellom suverenitet på landområdet og etablering av maritime soner, tyder på at siden norsk suverenitet på Svalbard på Svalbard er begrenset gjennom Svalbardtraktaten og det at Norges rettigheter til maritime soner utenfor Svalbards territorialfarvann utledes av suvereniteten Norge har på Svalbard, bør det følge at norske rettigheter i de maritime soner utenfor Svalbards territorialfarvann begrenses tilsvarende.

²²² Som blant annet nevnt i pkt. 4.3.2.

²²³ Blant annet Storbritannias standpunkt. Se Brit Fløistad, "Svalbard-traktaten – ulike oppfatninger om traktatens anvendelsesområder." s. 22.

²²⁴ Fisheries Case, ICJ. Rep.116 (1951), United Kingdom v. Norway)s. 133.

²²⁵ Aegean Sea Continental Shelf Case, ICJ. Rep. 36, (1978), s. 36.

Ulfstein er en av de som hevder at en slik argumentasjon, utledet av internasjonal rettspraksis, støtter påstanden om at Svalbardtraktaten, gjennom analogi, også må gjelde utenfor øygruppens territorialfarvann.²²⁶

Særlig tre avgjørelser fra internasjonal rettspraksis kan trekkes som paralleller til problemstillingen om Svalbardtraktatens anvendelsesområde: *Petroleum Development Ltd v. Sheikh of Abu Dhabi*,²²⁷ *Petroleum Development (Qatar) Ltd v. Ruler of Qatar*,²²⁸ og *Aegean Sea Continental Shelf Case*.²²⁹ I den første avgjørelsen var det opp til Domstolen å avgjøre hvorvidt en konsesjon gitt av sjeiken av Abu Dhabi til *Petroleum Development Ltd* også gjaldt på kontinentalsokkelen. Domstolen fant at konsesjonen ikke gjaldt på kontinentalsokkelen. Da konsesjonen ble gitt i 1939, var ikke regimet om kontinentalsokkelen aktuell. Domstolen til grunn at det ville være unaturlig å implisere et regime i traktaten som ikke startet sin utvikling før sju år etter traktatinnngåelsen. Det ble i tillegg bemerket av Domstolen at regimet om kontinentalsokkelen selv ikke på det daværende tidspunkt hadde noen klar plassering i folkeretten.²³⁰ Faktum i den andre voldgiftsavgjørelsen var tilsvarende den første og kom til samme resultat som *Abu Dhabi-saken*. Men begrunnelsen for avgjørelsen ble ikke lagt frem.²³¹

Disse to avgjørelsene fremstår som argumenter som taler for det norske standpunktet om at traktaten ikke skal gjelde i de maritime soner utenfor Svalbards territorialfarvann. Men etter en nærmere analyse av professor Ulfstein, påpekes det momenter i disse avgjørelsene som svekker det norske argumentet til en viss grad. Før det første var det ikke folkerett som var anvendt i disse to sakene. Før det andre gjaldt disse sakene tolkningen av konsesjoner, mens det i forhold til Svalbard gjelder en traktat. Det er andre hensyn som gjør seg gjeldene når det er tale om traktattolkning. Det kan derfor ikke være hensiktsmessig å trekke den konklusjon at man etter disse avgjørelsene skal legge til grunn en restriktiv tolkning av *traktater* når tolkningen her gjaldt konsesjoner.²³² Disse avgjørelsene gir etter Ulfsteins analyse, en sikker men dog begrenset støtte til det norske standpunktet.²³³

²²⁶ Ulfstein, (1995) s. 435.

²²⁷ *Petroleum Development Ltd v. Sheikh Abu Dhabi*, ILR (1951) s. 144.

²²⁸ *Petroleum Development (Qatar) Ltd v. Ruler of Qatar*, ILR (1951) s. 161.

²²⁹ *Aegean Sea Continental Shelf Case*, ICJ. Rep., 1985.

²³⁰ *Petroleum Development Ltd v. Sheikh Abu Dhabi*, 18 ILR (1951), på side 152.

²³¹ Ulfstein (1995) s. 436.

²³² *Ibid.*

²³³ Ulfstein (1995) s. 435-436.

Støtte for at Svalbardtraktaten gjelder også utenfor Svalbards territorialfarvann kan hentes fra den tredje avgjørelsen fra internasjonal rettspraksis, Aegean Sea Continental Shelf Case fra 1978.²³⁴ Dette er en avgjørelse av Den Internasjonale Domstolen i Haag og omhandlet blant annet hvorvidt Domstolen hadde kompetanse til å behandle saken. Bakgrunnen for at dette ikke var klart, var en reservasjon Hellas hadde gjort i en avtale²³⁵ som regulerte Domstolens kompetanse til å behandle enkelte typer konflikter. Hellas hadde i denne reservert seg mot at konflikter som omhandlet landets territoriale status skulle behandles i internasjonale domstoler. Hellas hevdet at denne reservasjonen ikke gjaldt kontinentalsokkelen. Et av grunnlagene for denne påstanden var at kontinentalsokkelen var et ukjent regime i 1928, da traktaten ble inngått, og i 1931, da Hellas ratifiserte denne. Domstolen fant ikke at Hellas' påstand kunne vinne frem. Betegnelsen "den territoriale statusen til Hellas"²³⁶ ble ansett å indikere alle spørsmål innenfor området territorial status i folkeretten, og det var således en presumpsjon for at begrepets innhold utviklet seg sammen med denne.²³⁷

I denne saken påberopte Hellas en av de voldgiftsdommene nevnt overfor²³⁸ som støtte for sitt standpunkt. Domstolen uttalte i forhold til dette at det er en vesentlig forskjell mellom overdragelse av utforsknings- og utvinningsrettigheter knyttet til et avgrenset område gjennom konsesjoner og ordlyden av en reservasjon som ekskluderer en stat fra obligatoriske prosedyrer for fredfulle løsninger av konflikter som relaterer seg til en stats territoriale status, foretatt i en traktat.²³⁹

Aegean Sea Continental Shelf-saken omhandler, som spørsmålet om anvendelsesområdet til Svalbardtraktaten, også tolkningen av en traktat. Ulfstein hevder i denne sammenhengen at dette gjør det mer overbevisende å benytte en analogi fra Aegean Sea Continental Shelf-saken, enn fra de to øvrige avgjørelsene.²⁴⁰

Denne dommen kan gi støtte til at begrepet "territorial waters" også må utvikles sammen med folkeretten. Slik at også de maritime soner utenfor dette området omfattes av

²³⁴ Se note 231.

²³⁵ General Act for Pacific Settlements of Disputes.

²³⁶ "territorial status of Greece".

²³⁷ Aegean Sea Continental Shelf Case, ICJ Rep. (1958) s. 31-32.

²³⁸ Petroleum Development Ltd v. Sheikh of Abu Dhabi, ILR 18 (1951) s. 144.

²³⁹ "there is an essential difference between a grant of rights of exploration and exploitation over a specified area in a concession and the wording of a reservation to a treaty by which a State excludes from compulsory procedures of pacific settlement disputes relating to its territorial status." Aegean Sea Continental Shelf Case, ICJ Rep. (1958) s. 32.

²⁴⁰ Ulfstein (1995) s. 438.

begrepet. Som sagt regulerer traktaten alle juridiske områder som var kjent i 1920. Sett i sammenheng, kan dette tale for en dynamisk tolkning av også "territorial waters".

Denne uttalelsen bekrefter sammenhengen mellom suverenitet over landområdet er utgangspunktet for suverenitet helt ut til kontinentalsokkelen. Selv om det er tale om øyer som tilhører en stats suverenitet, som ligger på en kontinentalsokkel som kan etableres fra en annen stats kystlinje, vil øyene kunne etablere egne kontinentalsokler, så lenge disse innehar den nødvendige suverenitet over øyene. Videre er det et utgangspunkt at øyene faller inn under nærmere bestemte regler i havretten, som gir disse anerkjennelse som øyer.²⁴¹

4.4.6 Kontekst: Innad i traktat og også i forhold til nyere folkerett; Wien-konvensjonen av 1969 art. 31 nr. 3 litra c

Det er klart at spørsmålet om Svalbardtraktatens anvendelsesområde ikke kan løses gjennom en fortolkning av traktaten alene. Denne regulerer som sagt ikke økonomiske sone eller kontinentalsokkel. Wien-konvensjonens artikkel 31 nr. 3 litra c sier at relevante folkerettsregler skal tas i betraktning ved tolkningen av traktaten. Det vil da være naturlig å se hen til Havrettskonvensjonen av 1982 regler for blant annet økonomisk sone og kontinentalsokkel. Man kan da stille seg spørsmålet hvordan ordlyden i Svalbardtraktaten kan forstås i lys av nyere rettsutvikling?

Etter Fleischers forståelse finnes det ikke grunnlag for å tolke begrensningene i traktaten til å gjelde sonene som oppstod i tiden etter signeringen av Svalbardtraktaten. Utgangspunktet for hans standpunkt i forhold til den nye havretten, er basert på et differanseprinsipp. De spørsmål i traktaten som ikke omfattes av begrensningene i artikkel 2-9 må man tillegge en ubegrenset norsk suverenitet. Da Norges rett til maritime soner ikke utledes av Svalbardtraktaten, men av Havrettskonvensjonen, kan man ikke konkludere med at traktatens begrensinger på landområdet og i territorialfarvannet også skal gjelde i disse sonene.²⁴² Det er altså forskjellig grunnlag for disse rettighetene. Etter Fleischer synspunkt synes det som at han mener det er en presumpsjon for at rettighetene må stamme fra samme grunnlag dersom man skal kunne foreta en utvidende tolkning av

²⁴¹ HRK, art. 121.

²⁴² Fleischer, "Svalbards sokkel og sone i lys av Svalbardkonferanse og traktattekst" (2006) s. 13 flg.

begreper i en traktat. Dette synspunktet er ikke i tråd med det som ble lagt til grunn i Aegean Sea Continentals Shelf – saken²⁴³. Her ble det slått fast at slike måtte utvikles i lys av folkeretten. Det vil si at dersom man finner at begrepet ”territorial waters” er av en slik generell art, (det omfatter alle maritime soner utenfor Svalbard), må Svalbardtraktaten også gjelde økonomisk sone og kontinentalsokkel.

Fleischer hevder i tillegg at ettersom det ikke er sagt noe i Svalbardtraktaten om havområdene utenfor territorialfarvannet eller at det fremgikk av partenes intensjoner å si noe om disse, kan man heller ikke hevde at traktaten sier noe annet om kyststatens suverene rettigheter enn det som følger av den moderne havretten.²⁴⁴ Til dette kan bemerkes at havområdene utenfor territorialfarvannet på den tiden Svalbardtraktaten ble signert var åpent hav. Åpent hav er som kjent ikke underlagt noen stats suverenitet. Området anses som felles for hele verdenssamfunnet.²⁴⁵ Det ville ikke vært naturlig for partene som inngikk Svalbardtraktaten å ta dette havområdet i betraktning da traktaten ble fremforhandlet. At dette havområdet ikke er direkte nevnt i Svalbardtraktatens ordlyd eller fremkommer som et tema i andre sammenhenger med inngåelsen, synes å være et tynt argument for at traktaten ikke kan gjelde i de områder som i dag delvis har tatt over det åpne hav.

Fleischer tar i sin argumentasjon utgangspunkt i den suvereniteten Norge er tildelt gjennom Svalbardtraktaten når han drøfter hvorvidt begrensningene i traktaten kan videreføres til økonomisk sone og kontinentalsokkel. Han hevder at det er feil å anse den norske suverenitet på Svalbard som begrenset. Videre blir det feilaktig å påstå at fordi denne er begrenset, må også den suvereniteten Norge har i økonomisk sone og kontinentalsokkel være begrenset. Argumentasjonen i seg selv er ikke vanskelig å følge eller si seg enig med. Det er slått fast flere plasser at den suvereniteten Norge har på Svalbard er av en ordinær karakter. Men etter folkerettspraksis synes det ikke som det er suvereniteten gitt gjennom traktater som har vært gjenstand for nærmere analyse. Det er ordlyden i traktaten, nærmere bestemt hvilke områder den gjelder og utstrekningen av disse i lys av nyere rettsutvikling som er det sentrale. Suvereniteten har riktignok vært gjenstand for drøftelse i de tilfeller man ikke finner løsning gjennom de alminnelige tolkningsprinsipper. Men dette er som sagt en unntaksregel.

²⁴³ Aegean Sea Continental Shelf Case ICJ Rep. (1958).

²⁴⁴ Fleischer, ”Svalbards sokkel og sone i lys av Svalbardkonferanse og traktattekst”(2006) s.14.

²⁴⁵ HRK art. 87. nr. 1.

Når dette er sagt, vil det være naturlig å se hvordan begrepet ”territorial waters”, anvendt i Svalbardtraktaten, er å forstå i lys av den nyere rettsutvikling som stadfestes gjennom Havrettskonvensjonen av 1982. Kan ”territorial waters” forstås som et generelt begrep som omfatter alle maritime soner utenfor Svalbard?

Mot et slikt argument er at territorial waters etter folkeretten stadfestes som en sone ut til 12 nautiske mil og som ikke må overstige denne grensen.²⁴⁶ Dette argumentet er kanskje det sterkeste mot å utvide innholdet i tilsvarende begrep benyttet i Svalbardtraktaten utvidende. Det følger av Wien-konvensjonen artikkel 31 nr. 1 at man blant annet skal tolke begrepene i en traktat gjennom dets opprinnelige mening og i sammenheng med dens kontekst. Åpner ikke dette for å si at ettersom territorial waters på den tiden traktaten ble inngått omfattet de maritime soner som eksisterte, i lys av rettsutviklingen kan omfatte alle soner i dag? Det er mye som tyder på at det var den opprinnelige mening, noe en ikke kan se bort i fra etter de alminnelige tolkningsprinsipper. Og folkeretten har åpnet for at traktatbegreper kan utvides i lys av nyere folkerettsregler.²⁴⁷

Det er også blitt argumentert at ordlyden i HRK art. 55 stenger for en analogi som viderefører begrensningene i territorialfarvannet til å gjelde områdene utenfor dette.²⁴⁸ Grunnlaget for dette argumentet er at ordlyden i art. 55 betegner økonomisk sone som et spesielt juridisk regime.²⁴⁹ Økonomisk sone skulle være et nytt juridisk regime i havretten som skilte seg fra både territorialfarvannet og det åpne hav. Særlig var det av militære og strategiske hensyn viktig å skille mellom økonomisk sone og territorialfarvannet. Derfor er en analogi fra territorialfarvannet ikke en mulighet.²⁵⁰ Når det gjelder denne argumentasjonen er det relevant å stille seg spørsmålet om en videreføring av Svalbardtraktatens bestemmelser i blant annet økonomisk sone på noen måte vil stride mot denne folkerettslige regelen? Det er neppe ment at territorialfarvannets regler skal videreføres i den økonomiske sone utenfor Svalbard. Slik at reglene om økonomisk sone etter Havrettskonvensjonen fortreges. Sonene blir på ingen måte likestilt gjennom en slik analogi En økonomisk sone utenfor Svalbard som utvides etter analogi fra ”territorial waters”, vil inneha de samme regler som følger av Havrettskonvensjonen om denne. Det vil fortsatt være Norge som fastsetter og håndhever disse reglene. Norge står fritt til å

²⁴⁶ HRK. art. 3.

²⁴⁷ Aegean Sea Continental Shelf Case, ICJ Rep. (1958).

²⁴⁸ Fleischer, ”Svalbards sokkel og sone i lys av Svalbardkonferanse og traktattekst” (2006) s. 15.

²⁴⁹ HRK art. 55: ”the specific legal regime established in this part”

²⁵⁰ Fleischer, ”Svalbards sokkel og sone i lys av Svalbardkonferanse og traktattekst” (2006) s. 15.

regulere de nye maritime sonene etter Svalbardtraktaten, men er begrenset gjennom de nærmere forpliktelser i traktatens regler. Dette tilkommer Norge som den stat som innehar suvereniteten over Svalbard. Poenget med tolkningen av begrepet "territorial waters" i Svalbardtraktaten, slik at det omfatter alle maritime soner, er nettopp at man anser at man la noe annet i begrepet i 1920 enn hva man ilegger det i dag. Området hadde til eksempel ingen fastsatt grense. Begrepet er gjennom tiden blitt betydelig mer fastlåst. Man kan vanskelig likestille begrepet "territorial waters" slik det ble forstått i 1920, med dagens forståelse av dette. Det er derfor ikke hensiktsmessig å påstå at analogi må bety at man viderefører reglene for territorialfarvannet til økonomisk sone. En slik videreføring ville nok kunne stride mot havretten. Professor Fleischer hevder derimot at henvisningen til territorialfarvannet i traktaten, kun kan forstås som nettopp dette. Han begrunner dette med at den eksklusive økonomiske sone og kontinentalsokkelen verken er en erstatning eller en utvidelse av territorialfarvannet. Disse sonene fortrenger det som tidligere ble betegnet som det frie hav.²⁵¹ Men da dette ikke er tilfellet, vil jeg ikke gå nærmere inn på det. Det er Svalbardtraktatens regler som skal videreføres. Dersom det er mulig, vil reglene for økonomisk sone gjelde i sin fulle utstrekning. Norge blir derimot forpliktet til å dele enkelte av sine rettigheter med de øvrige traktatstater i tillegg til de øvrige begrensninger som følger av traktaten. Disse elementene strider i utgangspunktet ikke mot Havrettskonvensjonen.²⁵²

Et siste argument som er fremsatt mot en slik forståelse, er at en tilsvarende ordning i økonomisk sonen som i territorialfarvannet, ville føre tilbake den tilstanden som forelå før regimet om den økonomiske sone ble anerkjent.²⁵³ Alle traktatstatene ville ha en likerett til blant annet fiske i dette området. Det tidligere regimet ble revidert på grunn av at det ble ansett som uegnet til å sikre en forsvarlig forvaltning og bevaring av naturressursene. I forhold til dette argumentet er det nødvendig å se på hva som blir tilfellet dersom reglene i Svalbardtraktaten også gjelder utenfor territorialfarvannet? Vil det, som det her hevdes, føre til at man vender tilbake til den tilstanden som forelå før man innførte regimet om økonomisk sone? Det siktes i dette tilfellet særlig til fisket i området. Traktatstatene vil på ingen måte ha ubegrenset tilgang til fiskeressursene dersom et likerettsprinsipp legges til

²⁵¹ C.A. Fleischer, "Svalbards sokkel i lys av Svalbardkonferanse og traktattekst" (2006) s. 43

²⁵² Derimot er det andre elementer i Svalbardtraktaten som kan stride mot Havretten. Se nærmere om dette i pkt. 4.5.

²⁵³ Fleischer, "Svalbards sokkel i lys av Svalbardkonferanse og traktattekst" (2006) s. 15-16.

grunn. Området skal fortsatt forvaltes av Norge. Fordelingen av ressursene må derimot fordeles etter nærmere fastsatte regler, som blir ansett å være i tråd med likebehandlingsprinsippet i Svalbardtraktaten. Det er kun Norges adgang til å bestemme hvem som skal få disse rettighetene som begrenses gjennom Svalbardtraktaten. Ikke Norges adgang til å fastsette hvor mye som til eksempel kan fiskes i disse områdene. En slik fastsettelse må være i tråd med havrettskonvensjonens regler for dette. Havrettskonvensjonens regler vil hele tiden rette seg mot Norge i denne sammenhengen. Og det vil være Norge som er ansvarlig for at disse reglene overholdes utenfor Svalbard. Derfor vil en anvendelse av Svalbardtraktaten i området utenfor Svalbards territorialfarvann ikke føre til at man vender tilbake til det regimet før økonomisk sone oppstod. De nyere reglene vil gjelde også i den økonomiske sonen utenfor Svalbard. Forskjellen fra denne økonomiske sonen og til eksempel den økonomiske sonen utenfor fastlands-Norge, vil være at kyststaten i forhold til Svalbard ikke mindre fri i enkelte henseender enn den gjør i forhold til fastlands-Norge.

4.5 Svalbardtraktatens forhold til Havretten

Når det kommer til forholdet mellom Svalbardtraktaten og Havrettskonvensjonen, er det et poeng som er særlig interessant. Svalbardtraktaten er en avtale inngått mellom 40 stater.²⁵⁴ Dette er et mindretall av i forhold til det antall stater som er anerkjente stater i verden i dag.²⁵⁵ Og nå tar jeg utgangspunkt i at Svalbardtraktatens regler gjelder i Svalbards økonomiske sone og på kontinentalsokkelen utenfor øygruppen. Det vil med dette utgangspunktet være nødvendig å se hvilken betydning dette får i forhold til rettighetene andre stater som ikke er medlem av traktaten har etter folkeretten. Reglene i Havrettskonvensjonen anses som sagt for å være internasjonal sedvanerett og gjelder etter dette alle stater. Dette må medføre at de rettigheter som tilkommer andre stater i kyststatens økonomiske sone bør være lik for alle. Er det i strid med Havrettskonvensjonen når de 40 statene i Svalbardtraktaten tilsynelatende tildeles større fordeler i disse sonene enn det som følger av folkeretten? Og ikke minst, vil dette gå på bekostning av deres rettigheter? Jeg vil først foreta en teoretisk behandling av

²⁵⁴ St. meld. nr. 22 (2008-2009), pkt. 3.1.1.

²⁵⁵ Per i dag har FN 192 medlemsstater.

spørsmålene. Etter dette vil en mer praktisk behandling foretas i forhold til de stater som faktisk benytter sonen eller har en slik tilknytning til området at dette kan være aktuelt.

En klargjøring av hvilke rettigheter andre stater har i kyststatens økonomiske sone og kontinentalsokkel er et nødvendig i denne sammenhengen. For framstillingens skyld, vil jeg kun ta for meg reglene i kyststatens økonomiske sone.

I den økonomiske sonen må kyststaten ta andre staters rettigheter og plikter som ellers følger av konvensjonen i betraktning.²⁵⁶ Havrettskonvensjonens artikkel 58 nr. 1 angir disse rettighetene og pliktene som de som følger av konvensjonens artikkel 87 når det kommer til blant annet rett til overflyvning, gjennomfart og legging av undervannskabler i området. Disse reglene vil ikke ha noen betydning i forhold til Svalbardtraktaten. Artikkel 58 nr. 3 sier at andre stater skal respektere kyststatens rettigheter og plikter i denne sonen. Kan dette bety at de også må respektere Svalbardtraktaten dersom den gjelder i den økonomiske sone utenfor Svalbard? Regelen er nok ikke utformet med tanke på et regelsett som er forankret i en traktat hvor kyststatens rettigheter begrenses. Men man er ikke av denne grunnen tvunget til å avskjære at en slik mulighet foreligger. Så lenge reglene i Svalbardtraktaten er i tråd med det som følger av Havrettskonvensjonen ellers, er det vanskelig å se at rettigheter og plikter for en kyststat som er fastsatt i en traktat ikke skal være gyldig etter havrettskonvensjonens artikkel 58 nr. 3. En kyststat ellers vil jo stå fritt til å gi fiskekvoter mv. til den stat den ønsker, uten at det anses for å bryte med Havrettskonvensjonen. At hvem dette gjelder og på hvilket grunnlag dette skal beregnes er fastsatt i en traktat, kan ikke få noen betydning.

Havrettskonvensjonens artikkel 61 og 62 omhandler de levende ressurser i den økonomiske sone. Hovedprinsippet i disse reglene er at kyststaten er ansvarlig for å opprettholde en forsvarlig utnyttelse av naturressursene i sonen. Man må fordele ressursene på en slik måte at de ikke settes i fare for utryddelse. Etter artikkel 62 nr. 2, skal kyststaten, dersom den finner at den ikke selv har kapasitet til å benytte seg av hele fangstgrunnlaget, gi andre stater rett til overskuddet gjennom avtale eller andre typer ordninger. I denne sammenhengen skal det tas særlig hensyn til utviklingsland. Dersom Svalbardtraktatens regler gjelder i den økonomiske sonen, vil Norge i første rekke måtte fordele ressursene mellom 40 stater (etter nærmere bestemte regler som historisk

²⁵⁶ HRK, art. 55 nr. 2.

tilknytning mv). Det er tvilsomt at man etter denne fordelingen ville sitte igjen med noe overskudd til stater utenfor Svalbardtraktaten.

Havrettskonvensjonens artikkel 69 og 70 tar særlig for seg kystløse stater og uheldig plasserte stater i forhold til tilgangen til slike naturressurser. Dette gjelder stater som er i samme region som den aktuelle sone. I dette tilfellet må det være tale om europeiske stater. Jeg finner det ikke hensiktsmessig å gå i detalj på disse reglene. Det er i denne sammenhengen tilstrekkelig å være oppmerksom på at de finnes.

Teoretisk sett bryter antageligvis dette med bestemmelsene i Svalbardtraktaten. Da slike stater er særskilt nevnt i Havrettskonvensjonen, tyder det på at disse i en viss utstrekning bør prioriteres. Hovedreglene om en stats rett til å bestemme hvem som skal tildeles rett til et eventuelt overskudd i sonene, kan svekke dette argumentet. En må i denne sammenhengen være klar over at kyststaten ofte vil forhandle med andre stater om slike rettigheter. Jeg tenker da på at man gir en stat fiskerettigheter i sin økonomiske sone mot at man mottar en annen type ressurs som motparten har et betydelig overskudd av. For eksempel elektrisitet.

Når jeg tenker på å drøfte problemstillingen praktisk, er det med tanke på å se om det faktisk vil finnes noen stater som mister rettigheter dersom Svalbardtraktaten gjelder i Svalbards økonomiske sone. De fleste parter i Svalbardtraktaten har en eller annen form for historisk tilknytning til Svalbard og er i hovedsak europeiske.²⁵⁷ Det har tilsynelatende liten betydning for andre stater om Svalbardtraktaten gjelder i de maritime soner utenfor Svalbard eller ikke.

4.6 Andre tolkningsmomenter

4.6.1 Effektivitetsprinsippet

I tillegg finner domstolen andre veletablerte rettsprinsipper relevante i forhold til tolkningen av traktater. Effektivitetsprinsippet nevnes eksplisitt. I forhold til tolkningen av Svalbardtraktaten kan et slikt prinsipp eller hensyn tenkes å føre til at det endelige resultat

²⁵⁷ Afghanistan, Albania, Argentina, Australia, Belgia, Bulgaria, Canada, Chile, Danmark, Den dominikanske republikk, Egypt, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, India, Island, Italia, Japan, Kina, Monaco, Nederland, New Zealand, Norge, Polen, Portugal, Romania, Russland, Saudi- Arabia, Spania, Storbritannia, Sveits, Sverige, Sør-Afrika, Tsjekkia, Tyskland, Ungarn, USA, Venezuela og Østerrike. (<http://www.sysselmannen.no> [09.12.09])

fremprovoseres betydelig. Det er ikke vanskelig å se at et slikt hensyn kan være nødvendig i en tolkning av Svalbardtraktaten. Det finnes nesten uendelig mange argumenter i begge retninger, og det vil være vanskelig å ta alle i betraktning. Disse skal i tillegg vektes opp mot hverandre, og kompliserer prosessen ytterligere. En adgang til å skjære gjennom en slik tidkrevende prosess, bidrar til å løse problemet på en mer effektiv og hensiktsmessig måte. Det er klart at det er bedre å komme til en løsning på problemet, enn å bli stående fast. Enkelte elementer i prosessen kan sperre eller vanskeliggjøre en videre behandling av problemet. Effektivitetshensynet tillater at man da ser bort fra slike elementer, og kommer til en løsning. Dette vil nesten under enhver være til det beste for alle berørte parter. Om man har vunnet fram eller ikke, så er i alle fall rettstilstanden avklart en gang for alle.²⁵⁸

4.6.2 Reelle hensyn

4.6.2.1 Uregelmessigheter

Det hevdes som et argument mot at Svalbardtraktaten ikke gjelder utenfor Svalbards territorialfarvann at dette fører til uregelmessigheter; Det vil være unaturlig dersom en stat har større rettigheter i sine havområder enn hva den har på fastlandet.²⁵⁹ Vanligvis har en stat full jurisdiksjon på fastlandet mens statens rettigheter avtar utover de enkelte maritime soner; fra grunnlinjene²⁶⁰, territorialfarvannet (opp til 12 nautiske mil)²⁶¹, eksklusiv økonomisk sone (opp til 200 nautiske mil)²⁶² og til slutt kontinentalsokkelen, (yttergrenser utenfor 200 mil er fastsatt av nærmere bestemte regler)²⁶³. Dersom Svalbardtraktaten ikke gjelder utenfor territorialfarvannet, vil andre stater ha større rettigheter vedrørende petroleums- og fiskerivirksomhet på Svalbards landområder og i territorialfarvannet, enn i øygruppens økonomiske sone og på kontinentalsokkelen. Dette er den motsatte av det som normalt følger kyststaters jurisdiksjon, hvorpå andre stater vanligvis har større rettigheter i

²⁵⁸ Iron Rhine Arbitration, s. 25, premiss 49.

²⁵⁹ Ulfstein, *The Svalbard Treaty, From Terra Nullius to Norwegian Sovereignty* (1995) s. 429.

²⁶⁰ HRK. art. 5 jf. art. 7.

²⁶¹ HRK. art. 3.

²⁶² HRK. art. 57.

²⁶³ HRK: art. 76 nr. 8 jf. HRK. Annex II.

kyststatens økonomiske sone enn hva de har lengre inn mot fastlandet. Det samme følger nødvendigvis ikke på kyststatens kontinentalsokkel.²⁶⁴

I tillegg hevder Island at enhver rettighet Norge innehar i de maritime soner rundt Svalbard må utledes av Svalbardtraktaten. Og at disse rettighetene innehar de begrensninger som uttrykkes i traktaten og da selvsagt også prinsippet om likebehandling som gjelder på land, i territorialfarvannet, i den eksklusive økonomiske sone og på kontinentalsokkelen. Poenget Island vil fram til er at det ikke kan utledes større rettigheter av traktaten enn hva den selv gir uttrykk for.²⁶⁵ Enhver utforskning eller utvinning av olje langs Svalbards kontinentalsokkel må skje med grunnlag i Svalbardtraktaten og likebehandlingsprinsippet som følger av denne.²⁶⁶

Disse to standpunktene er i tråd med det som skal tas i betraktning ved en dynamisk tolkning av traktaten. De er ikke sterk isolert sett, men er helt klart momenter som det bør tas hensyn til ved en helhetlig vurdering av Svalbardtraktatens anvendelsesområde.

4.6.2.2 Administrasjonsproblemer?

Et av formålene med Svalbardtraktaten var at øygruppen skulle forvaltes gjennom et fredlig styre.²⁶⁷ Man anså i denne sammenheng formålet ivaretatt gjennom blant annet å gi suvereniteten over øygruppen til Norge.²⁶⁸ I denne sammenhengen kan en stille spørsmålet om hvorvidt en videreføring av Svalbardtraktatens art. 2 og art. 3 utenfor territorialfarvannet fører til problemer for Norge i sin utførelse av jurisdiksjon i disse områder?²⁶⁹

Det er i denne sammenheng spørsmålet om hvorvidt det er realistisk at Norge vil kunne føre kontroll med all aktivitet i disse områdene, dersom man kommer til at traktaten gjelder også i økonomisk sone og på kontinentalsokkelen? Det er i denne sammenheng viktig å minne om at Norge vil være forpliktet gjennom Havrettkonvensjonen å foreta en forsvarlig utnyttelse av disse områdene samt utforme regler og håndheve disse i tråd med

²⁶⁴ Ulfstein, *The Svalbard Treaty, From Terra Nullius to Norwegian Sovereignty* (1995) s. 429.

²⁶⁵ A.N. Vylegzhanin og V.K. Zilanov, *Spitsbergen, Legal Regime of Adjacent Marine Areas*, (2007) s. 150-151.

²⁶⁶ *Ibid.*

²⁶⁷ Jf. *The Svalbard Treaty Preamble*.

²⁶⁸ Ulfstein, *The Svalbard Treaty, From Terra Nullius to Norwegian Sovereignty* (1995) s. 430.

²⁶⁹ *Ibid.*

dette prinsippet.²⁷⁰ Ulfstein ser i denne sammenhengen ikke noe problem med at Norge skal gjennomføre dette. Han peker i denne sammenhengen på at det ikke er noe i veien for at Norge legger til grunn miljø- og sikkerhetsmessige hensyn også utenfor Svalbards territorialfarvann.²⁷¹ Det er ikke noe å si på et slikt argument, men man må ta i betraktning at det er tale om enormt store områder. En forsvarlig utnyttelse av naturressursene avhenger hovedsakelig av tre ting: For det første kreves det at Norge utformer regler som ivaretar ressursene på en forsvarlig måte. Slik at disse ikke settes i fare for utryddelse eller at miljøet settes i fare for alvorlige ødeleggelser. For det andre at slike regler respekteres av alle stater. Og for det tredje at Norge har mulighet til å føre kontroll med at reglene etterleves og håndheve disse. Det er særlig de to siste som er vanskelig å sikre seg blir fulgt. Enten som en konsekvens av at aktuelle stater ikke er enig i reglene som fastsettes. De mener kanskje at de er tildelt for små kvoter, og bryter reglene som en slags protest. Eller at de ikke har den nødvendige respekten for regler som man forventer av parter i avtaler. Uansett er det vanskelig å tenke seg at Norge skal klare å føre kontroll med alle fartøyene i et så stort område. Dersom et faktisk brudd kan bevises, hva vil så konsekvensen være? At Norge stilles ansvarlig for brudd på Havrettskonvensjonen? Et slikt resultat kan virke urettferdig dersom det er en annen stat en Norge som faktisk bryter reglene. En annen og mer alvorlig konsekvens kan være at brudd på reglene fører til uopprettelige skader på bestander eller miljøet. Jeg går ikke nærmere inn på disse problemstillingene. Det er vanskelig ettersom det bare er hypotetiske spørsmål. Men de viser at spørsmålet om Svalbardtraktaten ikke bare dreier seg om hvorvidt en kan si at den gjelder eller ikke gjelder utenfor Svalbards territorialfarvann.

²⁷⁰ Jf. blant annet HRK art. 61.

²⁷¹ Ulfstein, *The Svalbard Treaty, From Terra Nullius to Norwegian Sovereignty* (1995) s. 433.

5. Avsluttende bemerkninger

Etter det som er fremlagt i denne avhandlingen fremstår det som klart at det finnes grunnlag for å hevde at Norge kan etablere maritime soner utenfor Svalbards territorialfarvann.

Fiskevernsonen utenfor Svalbard er et velfungerende regime som har bestått i mer enn 30 år, noe som tyder på at regimet må tillegges status som internasjonal sedvanerett. Det vil etter dette være vanskelig for Norge gjøre større forandringer i området.

Å hevde at Svalbard ikke kan etablere en selvstendig kontinentalsokkel utenfor sin kyst, må etter nyere rettsutvikling, være et standpunkt som ikke lenger er forsvarlig å legge til grunn. Det ser ut til at Norge i det siste har redusert tyngden av dette standpunktet.

Når det kommer til hvilke regler som skal gjelde i disse sonene, er ikke svaret like klart. Det som derimot er klart, er at rettpraksis fra Domstolen i Haag, *uttrykkelig* har tatt avstand fra at det foreligger en presumpsjon for restriktiv tolkning av traktater. Dette fører til at det norske argumentet, at Svalbardtraktaten ikke gjelder utenfor Svalbards territorialfarvann, har mistet sitt grunnlag. Det er klart at det sentrale ved tolkningen av trakter vil være ordlyden. Men det er også klart at denne skal tolkes i lys av blant annet traktatens formål. I Iron Rhine-saken kom man til at traktaten måtte tolkes slik at traktatens formål ble oppnådd, uavhengig om dette gikk på bekostning av traktatens ordlyd. I Costa Rica v. Nicaragua-saken kom man til at partenes intensjoner måtte legges til grunn ved tolkningen av den aktuelle traktaten. Et restriktivt tolkningsprinsipp ble i denne saken direkte forkastet.

Det er vanskelig å forestille seg en endelig løsning på dette uavklarte problemet. Det er lite som tyder på at Norge er villig til å gi slipp på sitt standpunkt vedrørende traktatens anvendelsesområde. Tilsvarende, er det lite trolig at Norge møter noen vilje fra de øvrige stater om å anerkjenne Norge en utstrakt rett i de omtvistede områder utenfor Svalbards territorialfarvann.

En mulighet for å løse problemet er at traktatene på nytt kommer sammen, og avgjør utstrekningen av traktaten. Dette forutsetter imidlertid at 40 stater kommer til enighet, noe som er lite realistisk i seg selv og med tanke på at partene står langt fra hverandre i sine standpunkt. En annen mulighet er å bringe saken opp for en kompetent internasjonal

domstol. Men bare å finne en slik byr på problemer, og avgjørelsen kun ha betydning for partene i saken. Andre enn disse ville ikke være bundet av resultatet.

En diplomatisk løsning vil antageligvis være den mest realistiske, uten å gi noen nærmere drøftelse av hvordan dette skulle foregå.

Det som er sikkert er at det ikke foreligger en presumpsjon for restriktiv tolkning av traktater og at Norges bastante syn på at det ikke foreligger en egen Svalbard-sokkel har myknet en del.

Etter dette er det naturlig å hevde at Svalbardtraktaten skal tolkes med utgangspunkt i ordlyden sammen med de andre relevante tolkningsmomenter. En slik metode taler for at traktaten også gjelder økonomisk sone og kontinentalsokkelen utenfor Svalbards territorialfarvann.

6. Kilder

6.1 Traktater/konvensjoner/avtaler

Svalbardtraktaten

The treaty between Norway, The United Nations of America, Denmark, France, Italy, Japan, the Netherlands, Great Britain and Ireland and the British overseas Dominions and Sweden concerning Spitsbergen signed i Paris 9th Febuary 1920.

Havrettskonvensjonen av 10. desember 1982

United Nations Convention on Law of the Sea.

Vedlegg til Havrettskonvensjonen av 10. desember 1982

Annex II, Commission on the Limits of the Continental Shelf.

Wien-konvensjonen om traktatrett av 23. mai 1969

Vienna Convention on the law of Treaties 1969.

Statuttene til Den Internasjonale Domstolen

Statute of the International Court of Justice

(Annex to the Charter of the United Nations of 24 October 1945).

6.2 Traktatforarbeider

Spitsbergenkommisjonen

Confèrence de la Paix (1919-1920), Recueil des actes de la conference, Partie VII, Commission du Spitsberg, Paris 1924.

6.3 Lover

Lov 17. juli 1925 Nr. 11

Lov om Svalbard (Svalbardloven).

Lov 21. juni 1963 Nr. 12

Lov om vitenskaplig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumsforekomster (Kontinentalsokkelloven).

Lov 17. des. 1976 Nr. 91

Lov om Norges økonomiske sone (Soneloven).

Lov 13. juni 1977 Nr. 42

Lov om Kystvakten (Kystvaktloven).

Lov 29. nov. 1996 Nr. 72

Lov om petroleumsvirksomhet (Petroleumsloven).

Lov 27. juni 2003 Nr. 57

Lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone (Territorialfarvannsloven).

6.4 Lovforarbeider og andre Stortingsdokumenter

St. meld. nr. 30 (1973-1974)

Ot.prp. nr. 4 (1976-1977)

Om lov om Norges økonomiske sone.

St. meld. nr. 40 (1985-1986)

Svalbard

St.prp. nr. 37 (1995-1996)

Om samtykke til blant annet ratifikasjon av havrettskonvensjonen.

St.prp. nr. 74 (1998-1999)

Om samtykke til inngåelse av avtale av 15. mai 1999 mellom Norge, Island og Den russiske føderasjon om visse samarbeidsforhold på fiskeriområdet («Smutthull-avtalen») og tilhørende protokoll.

St. meld. nr. 9 (1999-2000)

Svalbard.

Innst. S. nr. 196 (1999-2000)

Innstilling fra utenrikskomiteen om Svalbard.

Innst. O. nr. 76 (2002-2003)

Innstilling fra utenrikskomiteen om lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone.

St. meld. nr. 30 (2004-2005)

Muligheter og utfordringer i nord.

St. meld. nr. 15 (2008-2009)

Interesser, ansvar og muligheter.

St. meld. nr. 22 (2008-2009)

Svalbard.

St. forh. 23. november 1977

NOU 2003: 5

Pionerdykkerne i Nordsjøen.

6.5 Forskrifter

Forskrift 3. juni 1977 nr. 3

Forskrift om fiskevernsoner ved Svalbard.

Forskrift 21. sep. 1994 nr. 880

Forskrift om fiske i fiskevernsone, Svalbard.

Forskrift 21. sep. 1994 nr. 881

Forskrift om fiske i fiskevernsone, Svalbard.

Forskrift 18. des. 2008 nr. 1517

Forskrift om torskefisket, Svalbard.

6.6 Rettspraksis

6.6.1 Nasjonal

Rt. 1996 s.624.

Rt. 2006 s. 1498.

6.6.2 Internasjonal

I.C.J., Judgment, Series A/B, No. 49 (1932), Interpretation of the Statute of the Memel Territory, (Lithuania v. ...)

I.C.J. Reports 116 (1951), Fisheries case, (United Kingdom v. Norway)

I.C.J. Reports 3 (1969), North Sea Continental Shelf, (Germany/Denmark v. Germany/Netherlands)

I.C.J. Reports 36 (1978). Aegean Sea Continental Shelf Case (Greece v. Turkey)

I.C.J. Reports 18 (1982), Case Concerning the Continental Shelf (Tunisia v. Libya)

I.C.J. Reports (1982). Case concerning Delimitation of the Maritime boundary in the Gulf of Maine Area, (Canada v. United States of America)

I.C.J. Reports (1999), p. 1045. Case concerning Kasikili/Sedudu Island, (Namibia v. Botswana)

I.C.J. Judgement, 13. juli 2009, Case concerning the dispute regarding navigational and related rights, (Costa Rica v. Nicaragua)

6.6.3 Internasjonal voldgiftsdomstol

Petroleum Development Ltd v. Sheikh Abu Dhabi, ILR (1951) s. 152.

Petroleum Development (Qatar) Ltd v. Ruler of Qatar, ILR (1951) s. 161.

Lac Lanoux Arbitration, 24 International Law Reports (1957), s. 101.

Award of the Tribunal in the Second Phase of the Arbitration Between Newfoundland and Labrador and Nova Scotia, 26 March 2002, 128 I.L.R. 504.

In the arbitration regarding the Iron Rhine (“Ijzeren Rijn”) railway. (Belgium v. Netherlands). Award of the arbitral tribunal dated May 24, 2005.

6.7 Rapporten

Continental Shelf Submission of Norway, in respect of areas in the Arctic Ocean, the Barents Sea and the Norwegian Sea

November 2006.

Tilgjengelig på:

<http://www.regjeringen.no/upload/kilde/ud/prm/2006/0374/ddd/pdfv/299461-sokkel.pdf>

[14.12.2009]

Framleggelse av anbefaling fra Kontinentalsokkelkommisjonen

Utenriksdepartementet, Oslo 15. april 2009.

Summary of the recommendations of the commission on the limits of the continental shelf in regard to the submission made by Norway in respect of areas in the Arctic ocean , the Barents sea and the Norwegian sea on 27 November 2006.

Tilgjengelig på:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dep/utenriksminister_jonas_gahr_store/taler_artikler/2009/sokkel_kommisjon.html?id=564054 [02.12.2009]

6.8 Juridisk litteratur

6.8.1 Bøker

Churchill og Lowe, The Law of the Sea

Robin Churchill and A. Lowe, The Law of the Sea, 3. utgave, Manchester University Press, 1999.

Churchill og Ulfstein, Marine Management in Disputed areas

Robin Churchill and Geir Ulfstein, Marine management in disputed areas, The case of the Barents Sea, London 1992.

Fleischer, Fiskerigrensen, folkeretten og den økonomiske sone

Carl August Fleischer, Fiskerigrensen, folkeretten og den økonomiske sone, Universitetsforlaget, Oslo 1977.

Fleischer, Petroleumsrett

Carl August Fleischer, Petroleumsrett, Universitetsforlaget, 1983.

Ulfstein, The Svalbard Treaty,

Geir Ulfstein, The Svalbard Treaty – From Terra Nullius to Norwegian Sovereignty, Universitetsforlaget, 1995.

Vylegzhanin og Zilanov, Legal Regime of Adjacent Marine Areas

A.N. Vylegzhanin og V.K. Zilanov, oversatt av W. E Butler, Eleven International Publishing 2007.

6.8.2 Artikler

Anderson, The Status Under International Law of the Maritime Areas Around Svalbard

D.H. Anderson, *Ocean Development and International Law*, 40:373-384, 2009.

Bernhardt, Spitzbergen: Jurisdictional friction over unexploited oil reserves

J. Petter A. Bernhardt

Børresen, Om grunnlaget for norsk suverenitet og jurisdiksjon

Jacob Børresen, Om grunnlaget for norsk suverenitet og jurisdiksjon, seniorrådgiver i Europaprogrammet, (Grensene i havet), for NORISS, september 2003.

R.R Churchill, The Maritime Zones of Spitzbergen

Publisert i W.E. Butler, *The Law of the sea and international shipping*, Anglo-Soviet Post-UNCLOS Perspectives, s. 189-234, Oceana Publications, Inc. 1985.

Fleischer, Folkeretten og norsk ressursforvaltning i nord

Carl August Fleischer, foredrag på Polhavskonferansen i Tromsø, 19. januar 2006 om Folkerett og ressursforvaltning i nord – Norge i geopolitikkens brennpunkt.

Fleischer, Svalbards sokkel og sone i lys av Svalbardkonferanse og traktattekst

Carl August Fleischer, NORISS, Forum for strategi og næringsutvikling, 21. mars 2006

Fløistad, Svalbard-traktaten – ulike oppfatninger om traktatens anvendelsesområde

Brit Fløistad, utredning for Stortinget, 2008

Tilgjengelig på: http://www.stortinget.no/Global/pdf/Utredning/Perspektiv08_05.pdf
[02.12.09]

Holme, Problemstillinger i nordområdene

Nils Holme, Problemstillinger i nordområdene, 4. foredrag i Oslo militære Samfund, 20. november 2000.

Jensen, Kontinentalsokkelens avgrensning utenfor 200 nautiske mil: Norske og russiske perspektiver i de nordlige havområder.

Øystein Jensen, Fridjof Nansens Institutt. Norsk Utenrikspolitiske Institutt 2008

Jørgensen, Svalbard og Fiskevernsonen. Russiske persepsjoner etter den kalde krigen.

Jørgen H. Jørgensen, The Fridtjof Nansen Institute, FNI report nr. 13/2003

Kellberg, The Svalbard Treaty of 1920

L. Kellberg, The Spitzberg Treaty of 1920, A contribution to the diplomatic history of its drafting (from Swedish diplomatic archives), Nordisk tidsskrift for international ret, 1983.

Kristensen, Torsk, "pirater" og kalde granater

Yngve N. Kristensen, Torsk, "pirater" og kalde granater, Institutt for forsvarsstudier, IFS info, Oslo (2005).

Nanadan, The exclusive economic zone: A historical perspective

S.N. Nanadan, The exclusive economic zone: A historical perspective, FAQ Corporate document repository, (1987).

Ocean Futures, Maritim jurisdiksjon, konflikter og næringsvirksomhet i nordområdene

Maritim jurisdiksjon, konflikter og næringsvirksomhet i nordområdene, Utarbeidet av forskningsselskapet Ocean Futures for NHO, (2005).

Tilgjengelig på: http://www.nho.no/files/BP_3_NHO_Maritim_jurisdiksjon.pdf
[02.12.2009]

Pedersen og Henriksen, Svalbard's Maritime Zones: The End of Legal Uncertainty?

Torbjørn Pedersen og Tore Henriksen, Svalbard's Maritime Zones: The End of Legal Uncertainty?, The International Journal of Marine and Coastal Law 24 (2009) s. 141-161.

Ulfstein, Spitzbergen/Svalbard

Geir Ulfstein, Spitzbergen/Svalbard, publisert i The Max Planck Encyclopedia of Public International Law, Oxford University Press, 2008.

Tilgjengelig på: www.mpepil.com [02.12.2009]

Vangen, Fiskevernsonen ved Svalbard

Marie Vangen, Norsk Institutt for Strategiske Studier – NORISS, februar 2006.

Østereng, Delelinjen i Barentshavet. Planlagt samarbeid versus uforutsett konflikt.

Willy Østreng og Yngvild Prydz, (Stortingets utredningsseksjon. Perspektivnotat 04/07.)

6.9 Andre kilder og nettsider

Konferanse 7. mars 2006:

Jonas Gahr Støre, Perspektiver på Nordområdene, Norges Fiskarlags sekretærkonferanse, Oslo 7. mars 2006.

Artikkel i tidsskriftet nytid, 5. mai 2006:

Taler Støre midt i mot.

Tilgjengelig på: http://www.nytid.no/arkiv/artikler/20060504/taler_store_midt_imot/
[02.12.2009]

Plan fra Utenriksdepartementet, 1. desember 2006:

Regjeringens nordområdestrategi.

Tilgjengelig på:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/rapporter_planer/planer/2006/regjeringens-nordomradestrategi.html?id=448697 [03.12.2009]

Foredrag av Gahr Støre 23. januar 2007:

Jonas Gahr Støre, Ansvar og muligheter i nord, Kongsberg 23. januar 2007.

Tilgjengelig på:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/taler_artikler/utenriksministeren/2007/ansvar-og-muligheter-i-nord.html?id=446072

Tale av Ghar Støre 25. januar 2007

Jonas Gahr Støre, The rule of law and sound management in the high north, Det norske vitenskapsakademi. Symposium. 25 januar 2007.

Tale / Artikkel 15. april 2009:

Framleggelse av anbefaling fra Kontinentalsokkelkommisjonen, Oslo 15. april 2009.

Tilgjengelig på:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dep/utenriksminister_jonas_gahr_store/taler_artikler/2009/sokkel_kommisjon.html?id=564054 [02.12.2009]

Artikkel fra Havforskningsinstituttet:

Barentshavet, Hva lever i Barentshavet?

Tilgjengelig på: http://www.imr.no/barentshavet/hva_lever_der [02.12.2009]

Artikkel fra FN-sambandet:

FN-sambandet, Hva er folkerett?

Tilgjengelig på: <http://www.fn.no/Temaer/Internasjonal-rett/Hva-er-folkerett> [04.12.2009]

<http://www.imr.no>

<http://www.lovdata.no>

<http://www.nho.no>

<http://www.regjeringen.no>

<http://www.sysselmannen.no>

<http://www.un.org/>

